

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

16 Δεκεμβρίου 2021

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 5926

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 133633

Έγκριση Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΠΠΑ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, προγραμματικής περιόδου 2021 – 2025.

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του ν. 4622/2019 «Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης» (Α' 133).

2. Τις διατάξεις του Μέρους ΙΗ' «Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης» του ν. 4635/2019 «Επενδύω στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις» (Α' 67) και ιδίως του άρθρου 125 και της παρ. 1 του άρθρου 132.

3. Τον ν. 4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) - δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις» (Α' 143) και ιδίως τα άρθρα 23, 57, 78 και 79 και 80.

4. Το άρθρο 90 του Κώδικα νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα (π.δ. 63/2005, Α' 98), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133).

5. Το π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους. Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α' 119).

6. Το π.δ. 83/2019 «Διορισμός Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης, Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 121).

7. Το π.δ. 147/2017 «Οργανισμός του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης» (Α' 192).

8. Την υπ' αρ. 38/2020 Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου «Έγκριση και προσδιορισμός των πόρων υλοποίησης του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.) για την προγραμματική περίοδο 2021-2025» (Α' 174).

9. Την υπ' αρ. 51875/07.05.2021 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Ανάθεση Αρμοδιοτήτων στον Υφυπουργό Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Ιωάννη Τσακίρη» (Β' 1867).

10. Την υπ' αρ. 95189/14.09.2020 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Κατάρτιση και Υποβολή Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΤΠΑ/ΠΠΑ) του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης προγραμματικής περιόδου 2021 - 2025» (Β' 3961).

11. Την υπ' αρ. 62564/04.06.2021 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου - Κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τα προγράμματα του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ) 2021-2025» (Β' 2442).

12. Την υπ' αρ. 64957/10.06.2021 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Μεταφορά συνεχιζόμενων έργων εθνικού σκέλους ΠΔΕ 2021 στα Προγράμματα Ανάπτυξης του ΕΠΑ 2021-2025 και ρυθμίσεις χρονοδιαγράμματος έγκρισης των Προγραμμάτων» (Β' 2548).

13. Την υπ' αρ. 82119/21.07.2021 εγκύκλιο - 1η τροποποίηση οδηγιών για την έγκριση και χρηματοδότηση του ΠΔΕ 2021 και τον προγραμματισμό δαπανών ΠΔΕ 2022 - 2024.

14. Την υπό στοιχεία ΠΔΕ/ΔΑΠ/352981/4133/03.12.2021 υποβολή πρότασης του Περιφερειάρχη Δυτικής Ελλάδας για την έγκριση του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης 2021 - 2025 της Περιφέρειας.

15. Την υπό στοιχεία ΠΔΕ/ΔΑΠ/187890/2146/06.07.2021 υποβολή προς έγκριση Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021 - 2025, στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, σύμφωνα με το άρθρο 106 του ν. 4849/2021 (Α' 207).

16. Την από 07/12/2021 εισήγηση της αρμόδιας Διεύθυνσης Διαχείρισης Εθνικού ΠΔΕ (Δι.Δι.Ε.Π.) προς τον Υφυπουργό Ανάπτυξης και Επενδύσεων, για την έγκριση του «Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΠΠΑ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας», ύστερα από την ολοκλήρωση της διαβούλευσης και την οριστικοποίησή του.

17. Την υπ' αρ. 132175/06.12.2021 εισήγηση δημοσιονομικών επιπτώσεων της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων (περ. ε της παρ. 5 του άρθρου 24 του ν. 4270/2014), σύμφωνα με την οποία με την παρούσα απόφαση προκαλείται δαπάνη στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων

(Π.Δ.Ε.) του κρατικού προϋπολογισμού, ύψους διακοσίων εβδομήντα ενός εκατομμυρίων ευρώ (271.000.000 €), η οποία θα καλυφθεί από πιστώσεις που θα εγγραφούν στο εθνικό σκέλος του ΠΔΕ του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων την περίοδο 2021 έως 2025, ως φορέα που εγγράφονται οι πιστώσεις των Περιφερειών της Ελληνικής Επικράτειας, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Έγκριση του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

1. Εγκρίνεται το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, το οποίο καταρτίστηκε και αξιολογήθηκε σύμφωνα με τις απαιτήσεις, τους όρους και τη διαδικασία της υπ' αρ. 95189/14.09.2020 απόφασης του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Κατάρτιση και Υποβολή Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΤΠΑ/ΠΠΑ) του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης προγραμματικής περιόδου 2021 - 2025» (Β' 3961) και τις διατάξεις του Μέρους ΙΗ του ν. 4635/2019 «Επενδύω στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις» (Α' 167).

2. Το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, το οποίο περιλαμβάνεται στο Παράρτημα της παρούσας απόφασης, μέσα σε ένα μήνα από την έγκρισή του, αναρτάται στον επίσημο ιστότοπο για το ΕΠΑ, του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων και στον ιστότοπο της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 125 του ν. 4635/2019 (Α' 167).

3. Στο πλαίσιο του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας θα μεριμνήσει για

την τήρηση των όρων, περιορισμών και κατευθύνσεων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Άρθρο 2

Προϋπολογισμός Προγράμματος

Ο προϋπολογισμός του Προγράμματος για την Προγραμματική Περίοδο 2021 - 2025 ανέρχεται σε 271.000.000 ευρώ και κατανέμεται στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 132 του ν. 4635/2019 (Α' 167).

Άρθρο 3

Υπηρεσία Διαχείρισης

1. Αρμόδια Υπηρεσία Διαχείρισης για τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο της εφαρμογής του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης ορίζεται η Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, η οποία θα αναλάβει τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στην παρ. 3 του άρθρου 132 του ν. 4635/2019 και με αντίστοιχη προσαρμογή του θεσμικού της πλαισίου.

2. Στην Υπηρεσία Διαχείρισης ανατίθεται η διαχείριση των πόρων του άρθρου 2 της παρούσας.

Άρθρο 4

Παράρτημα

Προσαρτάται και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της παρούσας απόφασης το Παράρτημα που ακολουθεί, το οποίο περιλαμβάνει το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Η ισχύς της παρούσας απόφασης αρχίζει από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

**ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ**

ζεμάτη αντιδέσεις!

**ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
2021-2025**

Δεκέμβριος 2021

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή	
1 Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης	
1.1 Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	
1.1.1 Γενικά	
1.1.2 Θεσμικό πλαίσιο του φορέα	
1.1.3 Τομείς παρέμβασης - Αρμοδιότητες.....	
1.2 Προγραμματικά και Κανονιστικά Κείμενα	
1.3 Ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης ανά Τομέα Παρέμβασης	
1.3.1 Έξυπνη ανάπτυξη	
1.3.2 Πράσινη ανάπτυξη	
1.3.3 Ανάπτυξη υποδομών	
1.3.4 Κοινωνική Ανάπτυξη	
1.3.5 Εξωστρέφεια	
1.3.6 Συμπεράσματα – Κρίσιμα Σημεία.....	
1.4 Έργα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Τομέα Παρέμβασης	
1.4.1 Έργα εθνικών πόρων.....	
1.4.2 Έργα συγχρηματοδοτούμενων πόρων	
1.4.3 Συμπληρωματικότητα των έργων του εθνικού και συγχρηματοδοτούμενου σκέλους του ΠΔΕ ανά τομέα παρέμβασης	
2 Αναπτυξιακή Στρατηγική για την Περίοδο 2021 – 2025	
2.1 Οι επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού Covid-19 και το πλαίσιο αντιμετώπισης.	
2.2 Ανάλυση της Στρατηγικής	
2.2.1 Το Όραμα για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	
2.2.2 Ανάλυση Στρατηγικής ανά Αναπτυξιακό Στόχο.....	
2.2.3 Ειδικοί Στόχοι του ΠΠΑ	
2.3 Διάρθρωση της Στρατηγικής ΠΠΑ βάσει των προτεραιοτήτων ΕΠΑ	
2.3.1 Δράσεις ΠΠΑ.....	
2.3.2 Τεκμηρίωση της ανάγκης χρηματοδότησης από το ΕΠΑ.....	
2.3.3 Καθεστώς Ενίσχυσης.....	
2.3.4 Δείκτες Εκροών	
2.3.5 Δυνητικοί Δικαιούχοι.....	
2.4 Συμβολή των Αξόνων Προτεραιότητας στη Συμβολή των Δεικτών του ΕΠΑ	

3 Τεχνική Βοήθεια του Προγράμματος	
3.1 Δράσεις που θα Χρηματοδοτηθούν στο Πλαίσιο της Τεχνικής Βοήθειας του ΠΠΑ.....	
4 Προϋπολογισμός του Προγράμματος	
5 Συμβολή του ΠΠΑ στην Εφαρμογή Δημόσιων Πολιτικών	
5.1 Συμπληρωματικότητα με Πολιτικές Ευρωπαϊκών Ταμείων.....	
5.2 Συνέργεια Προτεραιοτήτων ΠΠΑ με ΕΣΠΑ 2021-2027	
5.3 Επιπτώσεις των Μεγάλων Έργων στην Οικονομία	
6 Οριζόντιες Αρχές	
6.1 Συμβολή του Προγράμματος στη Βιώσιμη Ανάπτυξη	
6.2 Συμβολή του Προγράμματος στην Ισότητα Ευκαιριών και Κατάργηση των Διακρίσεων 116	
6.3 Συμβολή του Προγράμματος στην Ισότητα των Φύλων.....	
6.4 Συμβολή του Προγράμματος στην Προώθηση των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία	
7 Υπηρεσία Διαχείρισης του Προγράμματος	
7.1 Δομή υπηρεσιακής διαχείρισης για το ΠΠΑ βάσει του ν. 4635/2019	
7.2 Η Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού ως Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΠΑ ..	
7.3 Κανονιστικό Πλαίσιο.....	
8 Κριτήρια Επιλογής Έργων	
9 Σχεδιασμός του Προγράμματος	
9.1 Συνοπτική Περιγραφή της Διαδικασίας Σχεδιασμού –Συνεργασία με Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων	

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Μόνιμος πληθυσμός ανά Περιφέρεια	
Πίνακας 2: Έργα και δράσεις του ΣΠΕΜ για την Δυτική Ελλάδα	
Πίνακας 3: SWOT ανάλυση - Έξυπνη ανάπτυξη	
Πίνακας 4: SWOT ανάλυση - Πράσινη ανάπτυξη.....	
Πίνακας 5: SWOT ανάλυση - Ανάπτυξη υποδομών.....	
Πίνακας 6: Εξέλιξη εισοδήματος/ κάτοικο στις περιφέρειες και χώρα σε €, 2012-2017	
Πίνακας 7: SWOT ανάλυση - Κοινωνική ανάπτυξη.....	
Πίνακας 8: SWOT ανάλυση - Εξωστρέφεια.....	
Πίνακας 9: Κόστος υλοποιούμενων και σε εξέλιξη έργων του ΠΔΕ ανά τομέα στόχο και προτεραιότητα του ΕΠΑ	
Πίνακας 10: Σημαντικότερα έργα του ΠΔΕ ανά τομέα παρέμβασης	
Πίνακας 11: Συνολική δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων ανά πεδίο παρέμβασης	
Πίνακας 12: Σημαντικότερα συγχρηματοδοτούμενα έργα	
Πίνακας 13: Αναπτυξιακοί και Ειδικοί Στόχοι της Στρατηγικής ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας	
Πίνακας 14: Πίνακας Δράσεων για την Έξυπνη Ανάπτυξη	
Πίνακας 15: Πίνακας Δράσεων για την Πράσινη Ανάπτυξη	
Πίνακας 16: Πίνακας Δράσεων για την Κοινωνική Ανάπτυξη.....	
Πίνακας 17: Πίνακας Δράσεων για την Ανάπτυξη Υποδομών	
Πίνακας 18: Πίνακας Δράσεων για την Εξωστρέφεια.....	
Πίνακας 19: Δείκτες εκροών για τον Αναπτυξιακό Στόχο 'Έξυπνη Ανάπτυξη'	
Πίνακας 20: Δείκτες εκροών για τον Αναπτυξιακό Στόχο 'Πράσινη Ανάπτυξη'	
Πίνακας 21: Δείκτες εκροών για τον Αναπτυξιακό Στόχο 'Κοινωνική Ανάπτυξη'.....	
Πίνακας 22: Δείκτες εκροών για τον Αναπτυξιακό Στόχο 'Ανάπτυξη Υποδομών'	
Πίνακας 23: Δείκτες εκροών για τον Αναπτυξιακό Στόχο 'Εξωστρέφεια'.....	
Πίνακας 24: Δείκτες εκροών δράσεων 'Υποστήριξης προγράμματος'	
Πίνακας 25: Πίνακας Δυνητικών Δικαιούχων	
Πίνακας 26: Συμβολή των Αξόνων Προτεραιότητας και Ειδικών Στόχων του ΠΠΑ στους Δείκτες του ΕΠΑ.....	
Πίνακας 27: Πίνακας Δράσεων που θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο της Τεχνικής Βοήθειας του ΠΠΑ.....	
Πίνακας 28: Πίνακας Κατανομής Προϋπολογισμού του Προγράμματος σε Αναπτυξιακούς Στόχους	

Πίνακας 29: Πίνακας Κατανομής Προϋπολογισμού του Προγράμματος.....	
Πίνακας 30: Χρονοδιάγραμμα του Προγράμματος.....	
Πίνακας 31: Αποτύπωση συνέργειας μεταξύ Αξόνων Προτεραιότητας του ΠΠΑ με ΕΣΠΑ 2021-2027	
Πίνακας 32: Πίνακας 32: Αντιστοίχιση τυπολογίας άρθρο 6 ΠΥΣ 38/2020 στις οργανικές μονάδες της Δι.Α.Π.	
Πίνακας 33: Αντιστοίχιση αρμοδιοτήτων υλοποίησης ΠΠΑ στις οργανικές μονάδες της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού.....	

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1: Χωροθέτηση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας στη χώρα.....	
Σχήμα 2: Κατάταξη των 13 Ελληνικών περιφερειών με βάση το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (2018).....	
Σχήμα 3: Χαρτογραφική απεικόνιση των Περιφερειών με βάση το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (2018).....	
Σχήμα 4: Τυπική διάταξη SWOT Analysis.....	
Σχήμα 5: Χάρτης θέσης της Δυτικής Ελλάδας σε σχέση με τις υπόλοιπες Περιφέρειες, ως προς τις δαπάνες Εκαι Α σε εκ.€ (2017).....	
Σχήμα 6: Ενσωμάτωση της ψηφιακής τεχνολογίας στις επιχειρήσεις (2017).....	
Σχήμα 7: Εξέλιξη ανεργίας σε εθνικό κι ευρωπαϊκό επίπεδο (ΙΝΠΑ, 2000-2019)	
Σχήμα 8: Εξέλιξη ανεργίας σε εθνικό κι ευρωπαϊκό επίπεδο (ΙΝΠΑ, 2000-2019)	
Σχήμα 9: Χάρτης εισοδήματος/ κάτοικο για τις Περιφέρειες στη χώρα σε €, 2017	
Σχήμα 10: Αριθμός διανυκτερεύσεων & επισκέψεων ανά Περιφέρεια (2019).....	
Σχήμα 11: Ποσοστιαία κατανομή των ενταγμένων έργων του ΠΔΕ ανά αναπτυξιακό στόχο του ΕΠΑ	
Σχήμα 12: Ποσοστιαία κατανομή των ενταγμένων έργων του ΠΔΕ ανά τομέα παρέμβασης / προτεραιότητα του ΕΠΑ	
Σχήμα 13: Ποσοστιαία κατανομή των ενταγμένων συγχρηματοδοτούμενων έργων ανά αναπτυξιακό στόχο του ΕΠΑ	
Σχήμα 14: Ποσοστιαία κατανομή των ενταγμένων συγχρηματοδοτούμενων έργων ανά τομέα παρέμβασης / προτεραιότητα του ΕΠΑ.....	
Σχήμα 15: Σύγκριση χρηματοδοτικής βαρύτητας των έργων του εθνικού ΠΔΕ και των συγχρηματοδοτούμενων έργων σε σχέση με τους Αναπτυξιακούς Στόχους του ΕΠΑ.....	
Σχήμα 16: Αναπτυξιακές ανάγκες, δυνατότητες και στόχοι.....	
Σχήμα 17: Κριτήρια για την αξιολόγηση - επιλογή έργων.....	

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με τον ν.4635/2019 (Α'167) θεσμοθετήθηκε για πρώτη φορά ένα ολοκληρωμένο σύστημα για τον σχεδιασμό, τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Για πρώτη φορά εισάγονται η μεσοπρόθεσμη στοχοθεσία και η υπαγωγή των παρεμβάσεων του ΠΔΕ σε στρατηγικούς στόχους και ιεραρχούμενες αναπτυξιακές προτεραιότητες.

Η διάρκεια των προγραμματικών περιόδων του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ) είναι πενταετής. Η 1η Ιανουαρίου 2021 ορίστηκε αρχικά ως η έναρξη της πρώτης προγραμματικής περιόδου. Το ΕΠΑ καθορίζει τις προτεραιότητες ανά τομέα πολιτικής στο πλαίσιο των εθνικών αναπτυξιακών στόχων, τους ειδικούς στόχους και δράσεις, το συνολικό και ανά πρόγραμμα προϋπολογισμό, καθώς και τα αποτελέσματα που επιδιώκονται με την εφαρμογή του.

Μέρος του ΕΠΑ είναι και τα Τομεακά και Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης (ΤΠΑ / ΠΠΑ), τα οποία καταρτίζονται από τα αρμόδια υπουργεία και τις περιφέρειες και περιλαμβάνουν τους στόχους του μεσοπρόθεσμου αναπτυξιακού προγραμματισμού στον τομέα ευθύνης του αντίστοιχου φορέα, με βάση τον προγραμματισμό του ΕΠΑ και την κατανομή των πόρων του ΕΠΑ που του αναλογούν.

Η έναρξη του διαλόγου του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων με τους φορείς πολιτικής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο σηματοδοτήθηκε με την 1^η εγκύκλιο (υπ' αρ. 29428/12-3-2020) για την κατάρτιση του ΕΠΑ, την οποία εξέδωσε το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, προκειμένου να συντονιστούν οι απαιτούμενες ενέργειες για την κατάρτιση των ΤΠΑ και ΠΠΑ στο πλαίσιο των αναπτυξιακών στόχων του ΕΠΑ.

Το σχέδιο του ΕΠΑ 2021-2025 διαμορφώθηκε εν μέσω της κλιμάκωσης της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, η οποία προκάλεσε ύφεση στην ευρωπαϊκή και την παγκόσμια οικονομία κατά το πρώτο εξάμηνο του 2020. Οι προσαρμογές στο κείμενο του ΕΠΑ 2021-2025 πηγάζουν από την ανάγκη να αντιμετωπιστούν οι κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες της πανδημίας, αναδεικνύοντας την απαίτηση για μεταρρυθμίσεις ενίσχυσης της ανάπτυξης.

Ο τρόπος κατάρτισης και υποβολής των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΤΠΑ/ΠΠΑ) του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2025 καθορίστηκε με την υπ' αρ. 95189/14.09.2021 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων (Β' 3961). Σύμφωνα με το άρθρο 119 του ν. 4635/2019 κάθε περιφέρεια καταρτίζει Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης, το οποίο περιλαμβάνει τους στόχους του μεσοπρόθεσμου αναπτυξιακού προγραμματισμού στον τομέα ευθύνης της, με βάση τον αντίστοιχο προγραμματισμό του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.) και την κατανομή των εθνικών πόρων του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, οι οποίοι αναλογούν στο Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης.

Στο άρθρο 139 του ν. 4635/2019, που τροποποιήθηκε με το άρθρο 98 του ν. 4764/2020(Α' 256) προβλέπεται ότι, μέχρι την έναρξη της πρώτης προγραμματικής περιόδου του ΕΠΑ, η οποία λαμβάνει χώρα την 1η.7.2021, με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τον συντονισμό των φορέων και των ενεργειών για την προετοιμασία του ΕΠΑ και τον προσδιορισμό των προγραμματικών στόχων της μεταβατικής περιόδου. Με όμοια απόφαση, μπορεί να ρυθμίζονται θέματα που αφορούν στη διαδικασία

ένταξης έργων στο ΠΔΕ για χρηματοδότηση από το εθνικό σκέλος του, τη διαδικασία παρακολούθησής τους και κάθε άλλο σχετικό θέμα. Στο ίδιο πλαίσιο, με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων εγκρίνεται πρόγραμμα ενεργειών τεχνικής βοήθειας μεταβατικής περιόδου για την κατάρτιση του ΕΠΑ και των προγραμμάτων του και την υποστήριξη έργων του εθνικού σκέλους, με δικαιούχο τη Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού ΠΔΕ (ΔιΔιΕΠ) και με περίοδο επιλεξιμότητας δαπανών που αρχίζει από την έναρξη ισχύος του ανωτέρου νόμου και λήγει ένα (1) έτος μετά την έναρξη της πρώτης προγραμματικής περιόδου.

Ο αναπτυξιακός προγραμματισμός διέπεται από τις αρχές της συμπληρωματικότητας προς τις συγχρηματοδοτούμενες από την Ευρωπαϊκή Ένωση παρεμβάσεις και επομένως θα πρέπει να διενεργηθεί παράλληλα και σε κάθε περίπτωση να λάβει υπόψη του τα αποτελέσματα της διαδικασίας σχεδιασμού των Τομεακών, αλλά και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027.

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανταποκρινόμενη στις υποχρεώσεις που απορρέουν από τον ν.4635/2019, προχώρησε στη σύνθεση ομάδας έργου, η οποία αποτελείται από στελέχη της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού και υποστηρίζεται τεχνικά από εξωτερικό συνεργάτη βάση της υπ' αρ. πρωτ. οίκ. ΠΔΕ/ΔΟΔΕ /247839/16102-9/10/2020 σύμβασης (ΑΔΑΜ: 20ΣΥΜΝ007449451 2020-10-09).

Οι διαδικασίες που ακολουθήθηκαν βάση του πιο πάνω νομοθετικού πλαισίου και των οδηγιών κατάρτισης από την Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Ανάπτυξης είχε ως εξής:

- Σχεδιασμός και κατάρτιση του ΠΠΑ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.
- Διαβούλευση του ΠΠΑ μέσω της πλατφόρμας orengon.gr για την Ανοικτή Διακυβέρνηση του Υπουργείου Εσωτερικών. Η ανάρτηση έγινε στις 22 Απριλίου 2021 και η διαβούλευση είχε διάρκεια έως τις 22 Μαΐου κατά τη διάρκεια της οποίας υπήρξε μικρός αριθμός σχολίων (2 στον αριθμό). Το ένα εξ αυτών είχε αξιολογικό χαρακτήρα ενώ το δεύτερο αφορούσε την σημασία του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου (ΠΧΠ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας [υπ' αρ. ΥΠΕΝ/ΔΧΩΡΣ/118376/1419/20 απόφαση Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Έγκριση Αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού» (Δ' 845)], που ως στρατηγικό κείμενο λήφθηκε υπόψη στο σχεδιασμό του ΠΠΑ και ιδιαιτέρως στην εκπονηθείσα Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του ΠΠΑ όπως υποβλήθηκε προς έγκριση προς το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας όπως περιγράφεται παρακάτω.
- Ενσωμάτωση επί του Σχεδίου του ΠΠΑ που τέθηκε σε Διαβούλευση των παρατηρήσεων από το Γραφείο Καλής Νομοθέτησης.
- Ενσωμάτωση επί του Σχεδίου του ΠΠΑ που τέθηκε σε Διαβούλευση των διορθώσεων που υποβλήθηκαν μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από τη Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.
- Κατάρτιση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων βάσει του έως τότε επικαιροποιημένου Σχεδίου του ΠΠΑ.
- Υποβολή της ΣΜΠΕ στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας με το υπό στοιχεία ΠΔΕ/ΔΑΠ/187890/06-07-2021 εξερχόμενο έγγραφο και υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/65883/4307/12.07.2021 εισερχόμενο έγγραφο με θέμα: «Υποβολή Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΠΠΑ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας».

- Μετά από την βεβαίωση της πληρότητας της υποβληθείσας ΣΜΠΕ από το ΥΠΕΝ η Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού προχώρησε σε ανάρτηση της ΣΜΠΕ στον επίσημο διαδικτυακό τόπο της ΠΔΕ την 02/09/2021 (<https://www.pde.gov.gr/gr/enimerosi/diabouleuseis/item/16043-smpe-ppa-2021-2015.html>).
- Μετά από το έγγραφο του ΥΠΕΝ με υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/84343/5534/13.09.2021 και θέμα: «Διαβίβαση Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 2021-2025» η Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού προχώρησε την 16/09/2021 στην ανακοίνωση της έναρξης διαβούλευσης με σχετική ανάρτηση στον επίσημο διαδικτυακό τόπο της ΠΔΕ (<https://www.pde.gov.gr/gr/enimerosi/diabouleuseis/item/16111-enarxi-dimosias-diabouleysis-epi-tis-stratigikis-meletis-periballontikon-epiptoseon-toy-perifereiakou-programmatos-anaptyxis-ppa-tis-perifereias-dytikis-elladas.html>) σύμφωνα με τις οδηγίες που δόθηκαν από το ως άνω έγγραφο του ΥΠΕΝ.
- Διαβίβαση στο ΥΠΕΝ του υπό στοιχεία ΠΔΕ/ΔΑΠ/257777/2947/16.09.2021 εγγράφου της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού προγραμματισμού με θέμα «Γνωστοποίηση δημοσίευσης υποχρέωσης ανακοίνωσης έναρξης διαβούλευσης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΠΠΑ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας» με το οποίο γνωστοποιείται η υποχρέωση δημοσίευσης της έναρξης διαβούλευσης της ΣΜΠΕ στον επίσημο ιστότοπο της ΠΔΕ και επιπλέον η καταχώριση μέσω Δελτίου Τύπου σε ιστότοπους διαδικτυακών εφημερίδων για λόγους μεγαλύτερης δημοσιότητας.
- Διαβίβαση από τη Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού του υπό στοιχεία ΠΔΕ/ΔΑΠ/253770/2901/14.09.2021 εγγράφου με και θέμα: «Διαβίβαση Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΠΠΑ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας» προς την αρμόδια Επιτροπή Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων Περιφερειακού Συμβουλίου Δυτικής Ελλάδας σύμφωνα με τις οδηγίες του ΥΠΕΝ ώστε να διατυπώσει τη γνώμη της.
- Θετική γνωμοδότηση της Επιτροπής Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων Περιφερειακού Συμβουλίου Δυτικής Ελλάδας σύμφωνα με την υπ' αρ. 56/2021 (ΑΔΑ: 60ΖΝ7Λ6-ΗΡΙ) απόφαση έπειτα από εξέταση του θέματος: «Γνωμοδότηση επί της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΠΠΑ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 2021-2025».
- Έκδοση απόφασης Περιφερειάρχη Δυτικής Ελλάδας με θέμα: «Ορισμός Υπηρεσίας Διαχείρισης του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΠΠΑ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας» (υπό στοιχεία ΠΔΕ/ΔΑΠ/348123/4063/29.11.2021 ΑΔΑ: 9ΟΧΗ7Λ6-ΡΕΙ) στην οποία ορίζεται η Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού ως Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΠΑ της ΠΔΕ.
- Η έγκριση της ΣΜΠΕ εκκρεμεί ακόμα από το ΥΠΕΝ. Ωστόσο, μετά από τα παραπάνω και σύμφωνα με το άρθρο 106 ν. 4849/2021 (Α' 207) με το οποίο τροποποιήθηκε η παρ. 5 του άρθρου 125 του ν. 4635/2019, ως εξής: «Μετά το πέρας της διαβούλευσης και της οριστικοποίησής τους και, όπου απαιτείται Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, την υποβολή αυτής προς το αρμόδιο υπουργείο προς έγκριση, τα ΤΠΑ και ΠΠΑ υποβάλλονται στη Δι.Δι.ΕΠ [...]» επιτρέπεται η άμεση υποβολή του ΠΠΑ της ΠΔΕ χωρίς την ύπαρξη εγκεκριμένης ΣΜΠΕ.

1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

1.1 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

1.1.1 Γενικά

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας καταλαμβάνει το βορειοδυτικό τμήμα της Πελοποννήσου και τα δυτικά της ηπειρωτικής Ελλάδας, κατέχοντας στρατηγική θέση ως δυτική πύλη της Ελλάδας προς την Αδριατική και τη Δυτική Ευρώπη. Περιλαμβάνει τις Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ) Αιτωλοακαρνανίας, Αχαΐας και Ηλείας, με τη συνολική της έκταση να ανέρχεται στα 11.350 km²καλύπτοντας περίπου το 8,6% της συνολικής έκτασης της χώρας.

Στο μεγαλύτερο ποσοστό τα εδάφη της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας είναι ορεινά (45,3%) και ημιορεινά (25,6%), ενώ μόλις το 29,1% είναι πεδινές εκτάσεις. Έχει εκτεταμένα παράλια και στις τρεις περιφερειακές ενότητες, που βρέχονται από τη θάλασσα του Ιονίου Πελάγους και των κόλπων Αμβρακικού, Πατραϊκού και Κορινθιακού.

Σχήμα 1: Χωροθέτηση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας στη χώρα

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σε ότι αφορά στα δημογραφικά στοιχεία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, ο μόνιμος πληθυσμός της (ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή 2011) ανέρχεται σε 679.796 άτομα και αποτελεί περίπου το 6,3% του

πληθυσμού της χώρας. Σημειώνεται ότι κατά την περίοδο 2001-2011, υπήρξε σαφής συρρίκνωση του πληθυσμού της Περιφέρειας με μεγαλύτερη ένταση σε σχέση με τη χώρα. Επίσης, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας εμφανίζει μικρότερη πληθυσμιακή πυκνότητα από αυτή της χώρας, ενώ η ηλικιακή διάρθρωση του πληθυσμού της εμφανίζει πολλές ομοιότητες με τη διάρθρωση στο σύνολο της χώρας, γεγονός που σημαίνει ότι όπως και η χώρα συνολικά έτσι και η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αντιμετωπίζει το πρόβλημα της πληθυσμιακής γήρανσης.

Συγκριτικά με τις υπόλοιπες ελληνικές περιφέρειες, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας κατατάσσεται τέταρτη σε πληθυσμό το 2019 (ΕΛΣΤΑΤ, 2019).

Πίνακας 1: Μόνιμος πληθυσμός ανά Περιφέρεια

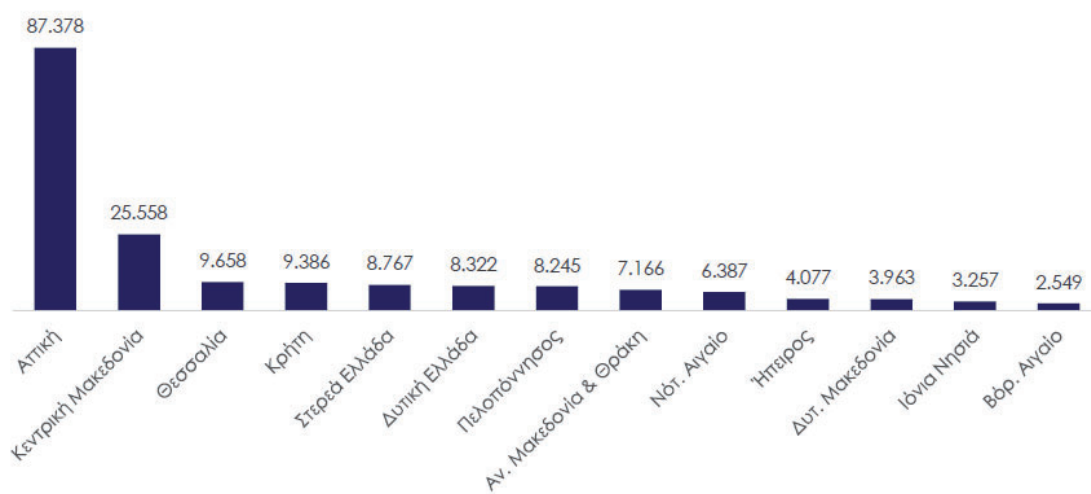
Περιφέρεια	Μόνιμος πληθυσμός 2019
Αττική	3.742.235
Κεντρική Μακεδονία	1.873.777
Θεσσαλία	718.640
Δυτική Ελλάδα	655.189
Κρήτη	634.930
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	599.723
Πελοπόννησος	574.447
Στερεά Ελλάδα	555.960
Νότιο Αιγαίο	344.027
Ήπειρος	333.696
Δυτική Μακεδονία	267.008
Βόρειο Αιγαίο	221.098
Ιόνιο Νησιά	203.869
Σύνολο	10.724.599

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2019

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ των ελληνικών περιφερειών, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το έτος 2016 παρουσιάζεται στο Σχήμα 2. Σε επίπεδο ΑΕΠ, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας κατατάσσεται ενδέκατη μεταξύ των ελληνικών περιφερειών. Ως προς το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, κατατάσσεται επίσης ενδέκατη σε σχέση με τις υπόλοιπες ελληνικές περιφέρειες.

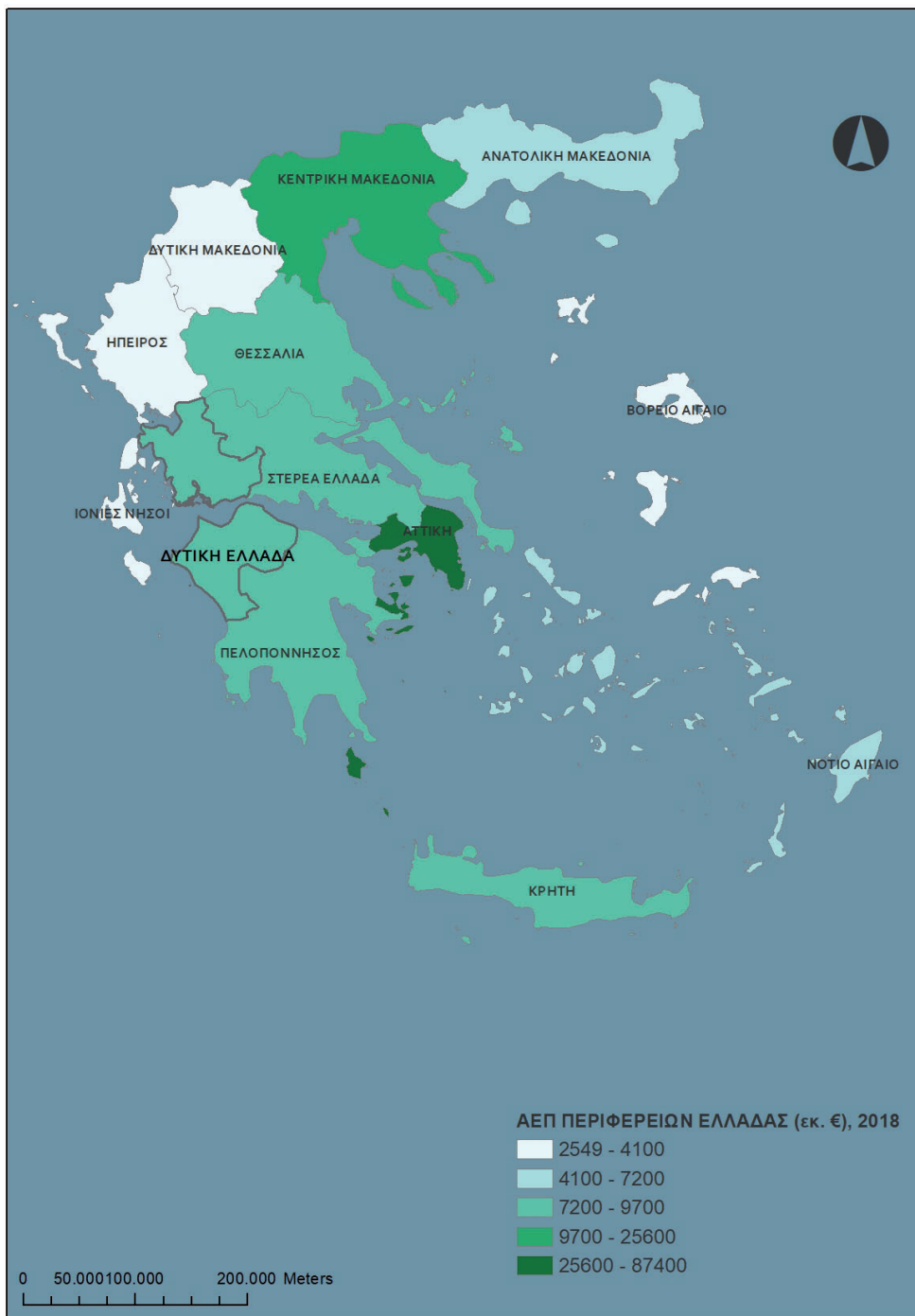
Η δεκαετής οικονομική κρίση δεν άφησε ανεπηρέαστη καμία περιφέρεια της χώρας, οδηγώντας σε μείωση του επιπέδου ανάπτυξης όλων των περιφερειών. Το έτος 2018 οι ελληνικές περιφέρειες, συμπεριλαμβανομένης και της Αττικής, είχαν επίπεδο ανάπτυξης κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (Eurostat). Η περιφέρεια Βορείου Αιγαίου μάλιστα βρισκόταν μόλις στο 46% του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Η περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας καταλαμβάνει την έκτη θέση, συνεισφέροντας κατά 4,5% στο εθνικό ΑΕΠ. Η χαρτογραφική απεικόνιση της κατηγοριοποίησης της Δυτικής Ελλάδας και των υπόλοιπων περιφερειών βάσει του ΑΕΠ για το έτος 2018, παρουσιάζεται στο Σχήμα 3.

Σχήμα 2: Κατάταξη των 13 Ελληνικών περιφερειών με βάση το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (2018)

Πηγή: EUROSTAT, 2018

Σχήμα 3: Χαρτογραφική απεικόνιση των Περιφερειών με βάση το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (2018)

Πηγή: Eurostat – Ιδία επεξεργασία

Το γεγονός ότι η Δυτική Ελλάδα αποτελεί μια από τις φτωχότερες περιφέρειες σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως και η υστέρηση που καταγράφει σε όρους ανταγωνιστικότητας, επιβάλλει την εφαρμογή αναπτυξιακών μέτρων κατά την περίοδο 2021-2027, τα οποία θα αποτελέσουν μοχλούς ανάκαμψης και προσέγγισης με την Ευρωπαϊκή οικονομική και κοινωνική συνοχή και ολοκλήρωση.

1.1.2 Θεσμικό πλαίσιο του φορέα

Ως μία αυτοτελή ενιαία διοικητική μονάδα αποκέντρωσης της κρατικής Διοίκησης προσδιορίζεται σήμερα η περιφέρεια. Αρμοδιότητες της περιφέρειας αποτελούν ο σχεδιασμός, ο προγραμματισμός, ο συντονισμός και η εφαρμογή των πολιτικών για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της γεωγραφικής της περιοχής.

Οι κύριες νομοθετικές παρεμβάσεις με τις οποίες συγκροτήθηκαν οι Περιφέρειες στη σημερινή τους μορφή παρατίθενται ακολούθως:

➤ Ο ν.1622/1986

Ως ιδρυτικός νόμος της Περιφέρειας θεωρείται ο ν. 1622/1986 «Τοπική Αυτοδιοίκηση - Περιφερειακή Ανάπτυξη - Δημοκρατικός Προγραμματισμός» (Α'92).

Η λέξη περιφέρεια, όπως χρησιμοποιείται στο συγκεκριμένο νόμο έχει διπλή σημασία:

- ✓ Αποτελεί γεωγραφική μονάδα που έχει συγκεκριμένα όρια, εδαφική έκταση, πληθυσμό και έδρα,
- ✓ Αποτελεί διοικητική μονάδα και αποτελείται από όργανα και υπηρεσίες. Όργανα της είναι ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας με τις υπ' αυτόν υπηρεσίες και το Περιφερειακό Συμβούλιο.
- ✓

➤ Ο ν.2503/1997

Με τον ν. 2503/1997 «Διοίκηση, Οργάνωση, Στελέχωση της Περιφέρειας, Ρύθμιση Θεμάτων για την Τοπική Αυτοδιοίκηση και άλλες Διατάξεις» (Α'107) δόθηκε στην περιφέρεια ο χαρακτήρας ενιαίας αποκεντρωμένης μονάδας διοίκησης του κράτους.

Η περιφέρεια συμβάλλει στον εθνικό σχεδιασμό και στο πλαίσιο αυτού σχεδιάζει, προγραμματίζει και εφαρμόζει τις πολιτικές για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική της ανάπτυξη.

Κάθε περιφέρεια ως ενιαία αποκεντρωμένη μονάδα διοίκησης έχει τις αρμοδιότητες που ασκούν οι υπηρεσίες της στη συνολική χωρική έκτασή της, συμπεριλαμβανομένων και των υπηρεσιών της περιφέρειας στον νομό ή νομαρχία, καθώς και τις αρμοδιότητες που ανήκουν στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας. Η περιφέρεια ως διοικητική μονάδα έχει δικό της προσωπικό, δικό της προϋπολογισμό, καθώς και δικούς της μηχανισμούς διαχείρισης των πιστώσεων έργων περιφερειακού χαρακτήρα ΣΑΕΠ. Παράλληλα, η περιφέρεια διατηρεί και τον χαρακτήρα της ως μονάδα περιφερειακής ανάπτυξης.

➤ Ο ν. 2647/1998

Με τον ν. 2647/1998 «Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε Περιφέρειες» (Α' 237) μεταβιβάστηκαν στις περιφέρειες διάφορες αρμοδιότητες που μέχρι τότε ασκούνταν από Υπουργούς, δηλ. από την Κεντρική Διοίκηση.

Συγκεκριμένα, με τον ν. 2647/1998 μεταβιβάστηκαν στις περιφέρειες αρμοδιότητες από:

- ✓ το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης
- ✓ το Υπουργείο Ανάπτυξης
- ✓ το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων
- ✓ το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
- ✓ το Υπουργείο Γεωργίας
- ✓ το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
- ✓ το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας
- ✓ το Υπουργείο Πολιτισμού
- ✓ το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας
- ✓ το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών

Επίσης, στις περιφέρειες μεταβιβάστηκαν επιπλέον μία σειρά αρμοδιοτήτων που ασκούσαν σε συναρμοδιότητα, κατά περίπτωση, από τους Υπουργούς Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, Γεωργίας, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υγείας και Πρόνοιας, Εμπορικής Ναυτιλίας και Μεταφορών και Επικοινωνιών.

➤ Ο ν. 3852/2010

Με τον ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης» επιχειρήθηκε μία σημαντική διοικητική μεταρρύθμιση ευρύτερα στο χώρο της κρατικής διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Βασική της στόχευση ήταν η οργανωτική και επιχειρησιακή ενίσχυση των δήμων, μέσα από τη συνένωσή τους, ούτως ώστε η παροχή υπηρεσιών τους προς τους πολίτες στα ζητήματα που αφορούν κυρίως την αντιμετώπιση των καθημερινών ζητημάτων να είναι πιο άμεση και αποτελεσματική. Τούτο φαίνεται και από τη σημαντική μεταφορά επί πλέον αρμοδιοτήτων στους δήμους, ούτως ώστε πράγματι ένας μεγάλος όγκος δημοσίων υποθέσεων κοινωνικού - προνοιακού και αναπτυξιακού χαρακτήρα να διεξάγεται σήμερα από αυτούς, ενώ παράλληλα η κρατική διοίκηση, στην αποκεντρωμένη της μορφή, να περιορίζεται κυρίως σε εποπτικό και επιτελικό έργο.

Επιπλέον με τον ν. 3852/2010 πραγματοποιήθηκε η θεμελίωση της περιφέρειας ως δεύτερος βαθμός αυτοδιοίκησης.

Η ανάγκη για συγκρότηση της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης στο επίπεδο μίας μεγαλύτερης ενότητας, όπως περιγράφεται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου, προέκυψε για τους ακόλουθους λόγους:

- Η συγκρότηση του δεύτερου βαθμού αυτοδιοίκησης στα όρια των προϋφιστάμενων 54 νομών καθιστούσε ανέφικτη την ανάληψη της ευθύνης για το σχεδιασμό και την άσκηση μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για την ανάπτυξη στην περιοχή τους καθώς η άσκηση αναπτυξιακής πολιτικής προϋποθέτει ευρύτερες ενότητες.
- Η αναδιάταξη των δήμων σε λιγότερες και ισχυρότερες μονάδες που αναλαμβάνουν περισσότερες αρμοδιότητες επέβαλε, αντίστοιχα, την αναδιάταξη του δεύτερου βαθμού

αυτοδιοίκησης σε ευρύτερες γεωγραφικές ενότητες, ώστε να είναι σε θέση να αναλαμβάνουν νέες αρμοδιότητες, ιδίως στην ανάπτυξη.

- Η δευτεροβάθμια αυτοδιοίκηση στα όρια των νομών αποδείχθηκε ότι δυσκόλευε την αποτελεσματική συμμετοχή στα ευρωπαϊκά όργανα, όπως την επιτροπή των περιφερειών, στα οποία οι περιφέρειες των άλλων κρατών – μελών είχαν ουσιαστικό ρόλο και λόγο.

Η θεμελίωση των περιφερειών ως δεύτερου βαθμού αυτοδιοίκησης:

- οδήγησε σε οικονομίες κλίμακας και συγκέντρωση δυνάμεων.
- εξασφάλισε την απαραίτητη κλίμακα ώστε να είναι δυνατή η ανάληψη σημαντικών αναπτυξιακών λειτουργιών.
- επέτρεψε τη μεταβίβαση και πρόσθετων αρμοδιοτήτων που ανήκαν στις κρατικές περιφέρειες, σε άλλους κρατικούς φορείς ή ακόμη και στο κεντρικό κράτος, με αποτέλεσμα να μειωθούν έτσι τα επίπεδα και η πολυπλοκότητα άσκησης αρμοδιοτήτων και διεκπεραίωσης διαδικασιών, προς όφελος του πολίτη, της Πολιτείας, αλλά και της οικονομίας.

Με τον ν. 3852/2010 οι οργανισμοί της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης, στους οποίους περιλαμβάνονταν 54 νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, 3 διευρυμένες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και 19 επαρχία (ένα σύνολο 76 διοικητικών ενότητων), συνενώθηκαν δημιουργώντας τις 13 αιρετές περιφέρειες που υφίστανται μέχρι σήμερα.

➤ Ο ν. 4555/2018

Ο ν. 4555/2018 «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Εμβάθυνση της Δημοκρατίας - Ενίσχυση της Συμμετοχής - Βελτίωση της οικονομικής και αναπτυξιακής λειτουργίας των Ο.Τ.Α. [Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ Ι»] -Ρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό του πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας των ΦΟΔΣΑ - Ρυθμίσεις για την αποτελεσματικότερη, ταχύτερη και ενιαία άσκηση των αρμοδιοτήτων σχετικά με την απονομή ιθαγένειας και την πολιτογράφηση - Λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών και άλλες διατάξεις» (Α' 133) αποτελεί την τελευταία σημαντική θεσμική μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Θεωρείται διάδοχος του Προγράμματος Καλλικράτης με βασική φιλοσοφία τη μείωση της θητείας των δημοτικών αρχών από πενταετία σε τετραετία και την υιοθέτηση της απλής αναλογικής.

1.1.3 Τομείς παρέμβασης - Αρμοδιότητες

Τομείς παρέμβασης

Ο ν. 3852/2010 (Α' 87) («Πρόγραμμα Καλλικράτης»), καθώς και η τροποποιήσεις του, καθορίζουν τις αρμοδιότητες των περιφερειών, οι οποίες αφορούν τους ακόλουθους εννέα τομείς:

A. Προγραμματισμού - Ανάπτυξης,

B. Γεωργίας – Κτηνοτροφίας – Αλιείας, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:

α. Υποτομέας Προγραμματισμού

β. Υποτομέας Γεωργίας

γ. Υποτομέας Κτηνοτροφίας

δ. Υποτομέας Αλιείας

Γ. Φυσικών Πόρων – Ενέργειας – Βιομηχανίας, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:

- α. Υποτομέας Διαχείρισης Υδάτων
- β. Υποτομέας ορυκτού πλούτου
- γ. Υποτομέας Ενέργειας
- δ. Υποτομέας Βιομηχανίας και Βιοτεχνίας

Δ. Απασχόλησης – Εμπορίου – Τουρισμού,

Ε. Μεταφορών – Επικοινωνιών

ΣΤ. Έργων - Χωροταξίας - Περιβάλλοντος

Ζ. Υγείας:

Η. Παιδείας – Πολιτισμού – Αθλητισμού

Θ. Πολιτικής Προστασίας και Διοικητικής Μέριμνας

Αρμοδιότητες στον τομέα Προγραμματισμού - Ανάπτυξης

Ειδικότερα για τον τομέα του Προγραμματισμού - Ανάπτυξης οι αρμοδιότητες των περιφερειών είναι οι ακόλουθες:

- Ο περιφερειακός αναπτυξιακός σχεδιασμός, ο προγραμματισμός, η υλοποίηση των σχετικών με αυτόν δράσεων και η παρακολούθηση της αναπτυξιακής πορείας της περιφέρειας.
- Η εξειδίκευση των στόχων και των κατευθύνσεων της αναπτυξιακής πολιτικής, στο επίπεδο της περιφέρειας, η υλοποίηση των διαδικασιών του δημοκρατικού προγραμματισμού, για τα ετήσια και μεσοχρόνια προγράμματα ανάπτυξης.
- Η σύνταξη προτάσεων για τη διαμόρφωση της περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής.
- Η προώθηση των εθνικών στρατηγικών στόχων.
- Η διαχείριση, ο έλεγχος και η εφαρμογή των αναπτυξιακών παρεμβάσεων, για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, όπως αυτή οριοθετείται από το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α.), για τα περιφερειακά όργανα στις διατάξεις του ν. 3614/2007 (Α' 267), περιλαμβανομένης και της υποστήριξης του συνόλου των φορέων της αυτοδιοίκησης, καθώς και της κατάρτισης των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Π.Ε.Π.).
- Η κατάρτιση του αναπτυξιακού προγράμματος της περιφέρειας.
- Η έγκριση των μεσοχρόνιων αναπτυξιακών προγραμμάτων, που εκπονούνται στο πλαίσιο των αντίστοιχων περιφερειακών αναπτυξιακών προγραμμάτων.
- Ο συντονισμός των φορέων εκτέλεσης και η παρακολούθηση της πορείας εφαρμογής του αναπτυξιακού προγράμματος της περιφέρειας.
- Η διατύπωση προς τους κεντρικούς φορείς του δημόσιου τομέα προτάσεων για έργα και μέτρα πολιτικής, εθνικής σημασίας, που αφορούν την περιφέρεια, αλλά εντάσσονται στο μεσοχρόνιο εθνικό αναπτυξιακό πρόγραμμα.
- Η εκπόνηση γενικών και ειδικών αναπτυξιακών μελετών που αφορούν τη χωρική αρμοδιότητα της περιφέρειας.

- Η συνεργασία με φορείς της περιφέρειας για τη σύνταξη και υποβολή προτάσεων υλοποίησης έργων που χρηματοδοτούνται από τις κοινοτικές πρωτοβουλίες και προγράμματα διαπεριφερειακής συνεργασίας.
- Η τελική διαμόρφωση, η μέριμνα για την έγκριση και η παρακολούθηση της εκτέλεσης των ετήσιων Προγραμμάτων Δημοσίων Επενδύσεων περιφερειακού επιπέδου.
- Η πορεία υλοποίησης, η διενέργεια ελέγχων, ως δικαιούχος, στους φορείς υλοποίησης έργων, για την τήρηση των δεσμεύσεων, τη νομιμότητα και κανονικότητα των δαπανών, την υλοποίηση του φυσικού αντικείμενου και την αξιοπιστία των οικονομικών στοιχείων.
- Η παρακολούθηση της υλοποίησης των έργων που χρηματοδοτούνται με εθνικούς πόρους, από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ή άλλους πόρους.
- Η κατανομή των πιστώσεων από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.
- Η κατανομή των αντίστοιχων ποσών και η έγκριση της εκταμίευσής τους από τους λογαριασμούς, που τηρεί το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης στην Τράπεζα της Ελλάδος.
- Ο προσδιορισμός των δικαιούχων των πιστώσεων, που εγκρίνονται κατά πρόγραμμα και διαρθρωτικό ταμείο.
- Η συγκέντρωση, επεξεργασία και τεκμηρίωση γεωγραφικών, δημογραφικών, οικονομικών, κοινωνικών και άλλων στοιχείων που αφορούν την περιφέρεια.
- Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση του σχεδιασμού και της υλοποίησης όλων των αναπτυξιακών και θεσμικών παρεμβάσεων στη χωρική αρμοδιότητά της.
- Η σύσταση Περιφερειακής Γνωμοδοτικής Επιτροπής, η οποία γνωμοδοτεί για τις αιτήσεις υπαγωγής επενδύσεων ή προγραμμάτων χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού, σύμφωνα με τις διατάξεις των αναπτυξιακών νόμων.
- Η παραλαβή των αιτήσεων υπαγωγής επενδύσεων, ο έλεγχος των στοιχείων, η αξιολόγησή τους, η εισήγηση στην Περιφερειακή Γνωμοδοτική Επιτροπή, η έκδοση της απόφασης υπαγωγής, οι αποφάσεις τροποποίησης και η παρακολούθηση της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου, ανάκλησης υπαγωγής και επιστροφής ενισχύσεων που έχουν καταβληθεί, σύμφωνα με τις διατάξεις των αναπτυξιακών νόμων.
- Η συγκρότηση των Περιφερειακών Οργάνων Ελέγχου των επενδύσεων για την πιστοποίηση των δαπανών και την υλοποίηση των εγκεκριμένων εργασιών, σύμφωνα με τις διατάξεις των αναπτυξιακών νόμων.
- Η καταβολή της επιχορήγησης του κόστους επένδυσης, η ολοκλήρωση και πιστοποίηση έναρξης παραγωγικής λειτουργίας.
- Η καταγραφή των νέων θέσεων εργασίας που δημιουργούνται από την υλοποίηση των εγκεκριμένων επενδύσεων.
- Η παροχή στοιχείων προς καταγραφή σε βάση δεδομένων του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων των στοιχείων των ενισχυόμενων επενδύσεων.
- Η σύνταξη τεχνικών δελτίων των ιδιωτικών επενδύσεων που εντάσσονται στα επιχειρησιακά προγράμματα.
- Η λειτουργία βάσης δεδομένων για την ενίσχυση, παρακολούθηση και εξέλιξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων της περιφέρειας, κατά κλάδο και τομείς της οικονομίας.

- Η διατύπωση προτάσεων πολιτικής και μέτρων για την ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων προς το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων
- Η πληροφόρηση και υποβοήθηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων σε κλαδικό ή άλλο επίπεδο, με σκοπό την ανάπτυξη της επιχειρηματικής ικανότητας και ανταγωνιστικότητάς τους.
- Η παρακολούθηση και η επισήμανση στους αρμόδιους φορείς ζητημάτων, που αναφέρονται στη λήψη των αναγκαίων μέτρων προς βελτίωση του επιπέδου ζωής των πολιτών.
- Η γνωμοδότηση για κάθε θέμα τοπικού ή ευρύτερου ενδιαφέροντος για το οποίο ζητείται η παροχή γνώμης.

Μεταβίβαση άσκησης πρόσθετων αρμοδιοτήτων στις περιφέρειες

Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Οικονομικών και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, κατόπιν γνώμης της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας, μπορεί να μεταβιβάζονται στις περιφέρειες αρμοδιότητες της Κεντρικής Διοίκησης, που είναι συναφείς με εκείνες που απονέμονται, κατά τομείς, σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο, εφόσον υπηρετούν περιφερειακές ανάγκες αναπτυξιακού και λειτουργικού χαρακτήρα και δεν αφορούν θέματα άσκησης ενιαίας κρατικής πολιτικής.

Με το ίδιο διάταγμα ρυθμίζεται και η απόδοση των αντίστοιχων οικονομικών πόρων για την άσκησή τους.

Με όμοια διατάγματα, με τις ίδιες προϋποθέσεις και με την ίδια διαδικασία αρμοδιότητες που ανήκουν σε νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς κοινής ωφέλειας, που είναι συναφείς με τους ανωτέρω τομείς, μπορεί να μεταβιβάζονται στις περιφέρειες μετά από γνώμη του διοικητικού συμβουλίου τους.

Παροχή γνώμης της περιφέρειας για ειδικά θέματα

Προκειμένου η κρατική διοίκηση να εκδώσει οποιαδήποτε κανονιστική πράξη, η οποία αφορά την αειφόρο ανάπτυξη, τα ρυθμιστικά ή χωροταξικά ή πολεοδομικά σχέδια και τις αποφάσεις χωροθέτησης εγκαταστάσεων και λοιπών δραστηριοτήτων, οφείλει να ζητά τη γνώμη των οικείων αιρετών συλλογικών οργάνων των περιφερειών.

Στα συλλογικά όργανα της διοίκησης που καταρτίζουν τα προγράμματα για την περιφερειακή ανάπτυξη, τη χωροταξία και την αειφόρο ανάπτυξη μετέχουν υποχρεωτικά και εκπρόσωποι των περιφερειών.

Βασικό πλαίσιο άσκησης των αρμοδιοτήτων

Τα όργανα των περιφερειών ασκούν τις αρμοδιότητές τους σύμφωνα με τις αρχές της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας.

Η άσκηση των αρμοδιοτήτων τους οριοθετείται από τις σχετικές διατάξεις των νόμων και των κανονιστικών διατάξεων της διοίκησης.

Κατά την άσκησή τους θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη:

- I. Οι εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές που σχετίζονται με τις αρμοδιότητές τους.
- II. Η ανάγκη συνεργασίας και συντονισμού με άλλες τοπικές ή δημόσιες αρχές και οργανισμούς.

III. Οι διαθέσιμοι πόροι για την κάλυψη των αρμοδιοτήτων και η ανάγκη να διασφαλισθεί η επωφελής και αποτελεσματική χρήση τους, καθώς και η ισόρροπη κατανομή τους.

IV. Η ανάγκη οργάνωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών, κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η επάρκεια και η ποιότητά τους, η διαφάνεια και η ισονομία, με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών και

V. Η ανάγκη αειφόρου ανάπτυξης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

1.2 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Η ψήφιση του ν. 4635/2019 θέσπισε τους κανόνες που διέπουν την κατάρτιση, τον συντονισμό, τη διαχείριση, τη χρηματοδότηση, τον έλεγχο και την εφαρμογή των αναπτυξιακών παρεμβάσεων του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ) και των επιμέρους προγραμμάτων του, που χρηματοδοτούνται από τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ).

Το ΕΠΑ καταρτίζεται από το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Αντικείμενο του ΕΠΑ είναι ο μεσοπρόθεσμος αναπτυξιακός προγραμματισμός αξιοποίησης των εθνικών πόρων του ΠΔΕ, με βάση τις κατευθύνσεις και τις ανάγκες που προκύπτουν από το σχέδιο ανάπτυξης της χώρας για την παραγωγική ανάπτυξη, την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Το ΕΠΑ εγκρίνεται με πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου.

Το ΕΠΑ προσδιορίζει, για κάθε προγραμματική περίοδο, τις προτεραιότητες ανά τομέα πολιτικής στο πλαίσιο των εθνικών αναπτυξιακών στόχων, τους ειδικούς στόχους και δράσεις, τη διάρκεια της εφαρμογής του, το συνολικό και ανά πρόγραμμα προϋπολογισμό, καθώς και τα αποτελέσματα που επιδιώκονται με την εφαρμογή του.

Ο αναπτυξιακός προγραμματισμός διέπεται από τις αρχές της συμπληρωματικότητας προς τις συγχρηματοδοτούμενες από την Ευρωπαϊκή Ένωση παρεμβάσεις και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών, των προγραμμάτων και των δράσεων και λαμβάνει υπόψη του και εξειδικεύει τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί από τη χώρα για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, καθώς και τις ανάγκες που έχουν προκύψει από όλα τα στάδια διαβούλευσης. Στο πλαίσιο των αρχών αυτών, το κάθε επίπεδο προγραμματισμού μεριμνά, ώστε να επιτυγχάνεται ο τομεακός και ο χωρικός συντονισμός των παρεμβάσεων του ΕΠΑ με τις ενωσιακές πολιτικές με στόχο τη βέλτιστη αξιοποίηση κάθε πηγής πόρων.

Τα Τομεακά Προγράμματα Ανάπτυξης και τα Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης αποτελούν αναπόσπαστα τμήματα του ΕΠΑ. Τα προγράμματα εμπεριέχουν:

- την καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης και των προβλημάτων
- τους ειδικούς αναπτυξιακούς στόχους του προγράμματος
- δείκτες εκρών και δυναμικούς δικαιούχους
- αναλυτικούς χρηματοδοτικούς πίνακες
- τα γενικά κριτήρια επιλογής των προς ένταξη προτεινόμενων έργων
- τον προσδιορισμό της /των Υπηρεσίας / -ών Διαχείρισης του προγράμματος

Στα προγράμματα εμπεριέχονται τα έργα του φορέα ή της περιφέρειας που έχουν ήδη ενταχθεί σε συλλογικές αποφάσεις του ΠΔΕ ή που αναμένεται να ξεκινήσουν μέσα στην προβλεπόμενη προγραμματική περίοδο.

Στις διαδικασίες του αναπτυξιακού προγραμματισμού, καθώς και κατά την υλοποίηση του ΕΠΑ και των προγραμμάτων του, τηρούνται οι αρχές και οι κανόνες της εθνικής και ενωσιακής νομοθεσίας, καθώς και των διεθνών συμφωνιών τις οποίες έχει κυρώσει η Ελλάδα, ιδίως, όσον αφορά το περιβάλλον, το χωροταξικό σχεδιασμό, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την προσβασιμότητα στα άτομα με αναπηρία, ιδίως, των ευπαθών ομάδων όπως τα άτομα με αναπηρία, την άρση και αποτροπή ανισοτήτων, τον ανταγωνισμό, καθώς και τις κρατικές ενισχύσεις.

Στη συνέχεια παρατίθενται τα κείμενα που αποτυπώνουν το παραπάνω προγραμματικό πλαίσιο σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, τα οποία ελήφθησαν κατά κύριο λόγο υπόψη κατά την σύνταξη του παρόντος.

Σε εθνικό επίπεδο:

► Α. Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025

Η Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025¹ που έχει καταρτίσει το υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και παρουσιάστηκε τον Δεκέμβριο 2020, στηρίζεται σε 18 βασικές αρχές, ορισμένες από τις οποίες περιλαμβάνονται και στο EU eGovernment Action Plan 2016-2020 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Πρόκειται για αρχές που διαφοροποιούν τον μέχρι σήμερα σχεδιασμό στα έργα τεχνολογίας του δημοσίου, δεκάδες από τα οποία ολοκληρώθηκαν χωρίς να προσφέρουν τις αντίστοιχες υπηρεσίες στους πολίτες.

► Β. Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών (ΣΠΕΜ) 2014- 2025

Η στρατηγική ανάπτυξης των μεταφορών της χώρας για την περίοδο 2014- 2025 καθορίζεται από το ΣΠΕΜ, το οποίο εκπονήθηκε υπό την ευθύνη της Ενδιάμεσης Διαχειριστικής Αρχής Μεταφορών (ΕΔΑ Μεταφορών) ως Αρχής Σχεδιασμού και εγκρίθηκε με τη με αρ. πρωτ. 2031/Φ.97/28.11.2014 (ΑΔΑ: ΒΖΗΑ1-ΧΔΖ) ορθή επανάληψη της Απόφασης του Γενικού Γραμματέα Υπ.Υ.Με.Δι. Η 1^η αναθεώρηση του Στρατηγικού Πλαισίου έλαβε χώρα το 2019².

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται τα έργα του αναθεωρημένου ΣΠΕΜ για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Διακριτά παρουσιάζονται τα ολοκληρωμένα έργα, τα έργα εθνικής εμβέλειας, τα έργα αστικών συγκοινωνιών καθώς και τα έργα περιφερειακής διάστασης τα οποία περιλαμβάνουν και έργα που εντάσσονται σε Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (Ο.Χ.Ε).

Πίνακας 2: Έργα και δράσεις του ΣΠΕΜ για την Δυτική Ελλάδα

Α/Α	ΕΡΓΟ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΡΓΩΝ	
		Σ	
1	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ / ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΥ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ ΠΑΤΡΑΣ /ΤΜΗΜΑ: ΠΑΤΡΑ - ΚΑΤΩ ΑΧΑΪΑ	6.000.000 €	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ

¹<https://digitalstrategy.gov.gr/>

²https://www.espa.gr/el/Documents/2127/1st_Revision_%20Strategic_Frame_for_Transport_Investment_2014-2025_Jun2019.pdf

Α/Α	ΕΡΓΟ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΡΓΩΝ
		Σ	
2	ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΗΣ ΙΟΝΙΑΣ ΟΔΟΥ ΜΕ ΑΣΤΑΚΟ - ΤΜΗΜΑ ΚΟΜΒΟΣ ΠΛΑΤΥΓΙΑΛΙΟΥ - Ι.Κ. ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	13.811.985 €	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ
3	ΝΕΟΣ ΛΙΜΕΝΑΣ ΠΑΤΡΩΝ - 3Α ΤΜΗΜΑ Α ΦΑΣΗΣ. ΦΑΣΗ Α2	18.282.000 €	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ
4	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΛΙΜΕΝΑ ΚΥΛΛΗΝΗΣ	4.932.000 €	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ
5	ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΚΟΠΤΟ - ΡΟΔΟΔΑΦΝΗ. Β' ΦΑΣΗ	71.500.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
6	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΗΛΕΚΤΡΟΚΙΝΗΣΗΣ ΚΙΑΤΟ - ΡΟΔΟΔΑΦΝΗ	60.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
7	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΣΙΔ/ΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (ΣΚΑ) - ΠΑΤΡΑΣ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΡΟΔΟΔΑΦΝΗ - ΡΙΟ (ΕΠΙΔΟΜΗ. ΗΛΕΚΤΡΟΚΙΝΗΣΗ. ΣΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ)	125.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
8	ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΡΟΔΟΔΑΦΝΗ - ΡΙΟ	374.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
9	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ «ΚΑΤΑΚΟΛΟ – ΠΥΡΓΟΣ - ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ». ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΠ	5.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
10	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΚΑΤΩ ΑΧΑΪΑ ΠΡΟΣ ΠΥΡΓΟ	14.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
11	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΑΠΟ ΠΕΡΙΟΧΗ ΡΙΟΥ ΕΩΣ ΑΓ. ΔΙΟΝΥΣΙΟ ΠΑΤΡΩΝ	265.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
12	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΑΠΟ ΑΓ. ΔΙΟΝΥΣΙΟ ΠΑΤΡΩΝ- ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ Ν. ΛΙΜΕΝΑ ΠΑΤΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΜΕ ΤΗ ΓΡΑΜΜΗ ΠΡΟΣ ΠΥΡΓΟ	120.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
13	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΜΕ ΚΑΝΟΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΓΡΑΜΜΗΣ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ - ETCS & ΗΛΕΚΤΡΟΚΙΝΗΣΗΣ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΠΑΤΡΑ-ΠΥΡΓΟΣ- ΑΛΦΕΙΟΣΟΛΥΜΠΙΑ ΚΑΙ ΠΥΡΓΟΣ-ΚΑΤΑΚΟΛΟ	300.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
14	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ 'ΚΑΛΟ ΝΕΡΟΤΣΑΚΩΝΑ' ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΔΡΟΜΟΥ ΕΛΕΥΣΙΝΑ- ΚΟΡΙΝΘΟΣ- ΠΑΤΡΑ-ΠΥΡΓΟΣΤΣΑΚΩΝΑ	150.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
15	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΟΔΙΚΗΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΚΤΙΟΥ ΜΕ ΤΟ ΔΥΤΙΚΟ ΑΞΟΝΑ ΒΟΡΡΑ - ΝΟΤΟΥ	335.291.544 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
16	ΒΕΛΤΙΩΣΗ Ε.Ο. ΑΓΡΙΝΙΟΥ - ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ - (ΚΑΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ) - ΤΜΗΜΑ : ΑΓΡΙΝΙΟ - ΑΓ. ΒΛΑΣΗΣ	25.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
17	ΕΡΓΟ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΠΟΛΗΣ ΛΕΥΚΑΔΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΟΔΙΚΟ ΑΞΟΝΑ ΑΚΤΙΟ - ΔΥΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ	46.149.600 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
18	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ "ΠΑΤΡΑ - ΠΥΡΓΟΣ"	356.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ

Α/Α	ΕΡΓΟ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΡΓΩΝ	
		Σ	
19	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΑΣ ΣΥΝΔΕΤΗΡΙΑΣ ΟΔΟΥ ΛΙΜΕΝΑ ΚΥΛΛΗΝΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΟ ΚΥΛΛΗΝΗΣ – Ε.Ο ΠΥΡΓΟΥ - ΠΑΤΡΩΝ	2.300.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
20	ΣΥΝΔΕΣΗ ΙΟΝΙΑΣ ΟΔΟΥ ΜΕ ΤΜΗΜΑ ΠΑΛΙΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΑΝΤΙΡΡΙΟΥ-ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ (ΑΠΟ ΝΟΤΙΑ ΣΥΝΔΕΣΗ ΑΓΡΙΝΙΟΥ ΜΕ ΙΟΝΙΑ ΕΩΣ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΑ ΣΥΝΔΕΣΗ ΑΓΡΙΝΙΟΥ ΜΕ ΙΟΝΙΑ)	25.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
21	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΟΔΟΥ ΛΑΣΤΕΪΚΑ – ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ – ΚΑΤΑΚΩΛΟ (ΣΥΝΔΕΣΗ ΛΙΜΕΝΑ ΚΑΤΑΚΩΛΟΥ ΜΕ ΝΕΑ ΕΘΝΙΚΗ ΟΔΟ)	13.200.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
22	ΟΔΟΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΑΡΑΞΟΥ ΜΕ Ε.Ο. ΠΑΤΡΩΝ - ΠΥΡΓΟΥ	6.600.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
23	ΣΥΝΔΕΣΗ ΙΟΝΙΑΣ ΟΔΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ	80.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
24	ΜΕΛΕΤΗ. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΥΠΟΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΟΔΙΚΗΣ ΖΕΥΞΗΣ ΛΕΥΚΑΔΑΣ - ΣΥΜΒΑΣΗ ΣΔΙΤ	20.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
25	ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΧΕΡΣΑΙΑΣ ΖΩΝΗΣ ΛΙΜΕΝΑ ΚΑΤΑΚΩΛΟΥ	10.500.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
26	ΛΙΜΕΝΑΣ ΠΑΤΡΩΝ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	135.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
27	ΛΙΜΕΝΑΣ ΠΑΤΡΩΝ - ΜΟΝΑΔΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ LNG	15.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
28	ΕΥΦΥΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΠΑΤΡΑ	547.819 €	ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
29	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΣΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	1.815.000 €	ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
30	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΣΥΝΔΕΤΗΡΙΑΣ ΟΔΟΥ ΑΠΟ Ε.Ο. 111 - (ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΑΜΠΡΑΪΚΑ) ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΠΑΤΡΩΝ (ΚΟΜΒΟΣ Κ7)	10.700.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ
31	ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΙΚΡΗΣ ΠΕΡΙΜΕΤΡΙΚΗΣ ΜΕ ΚΟΜΒΟ Κ3 ΣΥΧΑΙΝΩΝ ΕΥΡΕΙΑΣ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗΣ ΠΑΤΡΩΝ	6.000.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ
32	ΙΟΝΙΑ ΟΔΟΣ-ΠΛΑΤΥΓΙΑΛΙ-ΑΣΤΑΚΟΣ	25.000.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ
33	ΙΟΝΙΑ ΟΔΟΣ-ΝΑΥΠΑΚΤΟΣ-ΙΤΕΑ-ΑΜΦΙΣΣΑΛΑΜΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΑΞΟΝΑ ΑΥΤΟΥ ΜΕ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ ΜΕΣΩ ΘΕΡΜΟΥ	100.000.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ
34	ΙΟΝΙΑ ΟΔΟΣ-ΛΙΜΑΝΙ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	10.000.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ
35	ΙΟΝΙΑ ΟΔΟΣ-ΜΕΝΙΔΙ	15.000.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ
36	ΛΙΜΕΝΑΣ ΠΛΑΤΥΓΙΑΛΙ-ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΑΚΤΙΟΥ	30.000.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ

Α/Α	ΕΡΓΟ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΡΓΩΝ
		Σ	
37	Ε.Ο. 111 ΤΜΗΜΑ: ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΦΡΑΓΜΑΤΟΣ ΠΕΙΡΟΥ	16.000.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ
38	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗΣ ΟΔΟΥ ΑΜΑΛΙΑΔΑ – ΣΙΜΟΠΟΥΛΟ -111 Ε.Ο ΠΑΤΡΩΝ -ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ	11.500.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ
39	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗΣ ΟΔΟΥ ΑΡΧΑΙΑ ΠΙΣΣΑ (ΑΠΟ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΑΡΧ. ΟΛΥΜΠΙΑΣ) - ΛΑΛΑ - Ε.Ο ΠΑΤΡΩΝ - ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ	6.300.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ
40	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΛΙΜΕΝΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	10.000.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ

Πηγή : Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΥΜΕ, ΣΠΕΜ 2019

► Γ. Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών

Το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών για την Ελλάδα³ (Ιούνιος 2019) είναι ένα συμβουλευτικό έργο που ανατέθηκε βάσει της «Συμφωνίας - Πλαισίου για τη στήριξη των δραστηριοτήτων Συμβουλευτικών Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) εντός και εκτός της ΕΕ των 28. Το έργο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) με την υποστήριξη της Υπηρεσίας Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (EC Structural Reform Support Service).

Ο πρωταρχικός στόχος του έργου είναι να αποτελέσει τη βάση για την αειφόρο ανάπτυξη των υποδομών και υπηρεσιών του μεταφορικού συστήματος της Ελλάδας, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, η οποία θα συμβάλει στην ανταγωνιστικότητα του τομέα μεταφορών της χώρας.

Το Εθνικό Σχέδιο Μεταφορών θα καθορίσει την αναπτυξιακή στρατηγική του τομέα μεταφορών για τα επόμενα 20 χρόνια και θα υποστηρίξει την οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας. Επιπλέον, θα καθορίσει τις κύριες δράσεις που πιθανόν θα ενισχυθούν από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ιδιαιτέρως από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΙΒ). Επομένως, απαιτείται η ανάπτυξη συμπαγούς και τεχνικά άρτιας στρατηγικής, αποδεκτής και εγκεκριμένης από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Οι προτεινόμενες επενδύσεις ή εκείνες που βρίσκονται σε εξέλιξη και αναφέρονται στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών (ΕΣΣΜ), οι οποίες αφορούν στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, μεταξύ άλλων είναι οι εξής:

- ❖ Ανάπτυξη υφιστάμενης σιδηροδρομικής γραμμής Κατάκολο – Πύργος – Αρχαία Ολυμπία ως τουριστικής γραμμής (ιδιωτική επένδυση).
- ❖ Βελτίωση οδικών συνδέσεων Αστακού και Αγρινίου με τον Α/Δ Α5 (Ιόνια Οδό) (RI-Infra 4).
- ❖ Αναβάθμιση οδικού άξονα Πύργος – Καλό Νερό – Τσακώνα (RI-Infra 6).
- ❖ Νέος αυτοκινητόδρομος Πάτρα-Πύργος, 75 χλμ., μαζί με αναβαθμίσεις οδικών προσβάσεων.
- ❖ Αυτοκινητόδρομος «Αμβρακία Οδός», 48,5 χλμ., σύνδεσης του Α5 (Ιόνια Οδός) με το αεροδρόμιο Ακτίου, την Πρέβεζα και κλάδους προς Λευκάδα.

³http://www.nationaltransportplan.gr/wp-content/uploads/2019/11/Final_NTPG_gr_20190712.pdf

- ❖ Αναβαθμίσεις/ τοπικές βελτιώσεις λοιπών οδικών τμημάτων που περιλαμβάνουν ενδεικτικά τα εξής: αναβάθμιση τμήματος της ΕΟ Αγρίνιου-Καρπενησίου, κατασκευή νέας οδικής σύνδεσης από Ευρεία Παράκαμψη Πάτρας έως ΕΟ Πάτρας-Τρίπολης, νέα οδική σύνδεση από λιμένα Αιγίου έως αυτοκινητόδρομο (Α/Δ) Α8, κατασκευή οδού Λαστέικα-Παράκαμψη Αγ. Ιωάννη-Κατάκολο.

Εκτός από τα παραπάνω, η Περιφερειακή Κινητικότητα και Ανάπτυξη θα υποστηρίζονται επίσης από μία σειρά οριζόντιων ήπιων μέτρων που συνδέονται με όλους τους πυλώνες του ΕΣΣΜ.

► Δ. Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Κοινωνική Ένταξη

Η ύπαρξη και εφαρμογή Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου⁴ πολιτικής για τη μείωση της φτώχειας με στόχο την ενεργητική ένταξη των ατόμων που είναι αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση, αποτέλεσε μια εκ των θεματικών αιρεσιμότη των του ΕΣΠΑ 2014-2020. Στο πλαίσιο αυτό, η χώρα εκπόνησε και υπέβαλε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Κοινωνική Ένταξη το Δεκέμβριο του 2014. Το Εθνικό αυτό σχέδιο εξειδικεύεται μέσω των Περιφερειακών Στρατηγικών Σχεδίων Κοινωνικής Ένταξης.

Οι άξονες στους οποίους βασίζεται το όραμα της Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη συνοψίζονται ως ακολούθως:

- Άμβλυση των ανισοτήτων με έμφαση στην αποτελεσματική προστασία των πλέον ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού
- Εκσυγχρονισμός των δημόσιων πολιτικών ένταξης με έμφαση στον ενεργητικό χαρακτήρα των μέτρων και την αναπτυξιακή διάσταση των κοινωνικών δαπανών
- Αναβάθμιση του πλαισίου συνεργασίας κράτους, κοινωνίας των πολιτών και αγοράς με έμφαση στην δημιουργία ισχυρών εταιρικών σχέσεων για την καταπολέμηση της φτώχειας και του αποκλεισμού

► Ε. Σχεδιασμός νέου Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης – ΕΣΠΑ 2021-2027 – 1^η υποβολή

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την πρότασή της για το νέο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2021-2027 (ΠΔΠ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 2 Μαΐου 2018 και εγκαινίασε επισήμως την περίοδο διαπραγμάτευσης, ανακοινώνοντας στις 29 Μαΐου 2018 την πρότασή της για την Πολιτική Συνοχής και τους Κανονισμούς των Ταμείων της νέας προγραμματικής περιόδου 2021-2027⁵.

Σημειώνεται ότι η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, όπως και οι περισσότερες περιφέρειες της χώρας βρίσκεται στην κατηγορία των Λιγότερο Ανεπτυγμένων Περιφερειών (ΛΑΠ), στις οποίες κατανέμεται το μεγαλύτερο μέρος των κονδυλίων του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ+. Εξαίρεση αποτελούν

⁴https://www.eydamth.gr/lib/articles/newsite/ArticleID_615/ESKE.pdf

⁵https://www.espa.gr/Lists/Custom_Announcements/Attachments/1125/1H%20EGKYKLIOS%202021_2027.pdf

οι Περιφέρειες Αττικής και Νοτίου Αιγαίου οι οποίες βρίσκονται στην κατηγορία περιφερειών σε μετάβαση. Οι πέντε (5) Στόχοι Πολιτικής (ΣΠ) του ΕΣΠΑ 2021-2027⁶ είναι:

ΣΠ.1: Μία «εξυπνότερη Ευρώπη» μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού

ΣΠ.2: Μία πιο «πράσινη» Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων

ΣΠ.3: Μία πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων

ΣΠ.4: Μία πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού πυλώνα των κοινωνικών δικαιωμάτων

ΣΠ.5 Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών

► ΣΤ. Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Το Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας⁷ φιλοδοξεί να αποτελέσει το έναυσμα για μια αλλαγή υποδείγματος στην ελληνική οικονομία και τους ελληνικούς θεσμούς, προς ένα πιο εξωστρεφές, ανταγωνιστικό και πράσινο οικονομικό μοντέλο, με πιο αποτελεσματικό και ψηφιοποιημένο κράτος, λιγότερο γραφειοκρατικό, με δραστικά μειωμένη παραοικονομία, με φορολογικό σύστημα φιλικό προς την ανάπτυξη και με ένα ποιοτικό και αποτελεσματικό δίκτυο κοινωνικής προστασίας, προσβάσιμο σε όλους.

Το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αποτελείται από τέσσερις πυλώνες:

- Πράσινη μετάβαση,
- Ψηφιακή μετάβαση,
- Απασχόληση, δεξιότητες και κοινωνική συνοχή,
- Ιδιωτικές επενδύσεις και οικονομικός και θεσμικός μετασχηματισμός.

► Ζ. Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (2020)

Σύμφωνα με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (Απρίλιος 2020)⁸, η εξάπλωση της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 αποτελεί παγκοσμίως ένα οικονομικό σοκ χειρότερο, και πιο πολύπλοκο, από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση των ετών 2008-2009, καθώς ο στόχος της πολιτικής ανάσχεσης της κρίσης τώρα δεν είναι μοναδικός, αλλά διπλός: αφενός

⁶https://www.espa.gr/Lists/Custom_Announcements/Attachments/1284/2h_EgkykiosP_Programmata_Espa_2021-2027.pdf

⁷<https://www.minfin.gr/documents/20182/9976964/Greece+RRP+GR.pdf/6d9f7032-1bb7-4f69-b092-fa7136b8a1a6>

⁸https://oe-e.gr/wp-content/uploads/2020/05/2020-european-semester-national-reform-programme-greece_el.pdf

επιδιώκεται η εξασφάλιση της δημόσιας υγείας και αφετέρου η αποκατάσταση της οικονομικής δραστηριότητας.

Οι βασικές επιδιώξεις της οικονομικής στρατηγικής όσο διαρκεί η πανδημία είναι δύο:

- Ο μετριασμός των κοινωνικοοικονομικών συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού λόγω της αναστολής λειτουργίας επιχειρήσεων και δραστηριοτήτων (lockdown) και ο σχεδιασμός της σταδιακής, επιστημονικά τεκμηριωμένης και αποτελεσματικής αποκλιμάκωσης των μέτρων εγκλεισμού και ανάσχεσης της πανδημίας.
- Η εξασφάλιση του ευνοϊκότερου δυνατού σημείου εκκίνησης στη μετά-COVID εποχή με στόχο την έναρξη της φάσης ανάκαμψης και αναζωογόνησης της κοινωνίας και της οικονομίας με σαφή, έγκαιρη και διαφανή επικοινωνία με τους πολίτες.

Σε περιφερειακό επίπεδο:

► Α. Τετραετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2020-2023 Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

Η κατάρτιση του Τετραετούς Επιχειρησιακού Προγράμματος 2020-2023 της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας βρίσκεται σε εξέλιξη. Βάσει των μέχρι τώρα διαθέσιμων κειμένων, κύριος στρατηγικός στόχος και όραμα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την περίοδο 2020-2023 είναι η «δίκαιη, έξυπνη και αποτελεσματική ευρωπαϊκή περιφέρεια, κόμβος τεχνολογίας, καινοτομίας και δημιουργικότητας, υπόδειγμα κοινωνικής αλληλεγγύης και συνοχής, τόπος ανάδειξης ολυμπισμού, εθελοντισμού και πολιτισμού».

Οι άξονες του εν λόγω προγράμματος είναι:

- > Άξονας 1: Ενισχύοντας συνθήκες ισόρροπης ανάπτυξης υποδομών και προσβασιμότητας στη Δυτική Ελλάδα
- > Άξονας 2: Προς μία κοινωνική και ανθεκτική Δυτική Ελλάδα με έμφαση στον πολίτη
- > Άξονας 3: Καινοτομία, αειφορία και ανταγωνιστικότητα: τα θεμέλια της Δυτικής Ελλάδας
- > Άξονας 4: Αναδεικνύοντας τα κρυφά αναπτυσσόμενα πλεονεκτήματα του παραγωγικού περιβάλλοντος: τουρισμός, πολιτισμός
- > Άξονας 5: Σύγχρονα μέσα και ψηφιακός μετασχηματισμός για τη διαμόρφωση νέου μοντέλου περιφερειακής διακυβέρνησης
- > Άξονας 6: Διαμορφώνοντας περιφερειακή συνείδηση

Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα έχει προβλεφθεί η συσχέτιση πεδίων πολιτικής με προγράμματα και στρατηγικές σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Ειδικότερα, ο Στρατηγικός Σχεδιασμός για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2020-2023 της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας συμπίπτει χρονικά με τον σχεδιασμό της 1ης προγραμματικής περιόδου του νέου Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ) 2021-2025 και της νέας προγραμματικής περιόδου ΕΣΠΑ 2021– 2027. Στη λογική αυτή και με σκοπό τη μεγιστοποίηση των συνεργειών, έχει προβλεφθεί συσχέτιση των αξόνων του Επιχειρησιακού Προγράμματος με τους αναπτυξιακούς στόχους του ΕΠΑ καθώς και με τους στόχους πολιτικής του ΕΣΠΑ.

► Β. Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας (ΠΕΠ ΔΕ) 2014 -2020

Το αναπτυξιακό όραμα της Δυτικής Ελλάδας, όπως αποτυπώνεται στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας 2014 -2020⁹, συνοψίζεται στη φράση:

«Η αυτοτροφοδοτούμενη, εξωστρεφής και αειφορική ανασυγκρότηση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος εστιασμένη στην παγκόσμια ταυτότητά της, στις αξίες για τον άνθρωπο και το περιβάλλον».

Στόχοι του ΠΕΠ ΔΕ 2014-2020 είναι:

- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας.
- Προστασία του περιβάλλοντος – μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον.
- Ανάπτυξη – εκσυγχρονισμός – συμπλήρωση μεταφορικών υποδομών.
- Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού, Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και Καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων
- Ανάπτυξη – εκσυγχρονισμός – συμπλήρωση κοινωνικών υποδομών, υποδομών υγείας και εκπαίδευσης.

► Γ. Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας

Η Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας της Δυτικής Ελλάδας¹⁰ (Νοέμβριος 2015) εξειδικεύει και συμπληρώνει την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη. Για την προαγωγή του αναπτυξιακού οράματος της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας σε ό,τι αφορά στο ανθρώπινο δυναμικό και ιδιαίτερα τις ευπαθείς ομάδες, υιοθετήθηκαν οι κάτωθι Στρατηγικοί Στόχοι (ΣΣ):

ΣΣ1: Εξασφάλιση της πρόσβασης σε βασικά είδη διαβίωσης ομάδων του πληθυσμού που κινδυνεύουν από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό.

ΣΣ2: Διασφάλιση της δυνατότητας πρόσβασης στις κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες υγείας από οικονομικά ασθενείς πολίτες, από πολίτες απομακρυσμένων περιοχών, πολίτες ευάλωτων και ειδικών κοινωνικών ομάδων.

ΣΣ3: Ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων στον κοινωνικό ιστό της Περιφέρειας και καταπολέμηση των διακρίσεων.

ΣΣ4: Προώθηση στην απασχόληση.

► Δ. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο (ΠΧΠ) Δυτικής Ελλάδας

Τον Δεκέμβριο 2020, εγκρίθηκε με την υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΔΧΩΡΣ/118376/1419/20 απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Δ' 845), η αναθεώρηση του Περιφερειακού

⁹http://dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2020/08/Programme_2014GR16M2OP005_5_0_el.pdf

¹⁰<http://dytikiellada.gr/%cf%83%cf%84%cf%81%ce%b1%cf%84%ce%b7%ce%b3%ce%b9%ce%ba%ce%ae-%ce%b3%ce%b9%ce%b1-%cf%84%ce%b7-%cf%86%cf%84%cf%8e%cf%87%ce%b5%ce%b9%ce%b1/>

Χωροταξικού Πλαισίου (ΠΧΠ) Δυτικής Ελλάδας¹¹, συμπεριλαμβανομένης και της περιβαλλοντικής έγκρισης αυτού.

Η αναθεώρηση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Δυτικής Ελλάδας λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων, τις αλλαγές στη διοικητική οργάνωση της Περιφέρειας, τις διαφοροποιημένες κοινωνικο - οικονομικές συνθήκες στο πλαίσιο της κρίσης, καθώς και τα δεδομένα της κλιματικής αλλαγής και την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος.

Η αναθεώρηση του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Δυτικής Ελλάδας, θέτει στέρεες βάσεις για την ανάδειξη της Περιφέρειας σε πόλο ανάπτυξης για την ευρύτερη περιοχή σε συνδυασμό με την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Ο εκσυγχρονισμός κρίσιμων τομέων της πρωτογενούς και δευτερογενούς παραγωγής στους οποίους η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας έχει συγκριτικά πλεονεκτήματα, αλλά και η στήριξη αναδυόμενων κλάδων, όπως ο τουρισμός, δημιουργεί σημαντικές προοπτικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη βελτίωση του επιπέδου ζωής. Νέες τεχνολογίες και καινοτομία μπορούν επίσης να πρωταγωνιστήσουν στο μέλλον της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, χάρη στις υποδομές και το δυναμικό του Πανεπιστημίου, του Επιστημονικού Πάρκου Πατρών και των ερευνητικών κέντρων της ευρύτερης περιοχής, προσελκύνοντας σημαντικές επενδυτικές δραστηριότητες.

► **Ε. Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας**

Ένα ολοκληρωμένο σχέδιο διαχείρισης του συνόλου των αποβλήτων, τα οποία παράγονται σε μία περιφέρεια, αποτελεί το ΠΕΣΔΑ. Προσδιορίζει τις γενικές κατευθύνσεις για τη διαχείρισή τους, σε συνδυασμό με τις κατευθύνσεις και τα άρθρα 22 (Σχέδια Διαχείρισης) και 23 (Προγράμματα για την Πρόληψη δημιουργίας Αποβλήτων) του Εθνικού Σχεδιασμού Διαχείρισης Αποβλήτων και περαιτέρω προτείνει τα κατάλληλα μέτρα που προωθούν συνδυασμένα: α) την πρόληψη, β) την επαναχρησιμοποίηση, γ) την ανακύκλωση, δ) άλλου είδους ανάκτηση, όπως ανάκτηση ενέργειας, και ε) την ασφαλή τελική διάθεση σε επίπεδο Περιφέρειας.

Η αναθεώρηση του ΠΕΣΔΑ Δυτικής Ελλάδας (Νοέμβριος 2016)¹² έχει ως βασικό στόχο την ενίσχυση της διαλογής στην πηγή και την ανακύκλωση σε όλα τα είδη των αποβλήτων που παράγονται στην Περιφέρεια, καθώς και την προώθηση της πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων.

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, μετά από διαπιστωτική πράξη του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης, ξεκίνησε και ολοκλήρωσε με επιτυχία τη διαδικασία αναθεώρησης του Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων, σύμφωνα με τις βασικές αρχές και κατευθύνσεις της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008 (L 312), και του ν. 4042/2012 (Α' 24).

► **ΣΤ. Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Λεκανών Απορροής ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας**

Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Λεκανών Απορροής ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Δυτικής Ελλάδας (EL04) και του Υδατικού Διαμερίσματος Βόρειας Πελοποννήσου (EL02)

¹¹https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2021/01/FEK845D_2020.pdf

¹²<https://www.pde.gov.gr/gr/enimerosi/perifereiakos-sxediasmos-diaxeirisis-apobliton-perifereias-dytikis-elladas.html>

Σε εφαρμογή του άρθρου 9 της υπ' αρ. 31822/1542/Ε103/10 κοινής υπουργικής απόφασης (Β' 1108) με την οποία ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο η Οδηγία 2007/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2007 για την «Αξιολόγηση και Διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας», δημοσιοποιήθηκαν τα στοιχεία της 1^{ης} Αναθεώρησης της Προκαταρκτικής Αξιολόγησης Κινδύνων Πλημμύρας για τα 14 Υδατικά Διαμερίσματα (ΥΔ) της χώρας¹³.

Το Σχέδιο Διαχείρισης των Κινδύνων Πλημμύρας (ΣΔΚΠ) καταρτίζεται σε επίπεδο υδατικού διαμερίσματος για τις περιοχές που υπάρχουν δυνητικοί σοβαροί κίνδυνοι πλημμύρας ή είναι πιθανόν να σημειωθεί πλημμύρα, οι οποίες ονομάζονται Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας.

Το Υδατικό Διαμέρισμα Δυτικής Στερεάς Ελλάδας ή Υδατικό Διαμέρισμα EL04, σύμφωνα με την κωδική του αρίθμηση, αποτελεί ένα από τα 14 Υδατικά Διαμερίσματα της χώρας. Η συνολική έκταση του διαμερίσματος είναι 10.199 km², από τα οποία τα 303 km² ανήκουν στη Λευκάδα και τα 53 km² σε άλλα, μικρά νησιά. Το Υδατικό Διαμέρισμα Δυτικής Στερεάς Ελλάδας εκτείνεται στο βόρειο τμήμα της περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας στην οποία εμπίπτει και η μεγαλύτερή του έκταση (Εικόνα 4-6). Περιλαμβάνει εξ ολοκλήρου ή τμήματα που ανήκουν διοικητικά σε οκτώ (8) Περιφερειακές Ενότητες (Π.Ε.), πέντε (5) Περιφέρειες και τρεις (3) Αποκεντρωμένες Διοικήσεις (ΑΔ).

Το ΥΔ Βόρειας Πελοποννήσου αποτελείται από τρεις (3) Λεκάνες Απορροής Ποταμών: των ρεμάτων παραλίας Βόρειας Πελοποννήσου (EL0227) η οποία έχει έκταση 3.685 τ.χλμ., του Πείρου – Βέργα – Πηγείου (EL0228) η οποία έχει έκταση 2.423 τ.χλμ. και της Κεφαλονιάς – Ιθάκης – Ζακύνθου (EL0245) η οποία έχει έκταση 1.289 τ.χλμ. Η συνολική έκταση του Υδατικού Διαμερίσματος Βόρειας Πελοποννήσου είναι ίση με 7.397 τ.χλμ.

Μερικά από τα μέτρα του προγράμματος που μπορούν να εφαρμοστούν σε αυτές τις περιοχές κατά προτεραιότητα είναι, ενδεικτικά και χωρίς αξιολογική σειρά τα ακόλουθα:

- «Ανάπτυξη δράσεων για την αντιμετώπιση επιπτώσεων στους τομείς ύδρευσης και αποχέτευσης»
- «Προώθηση πρακτικών ανάσχεσης των πλημμυρικών ροών και συγκράτησης φερτών υλών, με έμφαση στα μέτρα φυσικής συγκράτησης υδάτων»
- «Έργα αντικατάστασης και συμπλήρωσης των υφιστάμενων δικτύων αποχέτευσης όμβριων»
- «Μελέτες / έργα αντιπλημμυρικής προστασίας» σε συνδυασμό με το μέτρο «Σύνταξη Στρατηγικών Σχεδίων (Master Plan) Έργων Αντιπλημμυρικής Προστασίας» που θα διερευνήσουν τις δυνατότητες και θα ιεραρχήσουν τα έργα
- «Ανάπτυξη συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης πλημμυρών»
- «Επικαιροποίηση των Σχεδίων Έκτακτης Ανάγκης λαμβάνοντας υπόψη τους Χάρτες του ΣΔΚΠ».

► Ζ. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, εφαρμόζοντας τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, από τον Σεπτέμβριο του έτους 2012 ξεκίνησε ευρεία διαβούλευση για τη διαμόρφωση Περιφερειακής

¹³https://floods.ypeka.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=1113&Itemid=1154

Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, δίνοντας έμφαση στην έρευνα, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα. Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας¹⁴ ολοκληρώθηκε και παρουσιάστηκε τον Φεβρουάριο του έτους 2015.

Οι τομείς που καθορίστηκαν σαν προτεραιότητες για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας είναι:

- Αγροδιατροφή
- Τουρισμός – Πολιτισμός
- Μικροηλεκτρονική – Προηγμένα υλικά
- Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (οριζόντια)
- Ενεργειακές εφαρμογές (οριζόντια)

1.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Για την **αξιολόγηση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος** της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας χρησιμοποιείται η **μέθοδος της ανάλυσης SWOT**. Πρόκειται για την ανάλυση των ισχυρών και αδύνατων σημείων του εσωτερικού περιβάλλοντος και τη διερεύνηση των ευκαιριών και απειλών του εξωτερικού περιβάλλοντος. Η SWOT συμβάλλει στην κατανόηση του προφίλ μιας περιοχής και στην αναγνώριση της στρατηγικής που θα πρέπει να ακολουθηθεί σε αντίστοιχους τομείς παρέμβασης και υλοποιείται σε τρία διακριτά στάδια:

1. Καταγράφονται απόψεις και κωδικοποιούνται τα στοιχεία της ανάλυσης αναφορικά με τα εσωτερικά ισχυρά και αδύνατα σημεία της Περιφέρειας, καθώς και τις εξωτερικές ευκαιρίες και απειλές.
2. Η κατάσταση αναλύεται με την εξέταση των πιθανών τρόπων μέσω των οποίων θα ενδυναμωθούν τα ισχυρά σημεία του φορέα και της περιοχής, προκειμένου να υπερκεράσουν τις αναγνωρισμένες αδυναμίες, καθώς και με την αναγνώριση των ευκαιριών που δύναται να αξιοποιηθούν, προκειμένου να υπερισχύσουν των απειλών.
3. Διαμορφώνεται η στρατηγική για την επίτευξη βελτιώσεων, η οποία εξειδικεύεται περαιτέρω στα επόμενα στάδια ανάπτυξης του ΠΠΑ.

Σχήμα 4: Τυπική διάταξη SWOT Analysis

¹⁴http://dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2016/01/RIS3_%CE%94%CE%95_2-2015.pdf

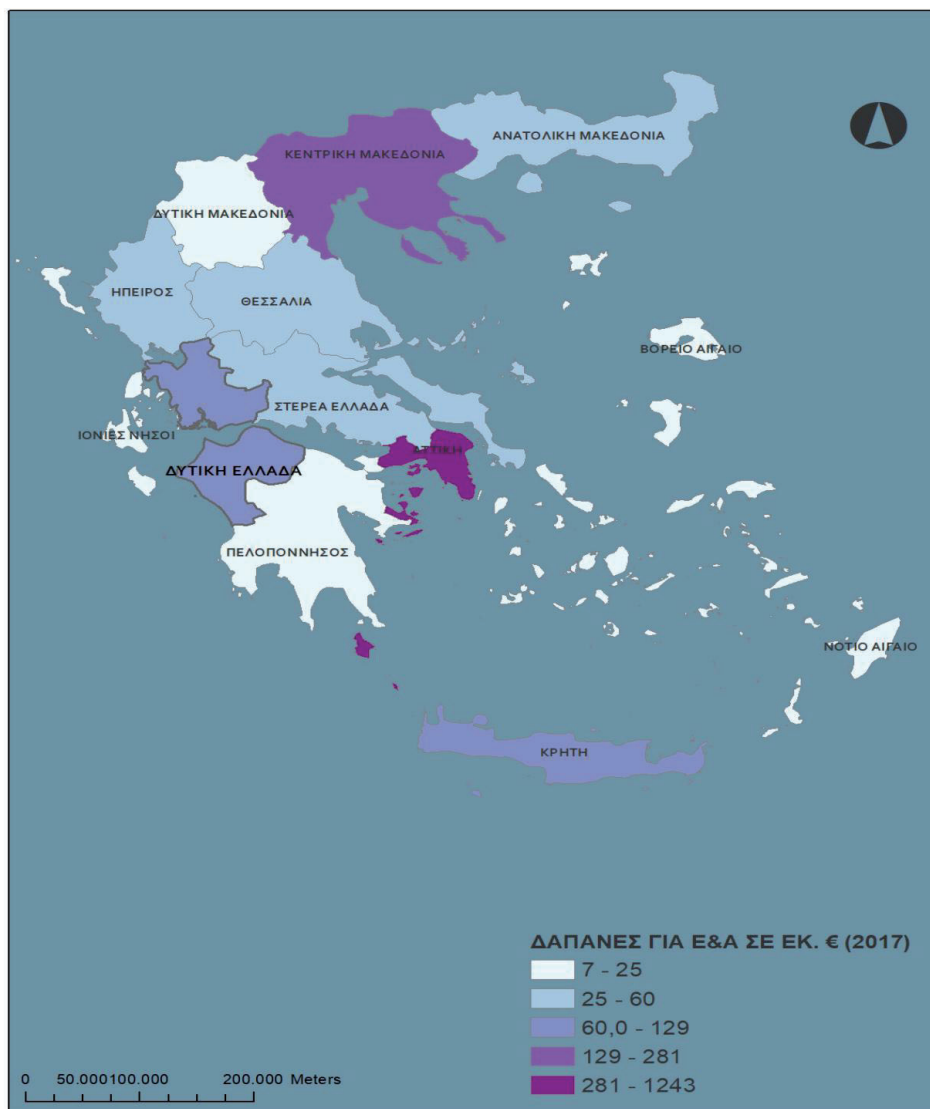
Η SWOT ανάλυση που ακολουθεί, αφορά κάθε έναν από τους πέντε (5) αναπτυξιακούς στόχους, όπως αυτοί καθορίστηκαν στο ΕΠΑ της ΠΠ 2021-2025, ήτοι :

- Έξυπνη ανάπτυξη
- Πράσινη ανάπτυξη
- Ανάπτυξη υποδομών
- Κοινωνική ανάπτυξη
- Εξωστρέφεια

1.3.1 Έξυπνη ανάπτυξη

Η ένταση δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη (E&A) ως ποσοστό του περιφερειακού ΑΕΠ, το 2017 ανήλθε στο 1,31% και περιλαμβάνεται στις περιφέρειες εκείνες που υπερβαίνουν τον εθνικό μέσο όρο (1,13%), υστερεί ωστόσο σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (2,07%). Η χαρτογραφική απεικόνιση της θέσης της Δυτικής Ελλάδας σε σχέση με τις υπόλοιπες περιφέρειες, ως προς τις δαπάνες E&A για το 2017, παρουσιάζεται στο Σχήμα 5.

Σχήμα 5: Χάρτης θέσης της Δυτικής Ελλάδας σε σχέση με τις υπόλοιπες Περιφέρειες, ως προς τις δαπάνες E και A σε εκ .€ (2017)

Πηγή: Eurostat – Ιδία επεξεργασία

Σε ότι αφορά στις δαπάνες Ε&Α των επιχειρήσεων ως ποσοστό (%) του περιφερειακού ΑΕΠ, για το έτος 2017 ανήλθαν σε ποσοστό 0,23%, επίδοση αυξημένη μεν σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, ωστόσο κάτω του εθνικού μέσου όρου (0,55%).

Σε ότι αφορά στις δαπάνες για καινοτομικές δραστηριότητες των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜμΕ) με καινοτομία προϊόντος ή και διαδικασίας ως ποσοστό (%) του ΑΕΠ, το έτος 2016 ανήλθαν σε 0,17%, ποσοστό που τις κατατάσσει αρκετά κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (1,6%) και μειωμένες σε σχέση με τα προηγούμενα έτη (το 2014 η αντίστοιχη επίδοση ήταν 0,28%).

Σε ότι αφορά τις επιστημονικές δημοσιεύσεις, η Δυτική Ελλάδα αποτελεί την 4η περιφέρεια στη χώρα (2016) με το μεγαλύτερο αριθμό επιστημονικών δημοσιεύσεων (1.247) σε διεθνή περιοδικά, ενώ ο δείκτης απήχησης των επιστημονικών δημοσιεύσεων την πενταετία 2012- 2016

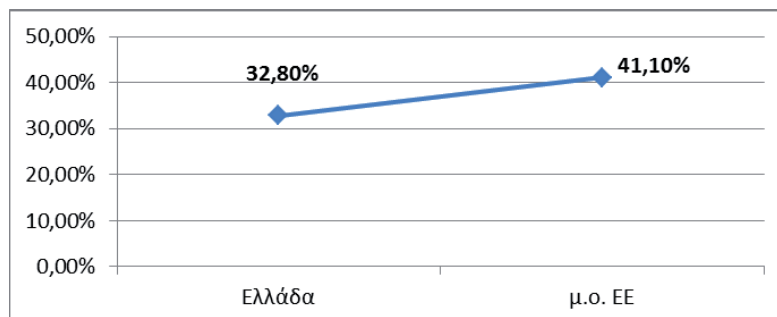
ανήλθε στο 5,47%, αυξημένος σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, κάτω όμως από τον εθνικό μέσο όρο (7,13%).

Σε ότι αφορά στις επιδόσεις στη χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), με βάση τα στοιχεία επιμέρους δεικτών του Δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (Digital Economy & Society Index - DESI), για το έτος 2019 ο δείκτης ανθρώπινου κεφαλαίου στον τομέα ΤΠΕ εμφανίζει την Ελλάδα πολύ χαμηλά, σε σύγκριση με τα άλλα κράτη – μέλη της ΕΕ-28. Συγκεκριμένα, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 28^η θέση σε θέματα εξειδικευμένου σε ΤΠΕ προσωπικού και την 25^η θέση στις ψηφιακές δεξιότητες.

Επισημαίνεται ότι η έλλειψη ψηφιακών δεξιοτήτων αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για τη μετάβαση στην ψηφιακή κοινωνία και οικονομία λαμβάνοντας υπόψη και τους στόχους και τις κατευθύνσεις της Εθνικής Ψηφιακής Στρατηγικής 2016-2021.

Επιπρόσθετα, όσον αφορά στις επιχειρήσεις και την ενσωμάτωση της ψηφιακής τεχνολογίας, η Ελλάδα καταλαμβάνει την **22^η θέση** μεταξύ των χωρών της ΕΕ και η επίδοσή της (32,8%) υπολείπεται κατά πολύ του μέσου όρου της ΕΕ (41,1%). Σε ότι αφορά τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις που πραγματοποιούν ηλεκτρονικές πωλήσεις, το ποσοστό αυτών παρέμεινε σταθερό το 2018, στα επίπεδα του έτους 2017 (δηλ. σε ποσοστό 11%).

Σχήμα 6: Ενσωμάτωση της ψηφιακής τεχνολογίας στις επιχειρήσεις (2017)

Πηγή: EUROSTAT, 2017

Ο δε κύκλος εργασιών τους από το ηλεκτρονικό εμπόριο παραμένει χαμηλός, μόλις στο 4% του συνολικού κύκλου εργασιών. Επίσης, πολύ χαμηλό ποσοστό των επιχειρήσεων (7%) χρησιμοποιεί το υπολογιστικό νέφος (cloud computing) σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ (18%). Σε ότι αφορά την ηλεκτρονική διακυβέρνηση (δείκτης ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες-DESI 2019), η Ελλάδα κατατάσσεται πολύ χαμηλά - στην 27^η θέση (46,9%) - μεταξύ των χωρών της ΕΕ, υπολειπόμενη κατά πολύ του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (62,9%).

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας εντάσσεται στη συνολική εθνική στρατηγική για την προώθηση της ευρυζωνικότητας, θα ενισχύσει την έξυπνη ανάπτυξη της οικονομίας, θα βελτιώσει τη θέση της Περιφέρειας και της χώρας στη διεθνή κατάταξη και θα αποφέρει όφελος στα νοικοκυριά, τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση.

Αναφορικά με την περιφερειακούς διαρθρωτικούς δείκτες, το ΑΕΠ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας το έτος 2016 (ΕΛΣΤΑΤ) ανήλθε σε 8 δις € και καταγράφει πτωτική τάση από το 2008 και έπειτα. Σε ότι αφορά την Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) της Περιφέρειας, το έτος 2016 (ΕΛΣΤΑΤ) ανήλθε σε 7 δις €, συνεισφέρει κατά 4,6% στην ΑΠΑ της χώρας και ακολουθεί πτωτική τάση από το έτος 2008 και έπειτα. Τη μεγαλύτερη συμμετοχή στην ΑΠΑ της Περιφέρειας έχει ο

τριτογενής τομέας (73%), ακολουθεί ο δευτερογενής (16%) και έπεται ο πρωτογενής τομέας (11%).

Επίσης, σύμφωνα με την περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (2015) τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής οικονομίας αποτελούν η αγροδιατροφή, ο τουρισμός – πολιτισμός, η μικροηλεκτρονική – προηγμένα υλικά, οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών και οι ενεργειακές εφαρμογές.

Πίνακας 3: SWOT ανάλυση - Έξυπνη ανάπτυξη

Δυνατότητες και ευκαιρίες	Προβλήματα και απειλές
Δυνατότητες	Προβλήματα
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (ΠΔΕ) διαθέτει σημαντικούς ερευνητικούς πόλους σε συνδυασμό με την εργασία περίπου 3.500 ερευνητών (5,6% της χώρας και 32,7% αυτών γυναίκες). ➤ Ύπαρξη νεοφυών και καινοτόμων επιχειρήσεων (start-ups) και αναδυόμενου οικοσυστήματος καινοτομίας. ➤ Ενταγμένα έργα για δημιουργία περιφερειακών κόμβων (hubs). 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αδυναμία διασύνδεσης της έρευνας, μεταφοράς και τελικής εφαρμογής των αποτελεσμάτων στις επιχειρήσεις και τις παρεχόμενες υπηρεσίες. ➤ Χαμηλό ποσοστό ψηφιακού μετασχηματισμού σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. ➤ Αδυναμία προσέλκυσης επενδυτικών κεφαλαίων.
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η σημαντική δράση του Περιφερειακού Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ) και της «Συμμαχίας για την Επιχειρηματικότητα και Ανάπτυξη στη Δυτική Ελλάδα» (ΣΕΑΔΕ). ➤ Οι εγκεκριμένες Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ) της ΠΔΕ ➤ Η εφαρμογή της πιλοτικής πρωτοβουλίας «REBRAIN GREECE» στη Δυτική Ελλάδα. ➤ Λειτουργία του Τεχνολογικού Πάρκου για START-UPS βασισμένες σε ΤΠΕ αλλά και σε ήδη υφιστάμενες εταιρίες ΤΠΕ στην περιοχή της Πάτρας. ➤ Καινοτόμος/ψηφιακός μηχανισμός στήριξης επιχειρηματικότητας της ΠΔΕ ➤ Οι νέες ανάγκες που προέκυψαν από την πανδημία του κορωνοϊού COVID-19. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Οι αρνητικές συνέπειες από την πανδημία του κορωνοϊού COVID-19. ➤ Η παγίωση ενός χαμηλού/ μέτριου ρυθμού υιοθέτησης καινοτομίας. ➤ Επιπρόσθετη απώλεια εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού.

1.3.2 Πράσινη ανάπτυξη

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μεγάλη εξάπλωση φωτοβολταϊκών συστημάτων, έχει εγκριθεί η αδειοδότηση σημαντικού αριθμού αιολικών πάρκων, καταγράφονται σημαντικές συγκεντρώσεις μικρών υδροηλεκτρικών έργων, καθώς και ένας μικρός αριθμός επενδύσεων στη βιομάζα. Επίσης, σημαντική θεωρείται και η έλευση του φυσικού αερίου για τη γενικότερη αναπτυξιακή στρατηγική και πορεία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Όσο αφορά στους φυσικούς πόρους, η Δυτική Ελλάδα διαθέτει πλούσια βιοποικιλότητα, καθώς και μεγάλο αριθμό προστατευόμενων περιοχών. Συνοπτικά, αναφέρεται ότι καταγράφονται συνολικά τριάντα τέσσερις (34) περιοχές ενταγμένες στον Αναθεωρημένο Εθνικό Κατάλογο του δικτύου Natura 2000, τέσσερα (4) εθνικά πάρκα, καταφύγια άγριας ζωής, αισθητικά δάση, διατηρητέα μνημεία της φύσης, τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, υγρά τοπία διεθνούς σημασίας Ramsar κλπ.

Η γεωφυσική θέση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, η βιοποικιλότητα και οι υδατικοί πόροι που διαθέτει, καθώς και η οικονομική δραστηριότητα σε τομείς όπως ο πρωτογενής τομέας, επηρεάζονται σημαντικά τόσο από το κλίμα, όσο και από φυσικές καταστροφές (πυρκαγιές, σεισμοί κλπ.). Σημειώνεται επίσης, ότι είναι σε στάδιο διαβούλευσης το Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ), στο πλαίσιο του οποίου θα διαμορφωθεί ένα συνεκτικό και ολοκληρωμένο πλέγμα δράσεων για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού.

Στο πλαίσιο της νέας περιόδου είναι αναγκαία η συνέχεια της χρηματοδότησης παρεμβάσεων σε έργα αντιπλημμυρικής προστασίας και προστασίας ακτών, καθώς και προστασίας απέναντι σε φυσικές καταστροφές.

Σε ότι αφορά στη διαχείριση αποβλήτων, εντός της περιόδου 2014-2020 ολοκληρώνονται οι υποδομές συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων (ΕΕΛ) στους οικισμούς Γ' Προτεραιότητας (πληθυσμός 2.000-15.000) που απαιτούνται από την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ.

Σε ότι αφορά στα **στερεά απόβλητα**, ήδη λειτουργούν τρεις (3) Χώροι Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ) στην Αχαΐα και τέσσερις (4) στην Αιτωλοακαρνανία, ενώ είναι σε στάδιο κατασκευής (χρηματοδοτείται στο πλαίσιο της ΠΠ 2014-2020) ένας ΧΥΤΥ16 στην Ηλεία.

Αναφορικά με τους **Σταθμούς Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ)**, στην Αιτωλοακαρνανία έχει κατασκευαστεί ένας ΣΜΑ και ένας δεύτερος βρίσκεται σε φάση κατασκευής (με χρηματοδότηση του ΕΣΠΑ 2014-2020), ενώ έχει αδειοδοτηθεί ένας ακόμα. Επίσης, λειτουργεί και ένας Σταθμός Μεταφόρτωσης Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΣΜΑΥ). Στην Περιφερειακή Ενότητα (ΠΕ) Αχαΐας λειτουργούν δύο (2) ΣΜΑ, ενώ υπάρχουν δύο (2) ακόμα αδειοδοτημένοι. Εξ' αυτών στο πλαίσιο της ΠΠ 2014-2020 χρηματοδοτείται η δημιουργία ΣΜΑ στον Δήμο Πατρέων. Στην ΠΕ Ηλείας δεν έχει κατασκευαστεί κανένας από τους προβλεπόμενους ΣΜΑ, ωστόσο έχει κατασκευαστεί ένας ΣΜΑΥ στον Δήμο Πηνειού.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας δεν λειτουργεί **μονάδα επεξεργασίας Αστικών Στερεών Απορριμμάτων**. Από το ισχύον ΠΕΣΔΑ προβλέπεται η κατασκευή και λειτουργία πέντε (5) μονάδων (δύο (2) στην Αχαΐα, δύο (2) στην Αιτωλοακαρνανία, ένας (1) στην Ηλεία). Σημειώνεται, ωστόσο, ότι εντός του έτους 2019 υπεγράφη η σύμβαση (μέσω ΣΔΙΤ) για την κατασκευή **Μονάδας Επεξεργασίας Απορριμμάτων** στην ΠΕ Ηλείας, όπου μέρος του κόστους του έργου θα χρηματοδοτηθεί από το ΕΣΠΑ 2014-2020, ενώ σε φάση ανταγωνιστικού διαλόγου βρίσκονται οι προκηρύξεις για άλλες δύο μονάδες, σε Αχαΐα και Αιτωλοακαρνανία.

Τέλος, σε ότι αφορά στη διαχείριση υδάτων ακολουθείται το νομοθετικό πλαίσιο της χώρας το οποίο ενσωματώνει την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23^{ης} Οκτωβρίου 2000 (L 327). Μέχρι σήμερα έχουν εκδοθεί τα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΛΑΠ) των περιοχών ενδιαφέροντος της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Πίνακας 4: SWOT ανάλυση - Πράσινη ανάπτυξη

Δυνατότητες και ευκαιρίες	Προβλήματα και απειλές
<p>Δυνατότητες</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Η ΠΔΕ διαθέτει σημαντική δυνατότητα παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. ➤ Το φυσικό περιβάλλον αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα συγκριτικά πλεονεκτήματα. ➤ Ύπαρξη φορέων και ερευνητικών ιδρυμάτων για την κατάρτιση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου «Πράσινης Ανάπτυξης». 	<p>Προβλήματα</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Απνηχαιωμένα και ασυντήρητα αρδευτικά δίκτυα, εκτεταμένες ανάγκες σε αντιπλημμυρικά. ➤ Μικρής έκτασης επενδύσεις κυρίως σε αιολική ενέργεια και φωτοβολταϊκά. ➤ Αδυναμίες στην διαχείριση αποβλήτων.
<p>Ευκαιρίες</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Η περιορισμένη έως τώρα αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην περιοχή συνεπάγεται μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης στο άμεσο μέλλον. ➤ Η διαφανόμενη αξιοποίηση των υδρογονανθράκων. ➤ Η αξιοποίηση της βιομάζας των αγροκτηνοτροφικών αποβλήτων. ➤ Το αναθεωρημένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο (ΠΧΠ) Δυτικής Ελλάδας ➤ Οι χρηματοδοτικές δυνατότητες των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (2021-2027) ➤ Γεωγραφική θέση της ΠΔΕ ως κόμβος σε διεθνή ενεργειακά δίκτυα. 	<p>Απειλές</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Η θεώρηση του ενεργειακού ζητήματος ως ένα ζήτημα «πάνω» από εμάς και η μη διεκδίκηση εναλλακτικών επιλογών. ➤ Οι ασύμμετρες απειλές της κλιματικής αλλαγής.

1.3.3 Ανάπτυξη υποδομών

Η Δυτική Ελλάδα κατέχει στρατηγική γεωγραφική θέση συνδέοντας την Πελοπόννησο με τη Στερεά Ελλάδα και την Ήπειρο. Αποτελεί μία εκ των κυριότερων πυλών της χώρας, θεωρούμενη ως η Δυτική Πύλη της Ελλάδας προς την Αδριατική και τη Δυτική Ευρώπη. Το οδικό της δίκτυο είναι εκτεταμένο και βελτιώνεται συνεχώς (με την στήριξη και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο

πλαίσιο των διαδοχικών προγραμματικών περιόδων). Η κεντρική οδική αρτηρία που συνδέει την πόλη των Πατρών με την Αθήνα αποτελεί μέρος του βασικού εθνικού άξονα ΠΑΘΕ (Οδικός Άξονας Πατρών - Αθήνας - Θεσσαλονίκης - Ευζώνων) και ανήκει στα διευρωπαϊκά δίκτυα. Σε σχέση με το εθνικό χωρικό σύστημα, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας τείνει να μετατραπεί σε σταυροδρόμι συνδυασμένων μεταφορών και περιοχή σύγκλισης των δύο εθνικών - διεθνών αξόνων ανάπτυξης, του ΠΑΘΕ και της Ιόνιας Οδού (Δυτικός Άξονας).

Όσον αφορά στις λιμενικές υποδομές πέραν του νέου σύγχρονου λιμανιού στην Πάτρα που ολοκληρώνεται εντός της περιόδου 2021 υπάρχουν δυνατότητες αξιοποίησης και των λοιπών λιμένων της Περιφέρειας, όπως το λιμάνι Αιγίου, το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί για εμπορικές συναλλαγές, το λιμάνι του Κατάκολου που είναι από τα μεγαλύτερα λιμάνια της Μεσογείου για την εξυπηρέτηση της κρουαζιέρας και αυτό της Κυλλήνης, το οποίο είναι το μεγαλύτερο σε ακτοπλοϊκή επιβατική κίνηση στο Ιόνιο, διακινώντας σε ετήσια βάση 1,5 εκατομμύριο επιβάτες και περισσότερα από 450.000 οχήματα. Ως προς τους αερολιμένες, εκτός αυτού της Αράξου που εξυπηρετεί ορισμένες εμπορευματικές δραστηριότητες και του Ακτίου που εξυπηρετεί κυρίως όμορους νομούς του Ιονίου, σε γενικές γραμμές η υποδομή κρίνεται ανεπαρκής για την ανάπτυξη της Περιφέρειας. Μία από τις προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει η Περιφέρεια στο μέλλον σε ότι αφορά στις αερομεταφορές είναι η ανάπτυξη κεντρικού δικτύου υδατοδρομίων για την παροχή υπηρεσιών υδροπλάνων από και προς στα νησιά. Τέλος, στον σιδηροδρομικό τομέα, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας χαρακτηρίζεται από ανεπαρκές δίκτυο. Σημειώνεται ότι ακόμα δεν έχει ολοκληρωθεί η αναβάθμιση του βασικού σιδηροδρομικού άξονα ΠΑΘΕ/Π, ειδικότερα στον άξονα Αθήνα-Πάτρα.

Η ολοκλήρωση μεγάλων έργων υποδομής της περιοχής που αίρουν την προβληματική πρόσβαση σε κάθε είδους υπηρεσίες αποτελεί μονόδρομο για την βιώσιμη ανάπτυξη σε ένα κόσμο που η προσβασιμότητα τείνει να αποτελέσει θεμελιώδες δικαίωμα.

Πίνακας 5: SWOT ανάλυση - Ανάπτυξη υποδομών

Δυνατότητες και ευκαιρίες	Προβλήματα και απειλές
Δυνατότητες	Προβλήματα
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ύπαρξη σημαντικών μεταφορικών υποδομών (εκτεταμένο οδικό δίκτυο, τουριστικά και εμπορικά λιμάνια, σιδηροδρομικό δίκτυο, αεροδρόμια). ➤ Γεωγραφική θέση ως διαμετακομιστικός κόμβος. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Απουσία ολοκληρωμένων δικτύων μεταφορών και συγκοινωνιών. Ασυνέχειες, έλλειψη διασυνδέσεων, προβληματικό επαρχιακό οδικό δίκτυο, προβληματικές εργολαβίες. ➤ Ανεπαρκή ευρυζωνικά δίκτυα στην ύπαιθρο, ελλείμματα και σε αστικές περιοχές σε σχέση με ευρωπαϊκά standards ➤ Απουσία ενεργειακών δικτύων. ➤ Περιφερειακές ασυνέχειες και ελλείψεις στα logistics

Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η ολοκλήρωση της Ολυμπίας οδού και του σιδηροδρομικού δικτύου. Επέκταση σιδηροδρόμου στη περιφέρεια. ➤ Επενδύσεις στην εφοδιαστική αλυσίδα. ➤ Ψηφιακές υπηρεσίες και καινοτομία για βελτίωση προσβασιμότητας. ➤ Το αναθεωρημένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο (ΠΧΠ) Δυτικής Ελλάδας. ➤ Η Δυτική Ελλάδα ως συγκοινωνιακός κόμβος. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19. ➤ Καθυστέρηση στην ολοκλήρωση της Ολυμπίας οδού και της έλευσης του σιδηροδρόμου στην Πάτρα.

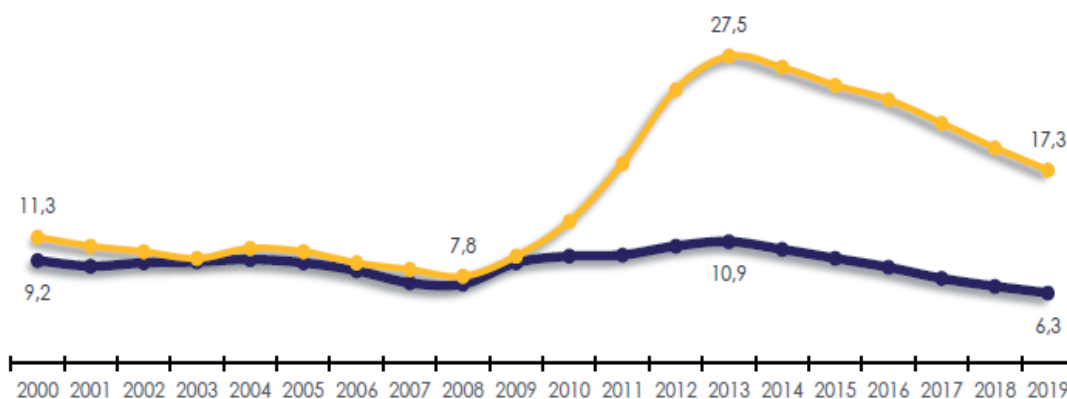
1.3.4 Κοινωνική Ανάπτυξη

Τα δεδομένα της αγοράς εργασίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας χαρακτηρίζονται από υστέρηση, τόσο σε σχέση των εθνικών, όσο και τους ευρωπαϊκούς δείκτες. Σε ότι αφορά στην αγορά εργασίας στην Περιφέρεια, το ποσοστό των οικονομικά ενεργών πολιτών ηλικίας 15-74 ετών ανέρχεται σε 58% (2018), και είναι χαμηλότερο από αυτό σε εθνικό επίπεδο είναι 59,4% όπως και σε επίπεδο EU-28 είναι 64,8%.

Σε ότι αφορά στο ποσοστό απασχόλησης, για το 2018 στη Δυτική Ελλάδα ανέρχεται σε 44,1% στην ηλικιακή ομάδα 15–74 ετών, με αυξητική τάση την τελευταία πενταετία, ωστόσο κάτω από το αντίστοιχο ποσοστό σε εθνικό (47,9%) και ευρωπαϊκό επίπεδο (60,4%).

Η διατήρηση της ανεργίας σε υψηλά επίπεδα έως και το έτος 2019 αποτελεί την χαρακτηριστικότερη εκδήλωση του ελλείμματος ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας έναντι των υπολοίπων ευρωπαϊκών κρατών. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία η ανεργία στην Ελλάδα το έτος 2019 ήταν τριπλάσια από τον μέσο όρο των 28 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

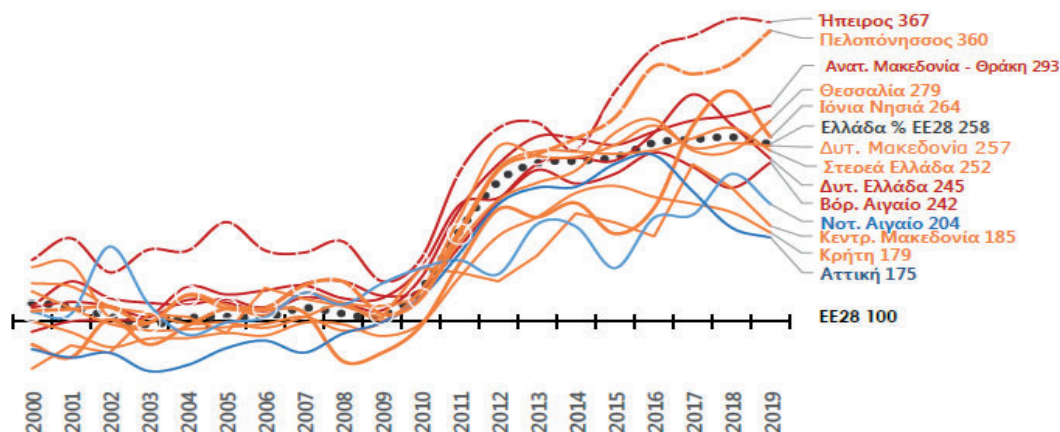
Σχήμα 7: Εξέλιξη ανεργίας σε εθνικό κι ευρωπαϊκό επίπεδο (ΙΝΠΑ, 2000-2019)

Πηγή: Έκθεση για την οικονομική κατάσταση της Δυτικής Ελλάδας, ΠΔΕ 2020

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας κατατάσσεται **ένατη (9η)** μεταξύ των ελληνικών περιφερειών, έχοντας να αντιμετωπίσει υπερδιπλάσιο ποσοστό ανεργίας σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Σχήμα 8: Εξέλιξη ανεργίας σε εθνικό κι ευρωπαϊκό επίπεδο (ΙΝΠΑ, 2000-2019)

Πηγή: Έκθεση για την οικονομική κατάσταση της Δυτικής Ελλάδας, ΠΔΕ 2020

Αναφορικά με τη γενικότερη κοινωνικοοικονομική κατάσταση του πληθυσμού στη Δυτική Ελλάδα, το ποσοστό των ατόμων που βρίσκονται σε κατάσταση φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, για το 2018 ανήλθε στο 44,6% και είναι το μεγαλύτερο ποσοστό που καταγράφεται συγκριτικά με τις άλλες περιφέρειες της χώρας. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει την ανάγκη εφαρμογής και αύξησης των παρεμβάσεων για την καταπολέμηση της φτώχειας λαμβάνοντας υπόψη ότι το αντίστοιχο ποσοστό σε επίπεδο χώρας ανέρχεται σε 31,8%. Αντίστοιχα, το 2018 το ποσοστό υλικής στέρησης στη Δυτική Ελλάδα ανέρχεται σε 28%, είναι το μεγαλύτερο μεταξύ των περιφερειών της χώρας και είναι υψηλότερο από αυτό που καταγράφεται σε επίπεδο χώρας (16,7%).

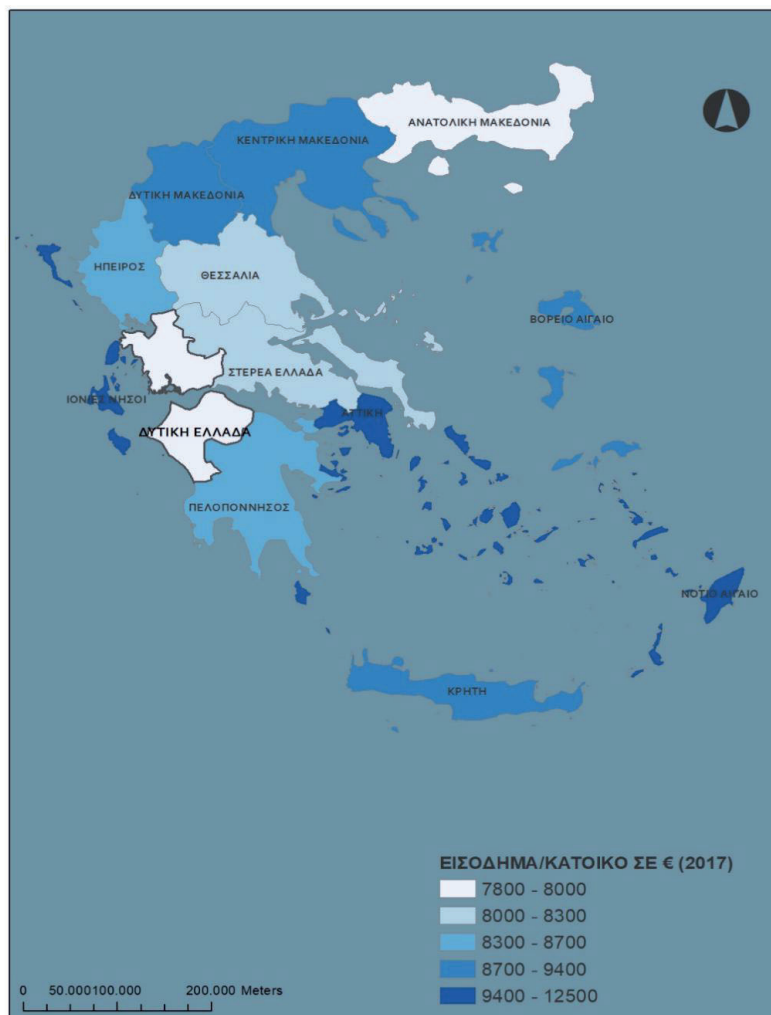
Στα στατιστικά στοιχεία των λογαριασμών των νοικοκυριών της ΕΛΣΤΑΤ αποτυπώνεται η κατανομή του πρωτογενούς και δευτερογενούς εισοδήματος των νοικοκυριών συνολικά ανά περιφέρεια σε εκατομμύρια ευρώ, χωρίς να γίνεται αναγωγή ανά νοικοκυριό. Στον Πίνακα 6 για την περίοδο 2012-2017 και στον Χάρτη 9 για το έτος 2017, παρουσιάζεται η διαχρονική πορεία του εισοδήματος ανά κάτοικο (σε ευρώ) για τη Δυτική Ελλάδα σε σχέση με τις υπόλοιπες περιφέρειες και τη χώρα, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα δεδομένα της Eurostat. Διαπιστώνεται ότι η επίδοση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας είναι ιδιαίτερα αρνητική, καταλαμβάνοντας τη χαμηλότερη θέση μεταξύ των περιφερειών και παρουσιάζοντας το 2017 το 77,2% του εισοδήματος ανά κάτοικο της χώρας.

Πίνακας 6: Εξέλιξη εισοδήματος/ κάτοικο στις περιφέρειες και χώρα σε €, 2012-2017

Εισόδημα/κάτοικο	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Σύνολο Χώρας	11.000	10.200	10.100	9.900	9.800	10.100
Ανατολική Μακεδονία	8.700	7.900	7.900	7.800	7.800	8.000
Κεντρική Μακεδονία	9.900	9.200	9.000	8.900	9.000	9.100
Δυτική Μακεδονία	10.700	10.000	9.800	9.600	9.200	9.400
Ήπειρος	9.800	9.000	8.600	8.400	8.300	8.700
Θεσσαλία	9.400	8.700	8.500	8.200	8.200	8.200
Ιονίων Νήσων	10.900	10.100	11.100	10.800	10.800	11.800
Δυτική Ελλάδα	8.600	8.000	7.800	7.600	7.600	7.800
Στερεά Ελλάδα	8.500	7.800	8.600	8.200	7.100	8.300
Πελοπόννησος	9.600	8.900	8.700	8.400	8.500	8.700
Αττική	13.500	12.500	12.200	11.900	11.800	12.200
Βόρειο Αιγαίο	10.400	9.700	9.200	9.100	9.100	9.100
Νότιο Αιγαίο	12.000	10.900	13.200	13.300	13.400	12.500
Κρήτη	9.200	8.600	9.200	9.000	9.100	9.300

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Σχήμα 9: Χάρτης εισοδήματος/ κάτοικο για τις Περιφέρειες στη χώρα σε €, 2017

Πηγή: Eurostat, ίδια επεξεργασία

Στον τομέα της υγείας, στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν 11 νοσοκομεία και 35 μονάδες υγείας, που καλύπτουν την υγειονομική περίθαλψη των κατοίκων, όχι μόνο της Περιφέρειας, αλλά και της ευρύτερης περιοχής. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Υγείας, το 2018 οι επισκέψεις εξωτερικών ασθενών σε νοσοκομεία και σε μονάδες υγείας ΠΕΔΥ της Περιφέρειας ανήλθαν σε 1,9εκ. τιμή αρκετά υψηλή που δείχνει τον υψηλό βαθμό αναγκών παροχής υπηρεσιών υγείας στην Περιφέρεια. Επίσης, όσον αφορά στους διαθέσιμους γιατρούς, στην ΠΔΕ το 2018 υπήρχαν 491 περίπου ιατροί ανά 100 χιλιάδες κατοίκους, κατατάσσοντας την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας στην όγδοη θέση μεταξύ των ελληνικών περιφερειών, ενώ είναι η τέταρτη σε (μόνιμο) πληθυσμό περιφέρεια (EUROSTAT, 2018).

Πίνακας 7: SWOT ανάλυση - Κοινωνική ανάπτυξη

Δυνατότητες και ευκαιρίες	Προβλήματα και περιορισμοί
<p>Δυνατότητες</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Η ΠΔΕ 3ος πόλος ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα. ➤ Υποδομές υγείας με δυνατότητα κάλυψης αναγκών του ευρύτερου πληθυσμού Δυτικού ηπειρωτικού άξονα και Ιονίων νήσων. ➤ Σχετική ανθεκτικότητα της κοινωνικής συνοχής και σταθερότητας περιφερειακών διακυμάνσεων ΑΕΠ λόγω ποικιλότητας στην διάρθρωση της περιφερειακής απασχόλησης. 	<p>Προβλήματα</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Χαμηλά ποσοστά επιμόρφωσης ανθρώπινου δυναμικού. ➤ Brain drain και αδυναμία συγκράτησης του δυναμικού που φοιτά στην ΠΔΕ. ➤ Σημαντικό πληθυσμιακό τμήμα Ρομά που χρήζουν περεταίρω ένταξης. ➤ Ενδοπεριφερειακές ανισότητες σε παιδεία, υγεία, κοινωνικές υπηρεσίες.
<p>Ευκαιρίες</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Η πιλοτική πρωτοβουλία REBRAIN στη Δυτική Ελλάδα για την απασχόληση. ➤ Σημαντικός σχετικά αριθμός κοινωνικών επιχειρήσεων στη Δυτική Ελλάδα. ➤ Σχετική ετοιμότητα στην καθιέρωση καινοτόμων πολιτικών ενίσχυσης απασχόλησης. ➤ Η ανάπτυξη και εδραίωση διεξαγωγής διεθνούς εμβέλειας αθλητικών εκδηλώσεων. ➤ Η εξωστρέφεια των ΑΕΙ σε μια μεταβαλλόμενη εποχή. 	<p>Απειλές</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19. Αύξηση της φτώχειας και των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού. ➤ Αύξηση της ανεργίας και μείωση του εισοδήματος των προσώπων και οικογενειών.

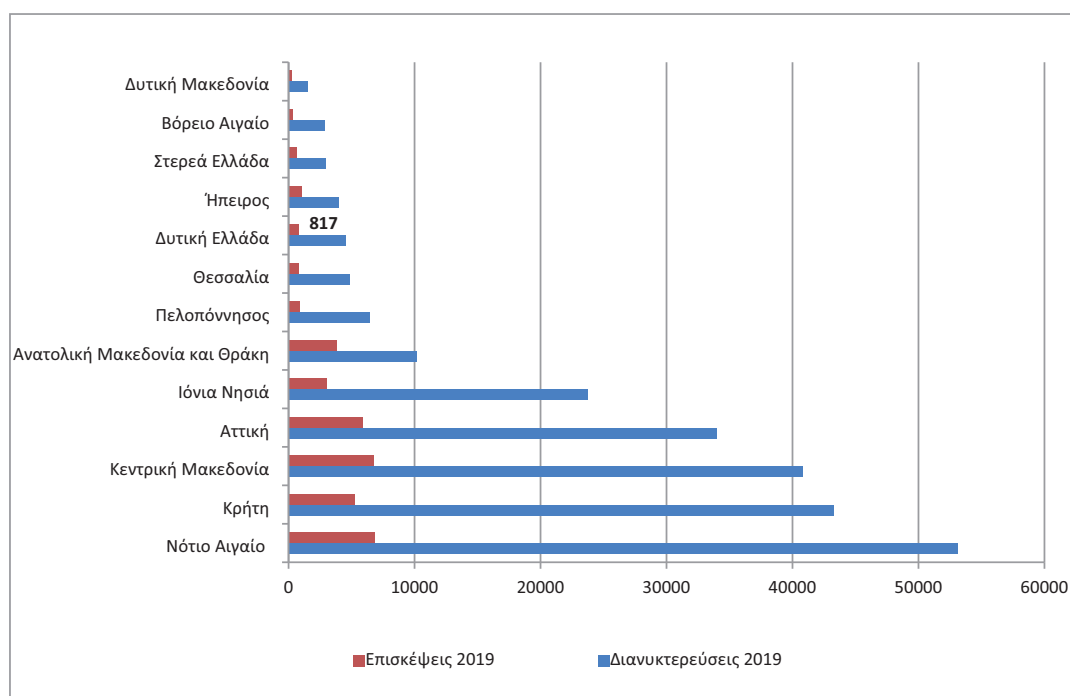
1.3.5 Εξωστρέφεια

Τα τελευταία χρόνια και συγκεκριμένα το διάστημα 2014-2018, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας σημείωσε αύξηση εξαγωγών κατά 4.9%, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι εξαγωγές ορυκτών. Μεταξύ των 12 ελληνικών περιφερειών που πέτυχαν αύξηση της εξαγωγικής τους δραστηριότητας, η ΠΔΕ καταλαμβάνει την ενδέκατη θέση (ΙΕΕΣ/ΣΕΒΕ, 2020).

Σύμφωνα με έρευνα του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης (ΠΤΑ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (2020) μεταξύ των επιχειρήσεων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, το 9.4% των επιχειρήσεων της κάνουν εξαγωγές προϊόντων και υπηρεσιών. Το ποσοστό αυξήθηκε σε σχέση με προηγούμενες έρευνες του ΠΤΑ το 2017 (8%) και το 2015 (8,8%). Σύμφωνα με στοιχεία του ΙΕΕΣ/ ΣΕΒΕ, η Δυτική Ελλάδα συμμετείχε το 2018 κατά 1.1% στις συνολικές ελληνικές εξαγωγές (άνευ πετρελαιοειδών), ή κατά 426.5 εκατομμύρια ευρώ, καταλαμβάνοντας την όγδοη θέση μεταξύ των ελληνικών περιφερειών, πίσω από την Κρήτη (1.3% - 489.4 εκ. ευρώ) και μπροστά από την Ήπειρο (0.8% - 292.4 εκ. ευρώ).

Σε ότι αφορά στα μεγέθη του τουρισμού, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ωφελήθηκε από την αύξηση της εισροής επισκεπτών που παρατηρείται στη χώρα κατά τα τελευταία έτη. Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος για το 2019 και το 2018, το ύψος των ταξιδιωτικών εισπράξεων στην ΠΔΕ ανήλθε στα 257,4 εκ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση κατά 22% περίπου σε σχέση με το 2018 (211,8 εκ. ευρώ) και καταλαμβάνοντας τη δέκατη θέση μεταξύ των ελληνικών περιφερειών. Ο αριθμός των διανυκτερεύσεων για το 2019 ανήλθε στις 4,53 εκ. περίπου, σημειώνοντας αύξηση κατά 42% σε σχέση με το 2018 (3,19 εκ.), οδηγώντας την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας στην ένατη θέση μεταξύ των ελληνικών περιφερειών. Ο αριθμός των διανυκτερεύσεων είναι μικρός σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο (17,78 εκ.), γεγονός που καταδεικνύει ότι η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας έχει διαμορφώσει χαρακτηριστικά δίοδου προς άλλους προορισμούς, και όχι χαρακτηριστικά μόνιμου τουριστικού προορισμού.

Σχήμα 10: Αριθμός διανυκτερεύσεων & επισκέψεων ανά Περιφέρεια (2019)

Πηγή: ΤτΕ, 2019

Επίσης, η ΕΛΣΤΑΤ καταγράφει την επισκεψιμότητα και τις εισπράξεις επιλεγμένων μουσείων ανά την Ελλάδα. Στην ΠΔΕ, κατέγραψε για το 2019 τα παραπάνω μεγέθη για 3 μουσεία στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας, 2 στην ΠΕ Αχαΐας και 4 στην ΠΕ Ηλείας. Τα μουσεία με τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα το 2019 ήταν αυτά της Αρχαίας Ολυμπίας και Ιστορίας Ολυμπιακών Αγώνων, τα οποία είχαν αντίστοιχα και τα μεγαλύτερα ύψη εισπράξεων, ήτοι 761 χιλιάδες ευρώ και 136 χιλιάδες ευρώ περίπου, αντίστοιχα. Αναλυτικά στοιχεία δίνονται στον πίνακα 25 (ΕΛΣΤΑΤ, 2019).

Πίνακας 8: SWOT ανάλυση - Εξωστρέφεια

Δυνατότητες και ευκαιρίες	Προβλήματα και απειλές
Δυνατότητες	Προβλήματα
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Πρωτογενής τομέας πολυδιάστατος και δυναμικός και κατά περιπτώσεις εξωστρεφής (ιχθυοκαλλιέργειες, φράουλες). ➤ Το εμβληματικό μνημείο παγκόσμιας ακτινοβολίας της Αρχαίας Ολυμπίας. ➤ Σημαντική μεταποιητική δραστηριότητα στη ΒΙΠΕ Πάτρας και δευτερευόντως σε Αργίνο. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Χαμηλή προστιθέμενη αξία πρωτογενούς τομέα. ➤ Έλλειψη υποδομών μεταποίησης σε Αιτωλοακαρνανία και Ηλεία. ➤ Χαμηλό αποτύπωμα πολιτιστικών υποδομών πλην Αρχαίας Ολυμπίας. ➤ Εποχικός τουρισμός με μικρό μερίδιο στο συνολικό εθνικό τουριστικό προϊόν.
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αναδυόμενο οικοσύστημα πολιτιστικών δημιουργικών βιομηχανιών. ➤ Επένδυση στο brandname Αρχαίας Ολυμπίας. ➤ Η Δυτική Ελλάδα ως αναδυόμενος τουριστικός προορισμός για εσωτερικό και εξωτερικό. ➤ Επενδύσεις στη ΒΙΠΕ Πάτρας και δημιουργία ΒΙΠΕ σε Αργίνο και Ηλεία. ➤ Σύσταση ενός ενιαίου δικτύου πολιτιστικών πόρων, αρχαιολογικών χώρων και μουσείων της ΠΔΕ για την ολοκληρωμένη και αποτελεσματική ενίσχυση του τουριστικού κλάδου. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού. ➤ Γεωπολιτικές αλλαγές στις αγορές στόχο των αγροδιατροφικών προϊόντων. ➤ Ασύμμετρες απειλές στην παραγωγική διαδικασία και τον τουρισμό (η νόσος του κορωνοϊού COVID-19, ασθένειες στην αγροτική παραγωγή κ.α.).

1.3.6 Συμπεράσματα – Κρίσιμα Σημεία

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας παρουσιάζει μια σειρά από συγκριτικά πλεονεκτήματα και δυναμικές προοπτικές ανάπτυξης για το σύνολο των αναπτυξιακών στόχων του προγράμματος.

Η Περιφέρεια διαθέτει σημαντικούς ερευνητικούς πόλους που σε συνδυασμό με την ύπαρξη ικανοποιητικού αριθμού νεοφυών και καινοτόμων επιχειρήσεων μπορεί να επιτύχει την ανάπτυξη της έρευνας και καινοτομίας και να οδηγηθεί ομαλά στη μετάβαση προς την ψηφιακή ενσωμάτωση.

Ως προς τη γενικότερη αναπτυξιακή πορεία της ΠΔΕ και την πράσινη ανάπτυξη, ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η γεωφυσική της θέση, η πλούσια βιοποικιλότητα και οι υδατικοί πόροι που διαθέτει καθώς και η δυνατότητα παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

Η Δυτική Ελλάδα κατέχει στρατηγική γεωγραφική θέση, αποτελώντας μία εκ των κυριότερων πυλών της χώρας, θεωρούμενη ως η δυτική πύλη της Ελλάδας προς την Αδριατική και τη Δυτική Ευρώπη γενικότερα. Η κεντρική οδική αρτηρία που συνδέει την πόλη των Πατρών με την Αθήνα αποτελεί μέρος του βασικού εθνικού άξονα ΠΑΘΕ (Οδικός Άξονας Πατρών - Αθήνας - Θεσσαλονίκης - Ευζώνων) και ανήκει στα διευρωπαϊκά δίκτυα. Η περιοχή διαθέτει γενικότερα

σημαντικές μεταφορές υποδομές (εκτεταμένο οδικό δίκτυο, τουριστικά και εμπορικά λιμάνια, σιδηροδρομικό δίκτυο, αεροδρόμια), όπου μέσω της συνεχούς βελτίωσης καθιστούν την Περιφέρεια ως βασικό διαμετακομιστικό κόμβο.

Αναφορικά με τη γενικότερη κοινωνικοοικονομική κατάσταση του πληθυσμού η Δυτική Ελλάδα παρουσιάζει την αντίστοιχη εικόνα της χώρας, με σταθερά υψηλά επίπεδα ανεργίας λόγω της αναπτυξιακής υστέρησης και του ελλείμματος ανταγωνιστικότητας. Ωστόσο, υπάρχει μία σχετική ανθεκτικότητα της κοινωνικής συνοχής και σταθερότητας περιφερειακών διακυμάνσεων ΑΕΠ λόγω της ποικιλότητας στην διάρθρωση της περιφερειακής απασχόλησης.

Τέλος, σημειώνονται μεγάλες δυνατότητες εξωστρέφειας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας με σημείο αναφοράς το πλούσιο τουριστικό και πολιτιστικό απόθεμα της ευρύτερης περιοχής όπως είναι το εμβληματικό μνημείο παγκόσμιας ακτινοβολίας της Αρχαίας Ολυμπίας αλλά και μέσω της πολυδιάστατης και δυναμικής δραστηριότητας στον πρωτογενή τομέα και τη μεταποίηση.

Τα στοιχεία που προκύπτουν από τη SWOT ανάλυση για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αναδεικνύουν έναν δυναμικό αναπτυξιακό χαρακτήρα με μεγάλες δυνατότητες ανάκαμψης από την πρόσφατη οικονομική κρίση και σε τομείς όπως η έρευνα και η καινοτομία, η ενέργεια συμπεριλαμβανομένων των ανανεώσιμων πηγών, οι μεταφορές και ο τουρισμός. Στους εν λόγω τομείς παρουσιάζονται ευκαιρίες που απορρέουν, τόσο από το εσωτερικό όσο και από το εξωτερικό μακροοικονομικό περιβάλλον της χώρας, από την εφαρμογή κεντρικών πολιτικών, και από την απορρόφηση όλων διαθέσιμων πόρων. Κρίσιμο παράγοντα βέβαια στην σχετική ανάλυση, και στον σχεδιασμό του ΠΠΑ που πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη, αποτελεί η ανάγκη άμεσης αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών που και η επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας που έχει προκληθεί λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού COVID - 19, και κυρίως στο κομμάτι της απασχόλησης, στην επιχειρηματικότητα και στις νέες κοινωνικές συνθήκες που διαμορφώνονται.

1.4 ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

1.4.1 Έργα εθνικών πόρων

Σύμφωνα με τα αναλυτικά στοιχεία παρακολούθησης της πορείας υλοποίησης των έργων του εθνικού ΠΔΕ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας σε σχέση με τους αναπτυξιακούς στόχους και τομείς παρέμβασης του ΕΠΑ, αποτυπώνονται υλοποιούμενα και σε εξέλιξη έργα, συνολικού ύψους **502.287.378,80 €**. Το ποσό αυτό προκύπτει από τον προϋπολογισμό των ενταγμένων έργων συμβασιοποιημένων και μη, μέχρι τη περίοδο της συγγραφής του παρόντος. Στο σύνολο αυτό δεν συμπεριλαμβάνονται διοικητικά κόστη και έργα τεχνικής υποστήριξης.

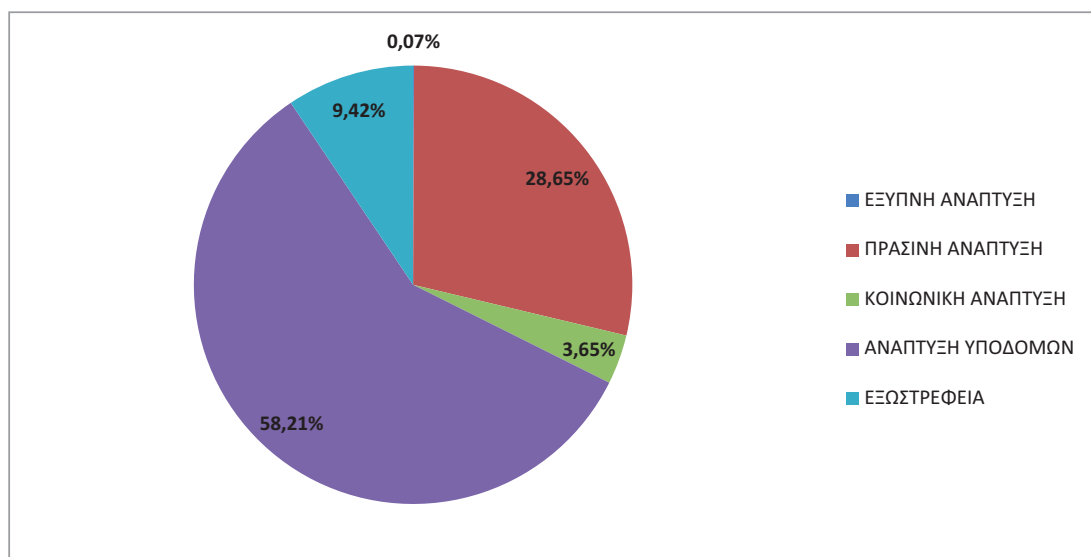
Πίνακας 9: Κόστος υλοποιούμενων και σε εξέλιξη έργων του ΠΔΕ ανά τομέα στόχο και προτεραιότητα του ΕΠΑ

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΕΠΑ	ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ / ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΟΣΟ
ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΕΡΕΥΝΑ & ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	355.621,90 €
	ΨΗΦΙΑΚΗ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ	15.000,00 €
ΠΡΑΣΙΝΗ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΤΕΡΕΩΝ ΚΑΙ ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	7.894.914,23 €

ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΡΟΛΗΨΗ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	8.864.050,59 €
	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΩΝ & ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	2.781.067,57 €
	ΣΤΗΡΙΞΗ ΔΙΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	626.526,65 €
	ΆΡΔΕΥΣΗ- ΥΔΡΕΥΣΗ - ΑΠΟΧΕΤΕΥΕΣΗ - ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ	123.733.718,00 €
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΥΓΕΙΑ - ΥΠΟΔΟΜΕΣ, ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ	3.490.881,40 €
	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	5.854.489,86 €
	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	7.366.324,92 €
	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΣΤΙΚΩΝ, ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	1.599.696,15 €
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	ΟΔΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	44.954.217,32 €
	ΟΔΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ	247.445.185,25 €
ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ	ΕΦΟΔΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΥΣΙΔΑ	3.250.188,96 €
	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	19.418.636,00 €
	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	24.636.860,00 €
	ΣΥΝΟΛΟ	502.287.378,80 €

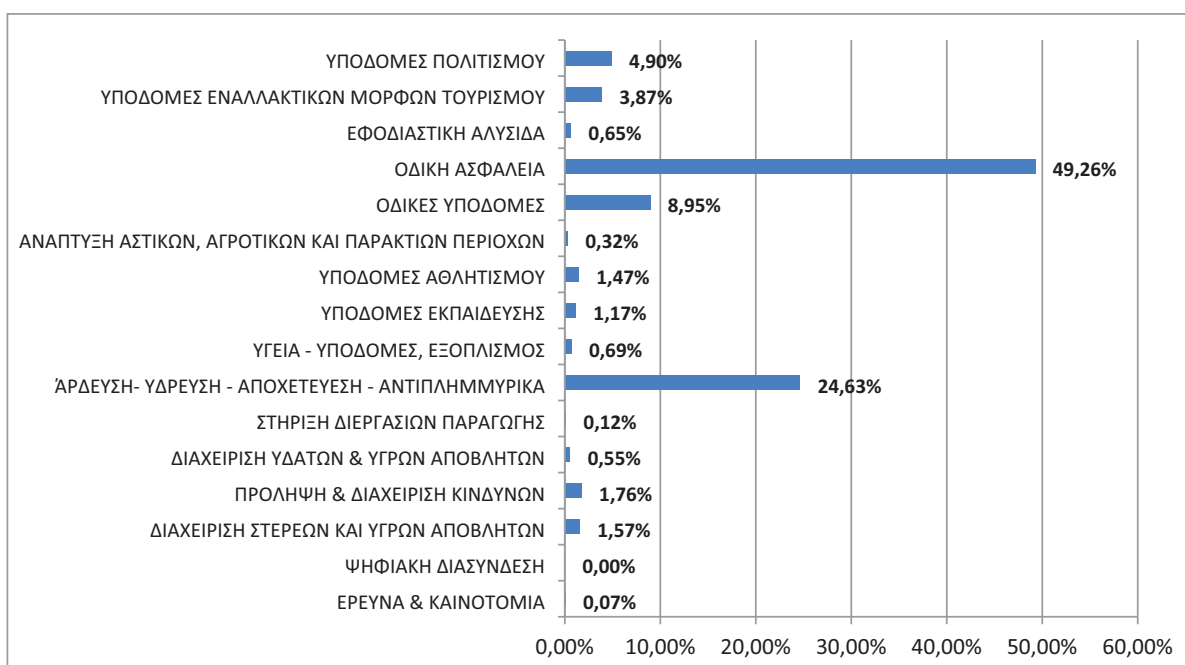
Σε αντιστοιχία με τους πέντε αναπτυξιακούς στόχους που θέτει το ΕΠΑ το μεγαλύτερο μέρος των ενταγμένων έργων του εθνικού ΠΔΕ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας κατανέμεται στον στόχο για την «Ανάπτυξη Υποδομών» με κόστος 292.399.402,57 € ή ποσοστό 58,21%. Ακολουθούν τα έργα που αφορούν στην «πράσινη ανάπτυξη» με κόστος 143.900.277,04 € ή ποσοστό 28,65 %, τα έργα ενίσχυσης της «εξωστρέφειας» με κόστος 47.305.684,96 € ή ποσοστό 9,42 %, τα έργα «κοινωνικής ανάπτυξης» με κόστος 18.311.392,33 € ή ποσοστό 3,65 % και τέλος τα έργα και δράσεις που αφορούν την «έξυπνη ανάπτυξη» με κόστος 370.621,90 € και ποσοστό μόλις 0,07%.

Σχήμα 11: Ποσοστιαία κατανομή των ενταγμένων έργων του ΠΔΕ ανά αναπτυξιακό στόχο του ΕΠΑ

Από τη συσχέτιση των ενταγμένων έργων με τους τομείς παρέμβασης – προτεραιότητες του ΕΠΑ προκύπτει ότι το μεγαλύτερο μέρος και κατά συνέπεια το μεγαλύτερο κόστος αφορά σε έργα συγκοινωνιακών υποδομών βελτίωσης της οδικής ασφάλειας με τον προϋπολογισμό των έργων να ανέρχονται σε 247.445.185,25 €, ποσοστό δηλαδή 49,26 % του συνόλου των έργων. Ακολουθούν με κόστος 123.733.718,00 € ή ποσοστό 24,63% τα έργα ανάπτυξης υποδομών για την προστασία του περιβάλλοντος όπως αυτά της άρδευσης και τα αντιπλημμυρικά, τα έργα οδικών υποδομών με κόστος 44.954.217,32 € ή ποσοστό 8,95%, τα έργα υποδομών πολιτισμού ύψους 24.636.860,00 € ή ποσοστό 4,90%, κ.α.

Σχήμα 12: Ποσοστιαία κατανομή των ενταγμένων έργων του ΠΔΕ ανά τομέα παρέμβασης / προτεραιότητα του ΕΠΑ

Εξαιτίας του μεγάλου αριθμού και της δυσκολίας παρουσίασης των υλοποιούμενων και σε εξέλιξη έργων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνονται τα σημαντικότερα από πλευράς κόστους έργα, ανά τομέα παρέμβασης.

Ορισμένα από τα σημαντικότερα έργα από άποψη κόστους, αλλά και συμβολής στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Περιφέρειας είναι: Στον τομέα της διαχείρισης στερεών αποβλήτων η ένταξη του προγράμματος περισυλλογής και αποτέφρωσης κάθε είδους νεκρών ζώων αναβάθμιση με π/υ 3.000.000,00 €. Στον τομέα της πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων, σημαντικό έργο είναι η διαχείριση και καταπολέμηση των κωνωπιδίων στην Περιφέρεια με π/υ 4.000.000,00 €. Για τη διαχείριση υγρών αποβλήτων σημαντικό έργο αποτελεί η ολοκλήρωση της αποχέτευσης και αναβάθμισης του ΒΙΟ.ΚΑ. Γαστούνης με 2.000.000,00 €. Στον τομέα των έργων ύδρευσης, άρδευσης και αντιπλημμυρικών εργασιών για την προστασία του περιβάλλοντος σημαντικές παρεμβάσεις είναι οι συντηρήσεις – αποκαταστάσεις υφιστάμενων αντιπλημμυρικών έργων σε όλες τις περιφερειακές ενότητες που ξεπερνούν τα 100.000.000,00 €. Σημαντικές

παρεμβάσεις πραγματοποιούνται στις αθλητικές και εκπαιδευτικές υποδομές καθώς και σε υποδομές υγείας. Στις οδικές υποδομές ξεχωρίζουν τα έργα για τη βελτίωση των οδών πρόσβασης σε ιερές μονές και άλλους σημαντικούς χώρους σε όλη την Περιφέρεια με π/υ 22.000.000,00 €. Στον τομέα της οδικής ασφάλειας μεγάλο μέρος των πόρων αφορούν οι εργασίες συντήρησης, αποκατάστασης και άρσης της επικινδυνότητας του εθνικού και επαρχιακού οδικού δικτύου με π/υ περίπου 150.000.000,00 €. Σημαντικές είναι επίσης, οι εργασίες αναβάθμισης και εκσυγχρονισμού των εγκαταστάσεων του χιονοδρομικού κέντρου Καλαβρύτων με π/υ 19.418.636,00. Τέλος, όσον αφορά στα έργα υποδομών στον τομέα του πολιτισμού, σημαντικά είναι τα έργα που έχουν δρομολογηθεί για τη μετατροπή παλαιού νοσοκομείου σε νέο εκθεσιακό – μουσειακό χώρο με π/υ 10.696.860,00 € και για την επανάχρηση του πρώην εργοστασίου ΑΣΟ πύργου σε πολυχώρο πολιτισμού π/υ 12.000.000,00 €.

Πίνακας 10: Σημαντικότερα έργα του ΠΔΕ ανά τομέα παρέμβασης

ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΤΕΡΕΩΝ ΚΑΙ ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΣΥΛΛΟΓΗΣ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Η / ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗΣ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ ΝΕΚΡΩΝ ΖΩΩΝ ΚΑΙ ΛΗΨΗ ΔΕΙΓΜΑΤΩΝ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ ΑΠΟ ΝΕΚΡΑ ΒΟΟΕΙΔΗ ΚΑΙ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΙΕΤΙΑ 2019-2021	3.000.000,00
	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΧΥΤΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ (Β' ΦΑΣΗ)	729.127,64
ΠΡΟΛΗΨΗ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΩΝΩΠΩΕΙΔΩΝ ΣΤΗΝ Π.Δ.Ε.	4.000.000,00
	ΕΡΓΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΧΑΪΑΣ (π.κ. 2007ΕΠ40100002)	624.139,75
	ΕΠΕΙΓΟΥΣΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΑΝΤΙΔΙΑΒΡΩΤΙΚΩΝ / ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΕΣΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ ΕΤΟΥΣ 2007 ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΑΧΑΪΑΣ (π.κ. 2007ΕΠ40100000)	1.051.061,14
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΩΝ & ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΟΥ ΒΙΟ.ΚΑ ΓΑΣΤΟΥΝΗΣ ΒΑΡΘΟΛΟΜΙΟΥ (ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ)	2.000.000,00
ΑΡΔΕΥΣΗ- ΥΔΡΕΥΣΗ - ΑΠΟΧΕΥΣΗ - ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ Π.Ε. ΑΧΑΪΑΣ	17.570.365,49
	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	12.927.754,81
	ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ - ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΕ	9.300.000,00

	ΠΟΤΑΜΟΥΣ ΚΑΙ ΧΕΙΜΑΡΡΟΥΣ ΤΗΣ Π.Ε. ΗΛΕΙΑΣ ΕΤΩΝ 2020-2022	
	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ Δ.Τ.Ε./Π.Δ.Ε. ΕΤΩΝ 2020-2022	27.530.000,00
	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ Π.Ε. ΑΧΑΪΑΣ, ΕΤΩΝ 2020-2022	17.670.000,00
	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΙ ΡΕΜΑΤΩΝ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ, ΕΤΩΝ 2020-2022	9.600.000,00
ΥΓΕΙΑ - ΥΠΟΔΟΜΕΣ, ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ	ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΠΓΝΠ«ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΒΟΗΘΕΙΑ»	1.136.570,00
ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ	1.434.479,88
	ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ - ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΩΝ ΣΧΟΛΗΣ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ	962.231,03
ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΓΗΠΕΔΟΥ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΘΕΣΙΑΚΩΝ ΧΩΡΩΝ	1.537.000,00
ΟΔΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΑΣΓΕΦΥΡΑΣ ΜΕ ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΘΟΛΟ - ΦΙΓΑΛΕΙΑ, ΣΤΗ ΘΕΣΗΚΟΡΑΚΟΦΩΛΙΑ	2.700.000,00
	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΩΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΙΕΡΕΣ ΜΟΝΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΤΗΣ ΠΕ ΑΧΑΪΑΣ ΠΔΕ	6.800.000,00
	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΩΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΙΕΡΕΣ ΜΟΝΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΤΗΣ Π.Ε ΗΛΕΙΑΣΠ.Δ.Ε	5.000.000,00
	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΩΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΙΕΡΕΣ ΜΟΝΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΤΗΣ Π.Ε ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	8.200.000,00
	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΟΥ ΑΠΟ ΝΕΟΧΩΡΙΠΡΟΣΠΑΡΑΛΙΑ ΛΟΥΡΟΥ.	4.500.000,00
	ΒΕΛΤΙΩΣΗ & ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΚΟΥΝΙΝΑ - ΡΑΚΙΤΑ - ΛΕΟΝΤΙΟ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΑΠΟ ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ ΚΟΥΝΙΝΑ ΠΡΟΣΡΑΚΙΤΑ - ΛΕΟΝΤΙΟ	3.600.000,00
ΟΔΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΡΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ Π.Ε. ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ (ΣΕ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ Π.Κ. 2013ΕΠ00100013)	39.225.354,01
	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΟΔΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ Ν. ΗΛΕΙΑΣ (ΣΕ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ Π.Κ. 2013ΕΠ00100014)	25.906.183,23

	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΡΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ Π.Δ.Ε. ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΥΗ - ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ Π.Δ.Ε. (ΣΕ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ Π.Κ. 2013ΕΠ00100000)	64.000.000,00
	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΡΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΑΧΑΪΑΣ Π.Δ.Ε. ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΥΗ - ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ Π.Ε. ΑΧΑΪΑΣ (ΣΕ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ Π.Κ. 2013ΕΠ00100010)	18.955.539,63
	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΛΛΙΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΚΟΡΙΝΘΟΥ-ΠΑΤΡΩΝ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΠΑΤΡΑ-ΑΙΓΙΟ	5.700.000,00
	«ΕΡΓΑ ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΑΝΩΝ ΣΤΟΝ ΟΔΙΚΟ ΑΞΟΝΑ ΠΟΥΝΤΑ ΚΑΛΑΒΡΥΤΑ»	4.315.000,00
ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	19.418.636,00
ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΠΑΛΑΙΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΣΕ ΕΚΘΕΣΙΑΚΟ - ΜΟΥΣΕΙΑΚΟ ΧΩΡΟ	10.696.860,00
	ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΠΡΩΗΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΑΣΟ ΠΥΡΓΟΥ ΣΕ ΠΟΛΥΧΩΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΝΕΑΝΙΚΗΣ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ	12.000.000,00

1.4.2 Έργα συγχρηματοδοτούμενων πόρων

Σύμφωνα με τα αναλυτικά στοιχεία παρακολούθησης της πορείας υλοποίησης των συγχρηματοδοτούμενων έργων του ΕΣΠΑ 2014-2020 της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας σε σχέση με τους αναπτυξιακούς στόχους και τομείς παρέμβασης του ΕΠΑ, αποτυπώνονται υλοποιούμενα και σε εξέλιξη έργα συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού **772.774.335,20 €**. Στο σύνολο αυτό δεν συμπεριλαμβάνονται διοικητικά κόστη και έργα τεχνικής υποστήριξης.

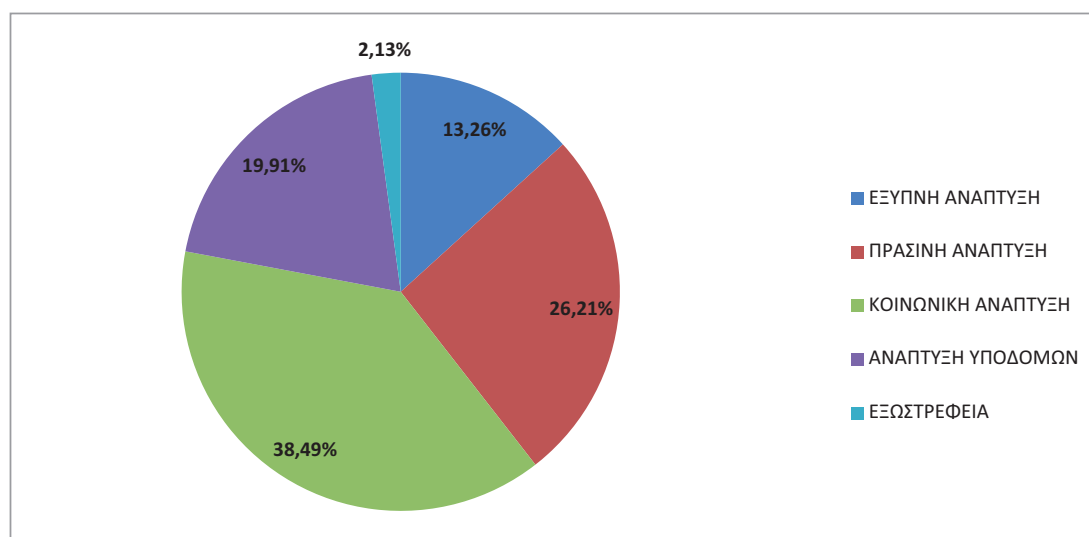
Πίνακας 11:Συνολική δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων ανά πεδίο παρέμβασης

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΕΠΑ	ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ / ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΟΣΟ
ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	9.339.242,13 €
	ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΣΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΜΜΕ	5.408.768,93 €
	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	87.699.579,86 €
ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΜΜΕ	27.477.799,17 €

	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	115.208.736,53 €
	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	21.766.244,75 €
	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	38.102.765,66 €
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	11.515.755,60 €
	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΥΓΕΙΑΣ	17.670.570,45 €
	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	48.604.186,80 €
	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΑΣΤΙΚΩΝ, ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	85.126.458,48 €
	ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ	134.514.820,88 €
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	ΟΔΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ & ΑΣΦΑΛΕΙΑ	134.565.008,63 €
	ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ	8.596.047,92 €
	ΛΙΜΕΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	10.732.750,63 €
ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	16.445.598,78 €
	ΣΥΝΟΛΟ	772.774.335,20 €

Σε αντιστοιχία με τους πέντε αναπτυξιακούς στόχους που θέτει το ΕΠΑ το μεγαλύτερο μέρος των ενταγμένων συγχρηματοδοτούμενων έργων του ΕΣΠΑ 2014 – 2020 της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας κατανέμεται στον στόχο για την «κοινωνική ανάπτυξη» με κόστος 267.431.792,21 € ή ποσοστό 38,49%. Ακολουθούν τα έργα που αφορούν στην «πράσινη ανάπτυξη» με κόστος 202.555.546,11 € ή ποσοστό 26,21 %, τα έργα «ανάπτυξης υποδομών» με κόστος 153.893.807,18 € ή ποσοστό 19,91 %, τα έργα «έξυπνης ανάπτυξης» με κόστος 102.447.590,92 € ή ποσοστό 13,26 % και τέλος τα έργα και δράσεις που αφορούν την ενίσχυση της «εξωστρέφειας» με κόστος 16.445.598,78 € και ποσοστό 2,13 %.

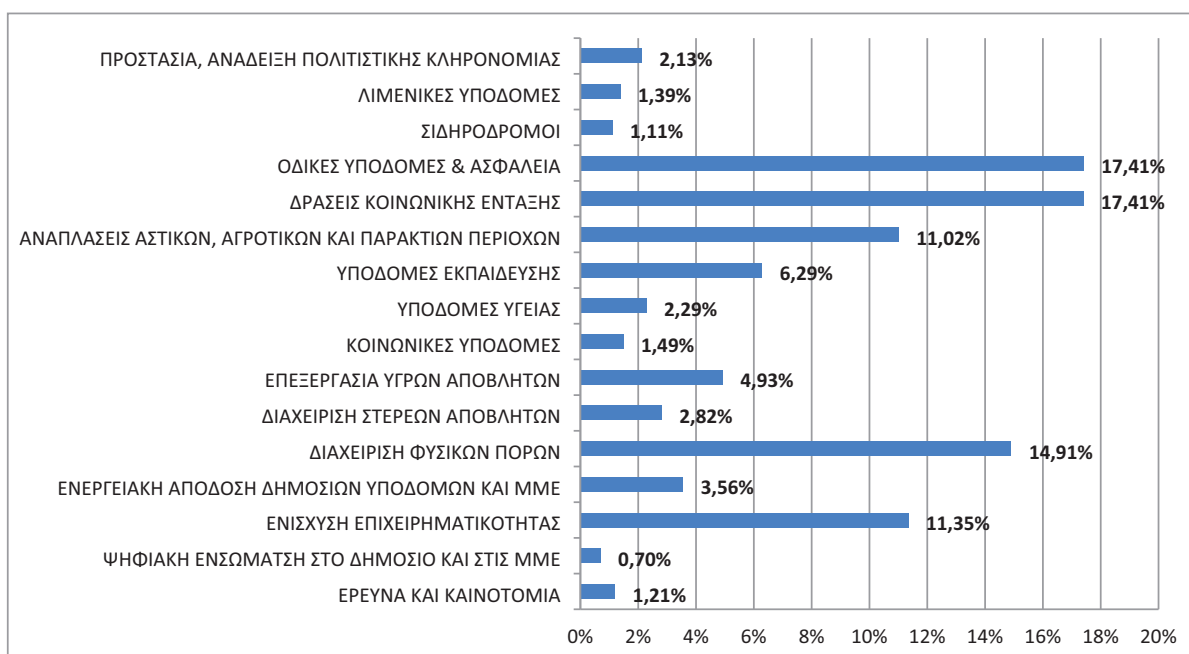
Σχήμα 13: Ποσοστιαία κατανομή των ενταγμένων συγχρηματοδοτούμενων έργων ανά αναπτυξιακό στόχο του ΕΠΑ

Από τη συσχέτιση των ενταγμένων έργων με τους τομείς παρέμβασης – προτεραιότητες του ΕΠΑ προκύπτει ότι το μεγαλύτερο μέρος των έργων και κατά συνέπεια το μεγαλύτερο κόστος αφορά

στα έργα οδικών υποδομών και οδικής ασφάλειας, τα οποία ανέρχονται σε 134.565.008,63 €, ποσοστό δηλαδή 17,41 %. Ακολουθούν με κόστος 134.514.820,88€ και ποσοστό επίσης 17,41 % οι δράσεις κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας, τα έργα διαχείρισης των φυσικών πόρων όπως οι υποδομές για την παροχή πόσιμου νερού με κόστος 115.208.736,53 € ή ποσοστό 14,91 %, τα έργα ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας με κόστος 87.699.579,86 € ή ποσοστό 11,35 %, τα έργα αναπλάσεων αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών με κόστος 85.126.458,48 € ή ποσοστό 11,02 % και τα έργα βελτίωσης των υποδομών εκπαίδευσης με κόστος 8.604.186,80 € ή ποσοστό 6,29 %.

Σχήμα 14: Ποσοστιαία κατανομή των ενταγμένων συγχρηματοδοτούμενων έργων ανά τομέα παρέμβασης / προτεραιότητα του ΕΠΑ

Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνονται τα σημαντικότερα από πλευράς προϋπολογισμού έργα και δράσεις από συγχρηματοδοτούμενους πόρους του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 2014 – 2020. Ξεχωρίζουν τα μεγάλα έργα **οδικών υποδομών** όπως η «κατασκευή - αναβάθμιση οδικής σύνδεσης πόλης Λευκάδας με τον Οδικό Άξονα «Άκτιο - Δυτικός Άξονας» με π/υ ύψους 43.149.600,00 €, η «Αναβάθμιση τμήματος της οδού Αγρίνιο - Άγιος Βλάσης της εθνικής οδού Αγρινίου – Καρπενησίου» με π/υ ύψους 22.150.803,98 €, η «κατασκευή οδού Λαστείκα - Παράκαμψη Αγίου Ιωάννη – Κατάκολο» με π/υ ύψους 12.094.000,00 και η «Διάνοιξη και κατασκευή νέας συνδετήριας οδού από τον Κόμβο Κ7 της Ευρείας Παράκαμψης Πατρών (Ε.Π.Π.) έως την Ε.Ο. Πατρών – Τριπόλεως» με π/υ ύψους 6.725.000,00 €. Σημαντικό μέρος των πόρων αφορά στα έργα **διαχείρισης των λυμάτων** όπως η «Ολοκληρωμένη Διαχείριση λυμάτων Δήμου Πατρέων» με π/υ ύψους 24.912.088,50 € και τα «Βασικά έργα αποχέτευσης λυμάτων παραλιακών υποζωνών α6 και α7 πόλεως Πατρών» με π/υ ύψους 8.217.622,88 €. Σημαντικό έργο **αστικής ανάπτυξης** θεωρείται η «Ολοκληρωμένη Αστική Ανάπτυξη Ιστορικού Κέντρου Πάτρας» με συνολικό π/υ 21.999.900,78 €. Στον τομέα της **υγείας**

ξεχωρίζουν οι δράσεις για την «Λειτουργία των Τοπικών Μονάδων Υγείας (ΤΟΜΥ) 6ης ΥΠΕ» με π/υ ύψους 16.525.167,70 € και τα έργα αναβάθμισης του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου με π/υ ύψους 6.433.234,00 €. Στον τομέα της **κοινωνικής ένταξης και προώθησης των ίσων ευκαιριών** οι δράσεις της «Εναρμόνισης Επαγγελματικής και Οικογενειακής Ζωής» για το σχολικά έτη από 2015 έως το 2020 ανήλθαν συνολικά σε 38.915.831,00 €. Τέλος, ως προς την **ενίσχυση της επιχειρηματικότητας** έχει υλοποιηθεί η δράση «Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων» με π/υ ύψους 16.265.598,31 € καθώς και η δράση της συμβολής του Π.Ε.Π. στο ΤΕΠΙΧ ΙΙ με κόστος 10.000.000,00 €.

Πίνακας 12: Σημαντικότερα συγχρηματοδοτούμενα έργα

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΝΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΚΩΔ.ΑΠΟΦ:6330,ΑΑ.ΠΡΟΣΚ:2633)	16.265.598,31 €
«ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΠΟ ΚΑΤΑΚΟΛΟ (ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ ΑΓΙΟΥ ΑΝΔΡΕΑ) ΕΩΣ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΠΥΡΓΟΥ (ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ)»	5.490.000,00 €
ΑΓΟΡΑ ΕΔΑΦΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ - ΔΙΑΝΟΙΞΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΑΣ ΣΥΝΔΕΤΗΡΙΑΣ ΟΔΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΜΒΟ Κ7 ΤΗΣ ΕΥΡΕΙΑΣ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗΣ ΠΑΤΡΩΝ (Ε.Π.Π.) ΕΩΣ ΤΗΝ Ε.Ο. ΠΑΤΡΩΝ ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ (Ε.Ο. 33) ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΑΜΠΡΑΙΚΑ	5.265.020,08 €
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΟΔΟΥ ΛΑΣΤΕΙΚΑ - ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ - ΚΑΤΑΚΟΛΟ (2012ΕΠ00180011)	12.094.000,00 €
ΔΙΑΝΟΙΞΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΑΣ ΣΥΝΔΕΤΗΡΙΑΣ ΟΔΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΜΒΟ Κ7 ΤΗΣ ΕΥΡΕΙΑΣ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗΣ ΠΑΤΡΩΝ (Ε.Π.Π.) ΕΩΣ ΤΗΝ Ε.Ο. ΠΑΤΡΩΝ - ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ (Ε.Ο. 33) ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΑΜΠΡΑΙΚΑ	6.725.000,00 €
ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΧΕΡΣΑΙΑΣ ΖΩΝΗΣ ΛΙΜΕΝΑ ΚΑΤΑΚΟΛΟΥ	9.726.239,42 €
ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	6.997.000,00 €
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ - ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΟΔΙΚΗΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΠΟΛΗΣ ΛΕΥΚΑΔΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΟΔΙΚΟ ΆΞΟΝΑ «ΆΚΤΙΟ - ΔΥΤΙΚΟΣ ΆΞΟΝΑΣ»(2017ΣΕ07100012)	43.149.600,00 €
ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟ - ΑΓΙΟΣ ΒΛΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ - ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ (2012ΣΕ07180005)	22.150.803,98 €
ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2019-2020	8.223.652,00 €
ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2018-2019	8.525.000,00 €
ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018	8.297.376,00 €
ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017	7.525.330,00 €
ΔΡΑΣΗ 9.1.1.1-Α ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016	6.344.473,00 €

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ (ΤΟΜΥ) 6ΗΣ ΥΠΕ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	16.525.167,70 €
ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ Α,Β,Γ ΚΑΙ Μ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ	6.433.234,00 €
ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΟ ΤΕΠΙΧ ΙΙ	10.000.000,00 €
ΒΑΣΙΚΑ ΕΡΓΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΛΥΜΑΤΩΝ ΠΑΡΑΛΙΑΚΩΝ ΥΠΟΖΩΝΩΝ Α6 & Α7 ΠΟΛΕΩΣ ΠΑΤΡΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	8.217.622,88 €
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΛΥΜΑΤΩΝ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ	24.912.088,50 €
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΑΤΡΑΣ - ΔΙΑΔΡΟΜΗ 2 (ΚΑΤΩ ΠΟΛΗ) ΚΑΙ ΔΙΑΔΡΟΜΗ 3 (ΔΙΚΤΥΟ ΠΟΔΗΛΑΤΟΔΡΟΜΩΝ)	11.912.360,00 €
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΑΤΡΑΣ (ΔΙΑΔΡΟΜΗ 1- ΑΝΩ ΠΟΛΗ)	10.087.540,78 €

1.4.3 Συμπληρωματικότητα των έργων του εθνικού και συγχρηματοδοτούμενου σκέλους του ΠΔΕ ανά τομέα παρέμβασης

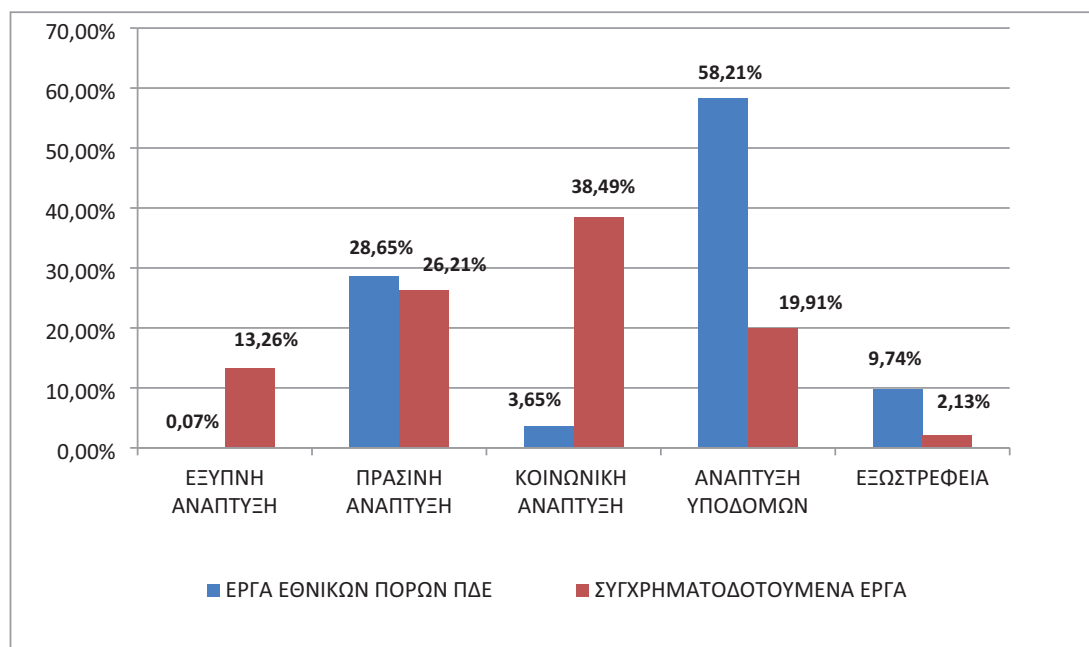
Από την ανάλυση της χρηματοδοτικής βαρύτητας των υλοποιούμενων και σε εξέλιξη έργων του εθνικού ΠΔΕ και αυτών του ΕΣΠΑ της περιόδου 2014 – 2020, προκύπτουν χρήσιμα συμπεράσματα για κάθε αναπτυξιακό στόχο και τομέα παρέμβασης του ΕΠΑ. Συγκεκριμένα:

- Όσον αφορά στον στόχο για την έξυπνη ανάπτυξη παρουσιάζεται σημαντική διαφορά στη χρηματοδοτική βαρύτητα με τον προϋπολογισμό των έργων του εθνικού ΠΔΕ να αντιστοιχεί σε ποσοστό μόλις 0,07%, ενώ ο προϋπολογισμός των συγχρηματοδοτούμενων έργων σε ποσοστό 13,26%. Ουσιαστικά, δεν υπάρχει καμία συνεισφορά των πόρων του εθνικού ΠΔΕ στους τομείς παρέμβασης του εν λόγω στόχου σε αντίθεση με τους πόρους των συγχρηματοδοτούμενων έργων που συμβάλουν κυρίως στον τομέα για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, στην έρευνα και την καινοτομία.
- Όσον αφορά στον στόχο για την πράσινη ανάπτυξη παρουσιάζεται παρόμοια χρηματοδοτική βαρύτητα με τον προϋπολογισμό των έργων του εθνικού ΠΔΕ να αντιστοιχεί σε ποσοστό 28,65%, και ο προϋπολογισμός των συγχρηματοδοτούμενων έργων σε ποσοστό 26,21%. Σε σχέση με τους αντίστοιχους τομείς παρέμβασης παρουσιάζεται μεγάλος βαθμός συνάφειας σε έργα που αφορούν στη διαχείριση των φυσικών πόρων, όπως οι υποδομές ύδρευσης και άρδευσης. Σχετική συμπληρωματικότητα εμφανίζεται επίσης σε έργα που αφορούν στη διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων. Διαφορά ως προς τη χρηματοδοτική βαρύτητα εμφανίζεται κυρίως για τα αντιπλημμυρικά έργα όπου συμβάλουν περισσότερο οι πόροι του εθνικού ΠΔΕ, καθώς και για τις δράσεις βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης δημοσίων κτιρίων αλλά και των ΜΜΕ όπου συμβάλουν κατά κύριο λόγο μόνο οι πόροι του ΕΣΠΑ 2014 – 2020.
- Αξιοσημείωτη διαφορά παρουσιάζεται και στη χρηματοδοτική βαρύτητα σε σχέση με τον στόχο για την κοινωνική ανάπτυξη με τον προϋπολογισμό των έργων του εθνικού ΠΔΕ να αντιστοιχεί σε ποσοστό μόλις 3,65%, ενώ ο προϋπολογισμός των συγχρηματοδοτούμενων έργων σε ποσοστό 38,49%. Πρόκειται για τον στόχο όπου υπάρχει η μεγαλύτερη κατανομή των συγχρηματοδοτούμενων πόρων με τις δράσεις που αφορούν στην κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση της φτώχειας να αποτελούν αντίστοιχα το 17,41% των συγχρηματοδοτούμενων

έργων. Συμπληρωματικότητα εμφανίζεται, κυρίως, στους τομείς για την ανάπτυξη υποδομών αθλητισμού, εκπαίδευσης και υγείας αλλά με μεγάλη διαφορά στη χρηματοδοτική συμβολή.

- Για τον στόχο που αφορά την ανάπτυξη υποδομών παρουσιάζεται σημαντική διαφορά. Πρόκειται για τον στόχο όπου κατανέμεται ο μεγαλύτερος προϋπολογισμός των έργων του εθνικού ΠΔΕ με ποσοστό 58,21%, με τον προϋπολογισμό των συγχρηματοδοτούμενων έργων να αντιστοιχεί σε ποσοστό 19,91%. Η διαφορά αυτή στη χρηματοδοτική βαρύτητα εκφράζεται κυρίως σε σχέση με τους υπόλοιπους στόχους, καθώς το 19,91% των συγχρηματοδοτούμενων έργων αντιστοιχεί σε ένα αρκετά μεγάλο ποσό δημοσίας δαπάνης του ΕΣΠΑ 2014 – 2020 για έργα υποδομών. Στον εν λόγω στόχο παρουσιάζεται συμπληρωματικότητα ως προς τον τομέα των οδικών υποδομών και αυτών για την οδική ασφάλεια όπου απορροφούν το μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού τόσο των εθνικών όσο και των συγχρηματοδοτούμενων πόρων. Διαφοροποίηση υπάρχει όσον αφορά στους τομείς των λιμενικών υποδομών και των σιδηροδρόμων με τα έργα που υλοποιήθηκαν ή εκτελούνται να εξυπηρετούνται μόνο από το συγχρηματοδοτούμενους πόρους.
- Τέλος, όσον αφορά στον στόχο για την ενίσχυση της εξωστρέφειας παρατηρείται μεγαλύτερη χρηματοδοτική βαρύτητα από τα έργα του εθνικού ΠΔΕ, με το ποσοστό του προϋπολογισμού των έργων να αποτελούν το 9,74% των πόρων, σε σχέση με τα συγχρηματοδοτούμενα έργα που αποτελούν το 2,13% των πόρων του ΕΣΠΑ 2014-2014. Για τον στόχο αυτό παρουσιάζεται μεγάλος βαθμός συνάφειας ως προς τα έργα και τις υποδομές για την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Περιφέρειας.

Σχήμα 15: Σύγκριση χρηματοδοτικής βαρύτητας των έργων του εθνικού ΠΔΕ και των συγχρηματοδοτούμενων έργων σε σχέση με τους Αναπτυξιακούς Στόχους του ΕΠΑ

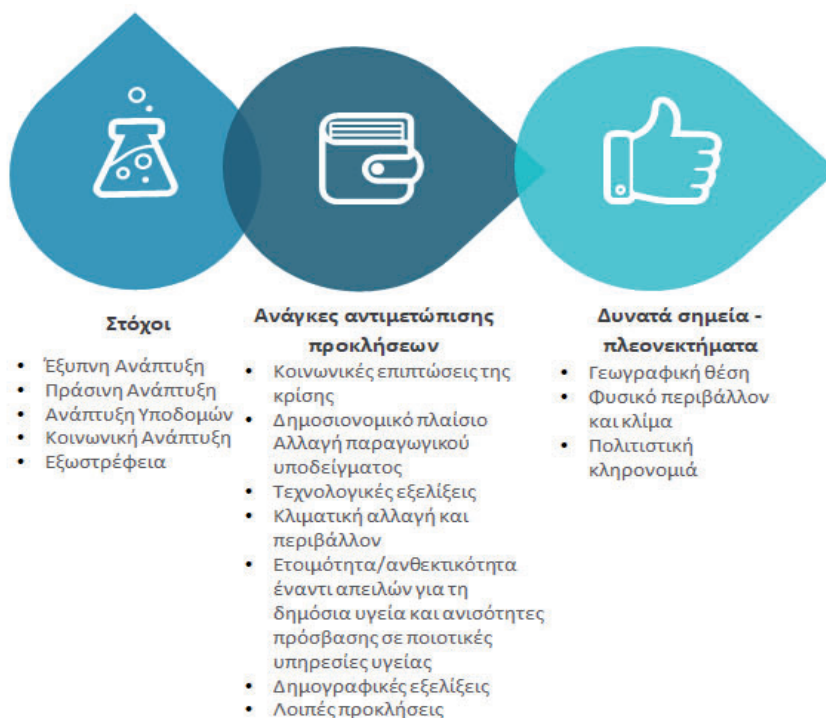

2 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021 – 2025

Η αντιμετώπιση των μεγάλων προκλήσεων και η πληρέστερη αξιοποίηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων απαιτούν την αποτελεσματικότερη δυνατή κινητοποίηση όλων των διαθέσιμων πόρων, ιδιωτικών και δημόσιων, από εγχώριες πηγές και από το εξωτερικό. Για τη μέγιστη δυνατή κινητοποίηση ιδιωτικών πόρων, απαιτείται η συνέχιση της προσπάθειας δομικής αναδιάρθρωσης του παραγωγικού υποδείγματος της χώρας. Ταυτόχρονα, πολύ σημαντικό αναπτυξιακό μοχλό αποτελεί η αποτελεσματική κινητοποίηση των εθνικών δημόσιων πόρων για την υλοποίηση επενδύσεων.

Η υλοποίηση των δημόσιων επενδύσεων καταγράφεται άμεσα στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) και στο απόθεμα του παραγωγικού κεφαλαίου της χώρας, αλλά υπό τις κατάλληλες συνθήκες μπορεί να έχει και καταλυτικό ρόλο στην πραγματοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων και τη στήριξη της ευρύτερης οικονομικής δραστηριότητας. Δημόσιες επενδύσεις που δεν στρεβλώνουν τα κίνητρα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, αλλά εντάσσονται σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα που θέτει στρατηγικούς στόχους, ιεραρχεί τις αναπτυξιακές προτεραιότητες, παρακολουθεί, ελέγχει και αξιολογεί τις επενδυτικές παρεμβάσεις έναντι μετρήσιμων στόχων, δημιουργούν τη δομή πάνω στην οποία αναπτύσσεται ο παραγωγικός ιστός της οικονομίας.

Σχήμα 16: Αναπτυξιακές ανάγκες, δυνατότητες και στόχοι

Σε αυτό το πλαίσιο, περιγράφονται στη συνέχεια το όραμα και η στρατηγική της ΠΔΕ, ανά τομέα παρέμβασης καθώς και οι ειδικοί αναπτυξιακοί στόχοι για να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις υφιστάμενες και μακροπρόθεσμες προκλήσεις. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με τη διάρθρωση της στρατηγικής σε άξονες προτεραιότητας.

2.1 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΡΩΝΟΪΟΥ COVID-19 ΚΑΙ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

Από τον Φεβρουάριο του 2020 η Ελλάδα και ο κόσμος βιώνουν μια νέα πραγματικότητα, αυτή της εξελισσόμενης πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, με τις επιπτώσεις της στην εθνική και στις περιφερειακές οικονομίες, στο σύνολο του πληθυσμού και κυρίως στις πλέον ευάλωτες ομάδες να είναι δύσκολο να προσδιοριστούν με ακριβή τρόπο. Ιδιαίτερα οι κλάδοι του τουρισμού, των μεταφορών, της εστίασης και της αναψυχής είναι άμεσα πληττόμενοι από την πανδημία και αντιπροσωπεύουν πολύ μεγάλο ποσοστό της οικονομικής δραστηριότητας σε ορισμένες περιφέρειες της χώρας.

Αυτή η εξέλιξη μπορεί να υποδηλώνει πως η ύφεση στην ελληνική οικονομία θα εξελιχθεί περισσότερο αργά από ότι σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες που στηρίζονται σχετικά περισσότερο στις εξαγωγές προϊόντων στην παγκόσμια αγορά, ενώ η δική μας οικονομία διασυνδέεται στενότερα με την παγκόσμια κυρίως μέσω τουρισμού και μεταφορών. Κατά την τελευταία διετία και με τη λήξη του τρίτου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής, η ελληνική οικονομία κινήθηκε σταδιακά προς ισχυρότερη μεγέθυνση, υψηλότερη για εκείνο το διάστημα από αυτή πολλών άλλων οικονομιών της Ευρωζώνης. Η πανδημία του κορωνοϊού COVID-19 ανέτρεψε βίαια αυτή τη δυναμική, οδηγώντας σε ύφεση αυτήν, όπως εξάλλου και το σύνολο της παγκόσμιας οικονομίας. Παρά την αυξημένη δυσκολία που εμφανίζεται, πλέον, στις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών, όπως και στις επενδύσεις από το εξωτερικό, αποτελεί κυρίαρχη ανάγκη να αντιστραφεί η ύφεση το συντομότερο και να δρομολογηθεί ισχυρή ανάπτυξη μεσοπρόθεσμα. Θετικό στοιχείο αποτελεί η συνεχιζόμενη πρόσβαση της οικονομίας, μέσα στην κρίση, στις διεθνείς αγορές με σχετικά χαμηλό κόστος χρηματοδότησης. Όμως, τα δημοσιονομικά ελλείμματα δεν μπορούν να είναι υψηλά μεσοπρόθεσμα, δεδομένου του υψηλού δημόσιου χρέους και του Ευρωπαϊκού πλαισίου που έχει συμφωνηθεί.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στις 20 Μαρτίου 2020, εξέδωσε Ανακοίνωση για την ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Στην Ανακοίνωσή της, η Επιτροπή αναγνώρισε την άποψη του Συμβουλίου ότι, δεδομένης της αναμενόμενης σοβαρής οικονομικής επιβράδυνσης που προκύπτει από την έξαρση της νόσου του κορωνοϊού COVID-19, οι τρέχουσες συνθήκες επιτρέπουν την ενεργοποίηση της ρήτρας. Στις 23 Μαρτίου 2020, οι υπουργοί Οικονομικών των κρατών-μελών συμφώνησαν με την εκτίμηση της Επιτροπής. Η ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής επιτρέπει την προσωρινή απόκλιση από την πορεία προσαρμογής για την επίτευξη του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού στόχου, εφόσον δεν τίθεται σε κίνδυνο η βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών μεσοπρόθεσμα. Η κρίση λόγω της νόσου του κορωνοϊού COVID-19 ανέδειξε την ευελιξία που παρέχει η ενιαία αγορά για την προσαρμογή σε έκτακτες καταστάσεις. Ωστόσο, για να εξασφαλιστεί η ταχεία και ομαλή μετάβαση στη φάση ανάκαμψης και η ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, υπηρεσιών και εργαζομένων, τα έκτακτα μέτρα που εμποδίζουν την ομαλή λειτουργία της ενιαίας αγοράς πρέπει να καταργηθούν, μόλις παύσουν να είναι πλέον απαραίτητα.

Η Ελλάδα, στις 30 Απριλίου 2020, υπέβαλε το Εθνικό της Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων του 2020 και το οικείο Πρόγραμμα Σταθερότητας του 2020. Με το Πρόγραμμα Σταθερότητας του 2020, η κυβέρνηση αναμένει ότι το ονομαστικό ισοζύγιο θα επιδεινωθεί από πλεόνασμα 1,5 % του ΑΕΠ το 2019 σε έλλειμμα 4,7 % του ΑΕΠ το 2020. Το έλλειμμα προβλέπεται να μειωθεί σε 0,2 % του ΑΕΠ το 2021. Ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ, μετά τη μείωσή του στο 176,6 % του ΑΕΠ το 2019, αναμένεται να αυξηθεί στο 188,8 % το 2020 σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σταθερότητας του 2020. Υπάρχουν ειδικοί ανά χώρα κίνδυνοι στους οποίους βασίζονται οι δημοσιονομικές προβλέψεις, συγκεκριμένα οι εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις και οι υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας. Η μεγάλη αβεβαιότητα που οφείλεται στην πανδημία του κορωνοϊού COVID-19 επηρεάζει τις μακροοικονομικές και δημοσιονομικές προοπτικές.

Στο πλαίσιο συντονισμένης ενωσιακής προσέγγισης και ως απάντηση στην πανδημία του κορωνοϊού COVID-19, η Ελλάδα έχει λάβει δημοσιονομικά μέτρα για την αύξηση της ικανότητας του συστήματος υγείας της, την αναχαίτιση της πανδημίας και την ανακούφιση των ατόμων και των τομέων που έχουν πληγεί ιδιαίτερα. Τα εν λόγω δημοσιονομικά μέτρα ανήλθαν στο 5,4 % του ΑΕΠ, σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σταθερότητας του 2020. Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνεται προσωρινή οικονομική στήριξη για τους μισθωτούς, τους αυτοαπασχολούμενους, τις ατομικές επιχειρήσεις και ορισμένα ελεύθερα επαγγέλματα που πλήττονται από την πανδημία, καταβολή επιστρεπτέων προκαταβολών σε εταιρείες με μειωμένο κύκλο εργασιών, καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης για εργαζομένους των οποίων οι συμβάσεις εργασίας έχουν ανασταλεί, αναβολή της καταβολής φόρων και εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, συμπεριλαμβανομένων των ρυθμίσεων πληρωμής φόρων με δόσεις, για τουλάχιστον τρεις μήνες για όλες τις εταιρείες, τους αυτοαπασχολούμενους και τους μισθωτούς που πλήττονται από την πανδημία του κορωνοϊού, επιδότηση τόκων για δάνεια σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και αύξηση των δαπανών για την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Επιπρόσθετα, η Ελλάδα ανακοίνωσε μέτρα τα οποία, χωρίς να έχουν άμεση δημοσιονομική επίπτωση, θα συντείνουν στη στήριξη της ρευστότητας για τις επιχειρήσεις. Επίσης, για να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η πανδημία του κορωνοϊού COVID-19, είναι κοινά αποδεκτό, ότι πρέπει να βελτιωθεί η ικανότητα, η προσβασιμότητα και η ανθεκτικότητα του συστήματος ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι πριν από την έξαρση της πανδημίας, το ποσοστό του ελληνικού πληθυσμού που αντιμετώπιζε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού εξακολουθούσε να είναι από τα υψηλότερα στην ΕΕ, ενώ τα παιδιά και τα άτομα σε ηλικία εργασίας αντιμετώπιζαν μεγαλύτερο κίνδυνο από ότι οι ηλικιωμένοι. Για να μετριαστούν οι επιπτώσεις της κρίσης, κρίσιμης σημασίας είναι η παροχή επαρκούς αναπλήρωσης εισοδήματος σε όλους τους πληττόμενους εργαζομένους και στους αυτοαπασχολούμενους, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αντιμετωπίζουν κενά όσον αφορά την πρόσβαση σε κοινωνική προστασία.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προχώρησε στη σύσταση της πρωτοβουλίας Coronavirus Response Investment Initiative (CRII) για την στοχευμένη και άμεση κινητοποίηση υφιστάμενων, αλλά και νέων χρηματοδοτικών εργαλείων, υπό το πρίσμα της έκτακτης ανάγκης αντιμετώπισης των αρνητικών κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της πρόσφατης εμφάνισης της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19. Στο πλαίσιο αυτής της πρωτοβουλίας συγκροτήθηκε σε κάθε κράτος-μέλος μία CRII Task Force, με την συμμετοχή στην Ελλάδα της Γενικής Γραμματείας Οικονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών, της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων και του Οικονομικού Γραφείου της Γενικής Γραμματείας του Πρωθυπουργού, με σκοπό την ταχεία διερεύνηση ζητημάτων κρατικών

ενισχύσεων, επιλεξιμοτήτων, κλπ., προκειμένου να παρέχονται οι απαραίτητες διευκρινήσεις και να λαμβάνονται οι αναγκαίες αποφάσεις.

Το προσωρινό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης δημοσιεύτηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με στόχο να υποβοηθηθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου του κορωνοϊού COVID-19, σύμφωνα με το οποίο, το κράτος-μέλος μετά από κοινοποίηση και άμεση έγκριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή δύναται να υλοποιήσει μέτρα κρατικών ενισχύσεων ειδικά σχεδιασμένα για το σκοπό αυτό.

Το προσωρινό πλαίσιο επιδιώκει να εξασφαλίσει κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των θετικών επιπτώσεων των μέτρων ενίσχυσης που καλύπτονται για την παροχή βοήθειας στις επιχειρήσεις και των ενδεχόμενων αρνητικών επιπτώσεων στον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές στην εσωτερική αγορά. Με στοχευμένη και αναλογική εφαρμογή του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων από την ΕΕ διασφαλίζεται ότι τα εθνικά μέτρα στήριξης βοηθούν αποτελεσματικά τις πληγείσες επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια της έξαρσης της νόσου COVID-19, ενώ παράλληλα περιορίζονται οι αδικαιολόγητες στρεβλώσεις στην εσωτερική αγορά της ΕΕ, διατηρείται η ακεραιότητά της και εξασφαλίζονται ίσοι όροι ανταγωνισμού. Τούτο θα συμβάλει στη συνέχιση της οικονομικής δραστηριότητας κατά τη διάρκεια της έξαρσης της νόσου COVID-19 και θα προσφέρει στην οικονομία ένα ισχυρό εφελκυστικό ανάκαμψης από την κρίση, λαμβανομένης υπόψη της σημασίας που ενέχει η επίτευξη τόσο της πράσινης όσο και της ψηφιακής μετάβασης, σύμφωνα με δίκαιο της ΕΕ τους στόχους της Ένωσης. Σε ότι αφορά τη Χώρα, στις 3 Απριλίου 2020, η Επιτροπή ενέκρινε, βάσει του προσωρινού πλαισίου, ένα ελληνικό καθεστώς ενισχύσεων για τη στήριξη της ελληνικής οικονομίας, υπό τις σημερινές συνθήκες της πανδημίας του κορωνοϊού. Η στήριξη εκφράζεται με τη μορφή εγγυήσεων δανείων και εφαρμόζεται μέσω της έκδοσης εγγυήσεων από την Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα (ΕΑΤ) σε ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Εγγυάται, εν μέρει, επιλέξιμα δάνεια για κεφάλαια κίνησης που χορηγούν ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, ώστε να βοηθηθούν οι επιχειρήσεις να καλύψουν τις άμεσες ανάγκες τους σε κεφάλαια κίνησης.

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προώθησε τη δημιουργία ενός προγράμματος αλληλεγγύης ύψους 100 δισεκατομμυρίων ευρώ για να βοηθήσει τους εργαζόμενους να διατηρήσουν τα εισοδήματά τους και να υποστηρίξουν τις επιχειρήσεις να παραμείνουν στη ζωή. Το νέο μέσο προσωρινής στήριξης για το μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (SURE) στοχεύει στην προστασία των θέσεων εργασίας και των εργαζομένων που πλήττονται από την πανδημία του κορωνοϊού. Η αντίδραση της οικονομικής πολιτικής και, κυρίως, οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας θα καθορίσουν τη βραχυμεσοπρόθεσμη προοπτική της οικονομίας και την πιθανότητα να βρεθεί σε μια νέα παρατεταμένη περίοδο ύφεσης και στασιμότητας. Η οικονομική κρίση και η κρίση χρέους, στις οποίες βυθίστηκε η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, αλλά και η ανησυχία για την επανεκκίνηση της οικονομίας μετά το σοκ της πανδημίας COVID-19, υπογραμμίζουν τα όρια και τις χρόνιες αδυναμίες του μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μας. Κρίσιμο θα είναι το επόμενο χρονικό διάστημα δηλαδή την επαύριο της πανδημίας αναφορικά με τον άξονα του μετασχηματισμού: η παραγωγική και τεχνολογική αναβάθμιση της οικονομίας, με βασικά χαρακτηριστικά τη μετατόπιση της οικονομικής δραστηριότητας σε κλάδους παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών υψηλής τεχνολογίας και έντασης γνώσεων, και ο περιορισμός της εξάρτησης της εγχώριας παραγωγής από τις εισαγωγές για την ενδυνάμωση της αυτάρκειας της οικονομίας. Αλλά και σημαντικότερα η ενίσχυση του αναπτυξιακού προσανατολισμού της δημοσιονομικής πολιτικής για την αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας, την επέκταση των παραγωγικών δυνατοτήτων και την ενίσχυση του ρυθμού αύξησης του δυνατικού προϊόντος. Η πανδημία COVID-19 ανέδειξε ότι το μέλλον της παγκόσμιας

πολιτικής οικονομίας είναι η ποσοτική και ποιοτική αναβάθμιση της εγχώριας αλυσίδας προστιθέμενης αξίας.

2.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

2.2.1 Το Όραμα για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Όραμα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, για την περίοδο 2021-2025, αποτελεί **η ανασύνταξη της τοπικής οικονομίας και η δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών ισόρροπης ανάπτυξης και μείωσης των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων**. Στην κατεύθυνση αυτή, βασικές στρατηγικές προτεραιότητες αποτελούν η εξασφάλιση της πρόσβασης του συνόλου του πληθυσμού της Περιφέρειας και των παραγωγικών τομέων της οικονομίας σε βασικές υποδομές και δίκτυα, η ενδυνάμωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, η αξιοποίηση της έρευνας και η υιοθέτηση των καινοτομιών, καθώς και η ανάπτυξη της εξωστρέφειας και η στήριξη της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Σημαντική θεωρείται η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διοίκησης και η διασφάλιση υψηλής ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες, παράλληλα με τη διασφάλιση της κοινωνικής ισορροπίας και συνοχής.

Για την εξυπηρέτηση του οράματος και των βασικών προτεραιοτήτων που τίθενται, κρίνεται ιδιαίτερα κομβικός ο προσεκτικός σχεδιασμός των επόμενων κινήσεων, έτσι ώστε το σύνολο των πιστώσεων του Προγράμματος να απορροφηθεί σε δράσεις υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Οι **κατευθυντήριες αρχές** που αποσκοπούν στην επίτευξη του οράματος για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας είναι :

- Η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας
- Η άρση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων
- Η διευκόλυνση της απρόσκοπτης κινητικότητας του πληθυσμού
- Η ενίσχυση των παραγωγικών τομέων και κλάδων της Περιφέρειας
- Η προστασία και ανάδειξη του φυσικού πλούτου
- Η επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό των οργανισμών της Περιφέρειας
- Η στήριξη και η συνεργασία με τα ερευνητικά ιδρύματα και Πανεπιστήμια
- Η χρηστή διακυβέρνηση
- Η διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, κοινωνική μέριμνα και η αντιμετώπιση της φτώχειας.
- Η προώθηση της απασχόλησης
- Η βελτίωση της απασχόλησης με δημιουργία νέων θέσεων εργασίας
- Η ενίσχυση της εξωστρέφειας της Περιφέρειας

2.2.2 Ανάλυση Στρατηγικής ανά Αναπτυξιακό Στόχο

Η στρατηγική της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την περίοδο 2021-2025 περιλαμβάνει τους ακόλουθους επιμέρους Ειδικούς Στόχους ανά Αναπτυξιακό Στόχο:

► Έξυπνη Ανάπτυξη

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας διαθέτει σημαντικούς ερευνητικούς πόλους, συγκεντρώνοντας ικανοποιητικό αριθμό ερευνητών σε ποσοστό 5,6% επί του συνόλου της χώρας. Όσον αφορά στους δείκτες για την Έρευνα και Ανάπτυξη υπερβαίνουν τον εθνικό μέσο όρο, υστερούν ωστόσο σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, γεγονός που καθιστά αναγκαία τη στήριξη των φορέων

της έρευνας και της καινοτομίας. Η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας που ενσωματώνει την καινοτομία αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της παραγωγικής ανασυγκρότησης της περιφέρειας καθώς είναι σε θέση να μοχλεύσει επενδύσεις και να οδηγήσει στον αναγκαίο τεχνολογικό σχηματισμό της παραγωγικής διαδικασίας. Σε αυτή τη κατεύθυνση η ενίσχυση διασύνδεσης της έρευνας με την παραγωγή αποτελεί αναγκαία συνθήκη υπό τον όρο της διασύνδεσης.

Όσον αφορά τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), εμφανίζονται οι αυξανόμενες ανάγκες αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών και ψηφιακών υπηρεσιών, τόσο ως προς τη βελτίωση της δημόσιας διοίκησης, όσο και την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών και συνδιαλλαγών με τους πολίτες και επιχειρήσεις. Η πρόσφατη κρίση λόγω της πανδημίας κορωνοϊού φανέρωσε τη δυνατότητα άμεσης προσαρμογής και μετάβασης στη χρήση ψηφιακών εφαρμογών στο δημόσιο τομέα. Η δημιουργία ψηφιακών εργαλείων και διαύλων επικοινωνίας, συναλλαγής και διαβούλευσης των πολιτών, των φορέων και των επιχειρήσεων με τη δημόσια Διοίκηση αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την απλούστευση των διαδικασιών, την μείωση του χρόνου απόκρισης αιτημάτων και συναλλαγών καθώς και για τον περιορισμό των μετακινήσεων. Επιπλέον εισάγονται κανόνες διαφάνειας και ιεράρχησης.

Ο βαθμός αξιοποίησης των ΤΠΕ από επιχειρήσεις έχει ακόμα μεγάλες δυνατότητες επέκτασης, ενώ παράλληλα αναδεικνύεται η ανάγκη ενίσχυσης των ψηφιακών ικανοτήτων των απασχολούμενων. Σε συνδυασμό με την προώθηση της καινοτομίας, η επένδυση στην έρευνα και τις τεχνολογίες αναμένεται να συμβάλουν ουσιαστικά στην ενίσχυση της εξωστρέφειας και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, των φορέων, των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και συνολικότερα στην οικονομία της Περιφέρειας.

Η μεταστροφή επίσης σε ένα μοντέλο Έξυπνων Πόλεων (Smart Cities) με νέες τεχνολογίες σε δικτυωμένες πόλεις, πρόκειται να δημιουργήσει ένα νέο επίπεδο στη λειτουργία των πόλεων, στην βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών σε επίπεδο επικοινωνίας, μετακινήσεων, εργασίας, ψυχαγωγίας κ.α.

Οι επενδύσεις σε λύσεις ΤΠΕ αποσκοπούν στη βελτίωση της παραγωγής, της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός της Περιφέρειας εντάσσεται στη συνολική εθνική στρατηγική για την προώθηση της ευρυζωνικότητας, θα ενισχύσει την έξυπνη ανάπτυξη της οικονομίας, θα βελτιώσει τη θέση της Περιφέρειας αλλά και της χώρας στην διεθνή κατάσταση και θα αποφέρει όφελος στα νοικοκυριά, τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση.

Σε συνέχεια της παραπάνω προσέγγισης, ο αναπτυξιακός στόχος για την Έξυπνη Ανάπτυξη εξειδικεύεται στους εξής Ειδικούς στόχους:

- Έρευνα και ανάπτυξη
- Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα
- Ψηφιακός Μετασχηματισμός

► **Πράσινη Ανάπτυξη:**

Στόχος είναι η σταδιακή μετατροπή της Δυτικής Ελλάδος σε ενεργειακό κόμβο και η επίτευξη απόλυτης παραγωγικής εξυπηρέτησης των ενεργειακών απαιτήσεων της ευρύτερης περιοχής, τόσο σε επίπεδο οικιακής όσο και επιχειρηματικής κατανάλωσης, με έμφαση στην προστασία του περιβάλλοντος και την αξιοποίηση της στρατηγικής θέσης της Περιφέρειας και των δυνατοτήτων των σύγχρονων τεχνολογιών.

Η συνεχής εξάπλωση παραγωγικών δραστηριοτήτων ΑΠΕ αναδεικνύει την ανάγκη για την περαιτέρω ενίσχυση των εναλλακτικών μορφών ενέργειας. Από τους βασικότερους στόχους της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας μέσα από τα έργα υποδομών του Προγράμματος είναι προστασία και διασφάλιση του φυσικού περιβάλλοντος. Ενδεικτικά είναι τα έργα που αφορούν σε αντιπλημμυρικά, σε εγχειοβελτιώσεις, αρδευτικά δίκτυα κ.α. Σημαντικός θεωρείται επίσης, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση δράσεων αστικών αναπλάσεων, αναβάθμισης των χώρων πρασίνου, ενεργειακές παρεμβάσεις σε κτίρια κ.α. οι οποίες θα συμβάλλουν άμεσα στην επίτευξη συγκεκριμένων δεικτών για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Το Περιφερειακό Σχέδιο για την Κλιματική Αλλαγή που καθορίζει της αναγκαίες παρεμβάσεις πολιτικής προστασίας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής καθώς και η οικονομική δραστηριότητα σε τομείς όπως ο πρωτογενής τομέας, επηρεάζονται σημαντικά τόσο από το κλίμα, όσο και από φυσικές καταστροφές (πυρκαγιές, σεισμοί κλπ.). Στο πλαίσιο της νέας περιόδου είναι αναγκαία η συνέχεια της χρηματοδότησης παρεμβάσεων σε έργα αντιπλημμυρικής προστασίας και προστασίας ακτών, καθώς και προστασίας απέναντι σε φυσικές καταστροφές.

Επίσης, υψηλής προτεραιότητας παραμένει η ανάγκη ενίσχυσης της ανακύκλωσης και η εφαρμογή των αρχών της κυκλικής οικονομίας. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει, επίσης, να δοθεί στον τομέα διαχείρισης των απορριμμάτων όπου παρατηρούνται σοβαρές αδυναμίες διαχείρισης, καθώς δε λειτουργεί ακόμη καμία μονάδα επεξεργασίας Αστικών Στερεών Αποβλήτων, όπως προβλέπεται από το ισχύον ΠΕΣΔΑ. Τέλος, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στην προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς με στόχο την ορθολογική διαχείριση και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας που διαθέτει η Περιφέρεια.

Σε συνέχεια της παραπάνω προσέγγισης, ο αναπτυξιακός στόχος για την Πράσινη ανάπτυξη εξειδικεύεται στους εξής Ειδικούς στόχους:

- Κυκλική οικονομία
- Προστασία του περιβάλλοντος
- Κλιματική αλλαγή

► Κοινωνική Ανάπτυξη

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας καταγράφει σημαντική υστέρηση, τόσο σε σχέση τους εθνικούς, όσο και τους ευρωπαϊκούς δείκτες απασχόλησης με ταυτόχρονη διατήρηση της ανεργίας σε υψηλά επίπεδα, στο πλαίσιο της υστέρησης της χώρας έναντι των εταίρων της στη ζώνη του ευρώ σε διάφορους δείκτες διακυβέρνησης και διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας. Εντοπίζονται μια σειρά αναγκών σχετικές με την προσαρμοστικότητα των επιχειρήσεων, των εργαζομένων και των εργοδοτών στις σύγχρονες συνθήκες, χαμηλά ποσοστά επιμόρφωσης ανθρώπινου δυναμικού, την αδυναμία συγκράτησης του δυναμικού που φοιτά στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Η ενίσχυση πολιτικών απασχόλησης αποτελεί προεξάρχοντα στόχο στη κατεύθυνση στήριξης της κοινωνίας. Ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης και πρωτοβουλίες κατάρτισης σε προηγμένες ψηφιακές δεξιότητες (REBRAIN) φιλοδοξούμε να κινηθούν παράλληλα με την ενίσχυση της παιδείας και το άνοιγμα των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στη κοινωνία.

Με την αύξηση της ανεργίας και μείωση των οικογενειακών εισοδημάτων να βρίσκεται προ των πυλών λόγω της πρόσφατης πανδημίας, θεωρούνται αναγκαίες οι παρεμβάσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης και κατάρτισης των εργαζομένων. Συνεπώς, η αξιοποίηση των νέων ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών, αλλά και των πόρων του ΠΠΑ, για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας και την ενίσχυση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας,

βρίσκεται σε πρώτη προτεραιότητα. Η γενικότερη κοινωνικοοικονομική κατάσταση στη Δυτική Ελλάδα, όπου το ποσοστό των ατόμων που βρίσκονται σε κατάσταση φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού ανήλθε το έτος 2018 στο 44,6% όντας το μεγαλύτερο ποσοστό που καταγράφηκε συγκριτικά με τις άλλες περιφέρειες της χώρας, καθιστά απολύτως αναγκαίες τις παρεμβάσεις για την καταπολέμηση της φτώχειας. Η βελτίωση της πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες από μειονεκτούντα άτομα και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες αποτελεί βασική προτεραιότητα του Προγράμματος παράλληλα και σε συνέργεια με τις δράσεις από συγχρηματοδοτούμενους πόρους. Στο πλαίσιο αυτό, είναι επιτακτική η ανάγκη υλοποίησης δράσεων για την υγεία και τη διαρκή μέριμνα του πληθυσμού. Είναι χαρακτηριστική άμεση προσαρμογή στις νέες συνθήκες για την αντιμετώπιση της πανδημίας μέσα από την υλοποίηση στοχευμένων δράσεων ενίσχυσης του συστήματος υγείας όπως η προώθηση της τηλεφροντίδας και άλλων ψηφιακών εφαρμογών στην υγεία και πρόνοια. Η ενίσχυση των υποδομών υγείας αποτελεί επίκαιρο και διαχρονικό αίτημα στο οποίο η περιφέρεια ανταποκρίθηκε άμεσα στην σημερινή συγκυρία της πανδημίας με εντάξεις στο Εθνικό σκέλος του ΠΔΕ.

Ο τομέας της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΛΟ) στην Ελλάδα βρίσκεται ακόμα σε πολύ πρώιμο στάδιο ανάπτυξης. Οι φορείς της ΚΑΛΟ βοηθούν στην αντιμετώπιση ορισμένων από τις σημαντικότερες προκλήσεις της χώρας, ιδιαίτερα της φτώχειας και της ανεργίας, ενώ ταυτόχρονα επιδιώκουν να προωθήσουν και να παρουσιάσουν εναλλακτικά επιχειρηματικά μοντέλα που ενσωματώνουν το κοινωνικό όφελος στην οικονομική δραστηριότητα. Η ΚΑΛΟ στην Ελλάδα θα αναπτυχθεί μέσα στα επόμενα χρόνια, εξαιτίας της ικανότητάς της να αντιμετωπίσει την ανεργία, της σύνδεσής της με κοινότητες και κοινωνικά κινήματα, και της ευρύτερης αναποτελεσματικότητας των παραδοσιακών επιχειρηματικών μοντέλων να δημιουργήσουν οικονομική αξία χωρίς να παραγάγουν αρνητικές συνέπειες. Ένας από τους τομείς όπου θα μπορούσε δυνητικά να επεκταθεί η ΚΑΛΟ είναι και οι κοινωνικές υπηρεσίες.

Υπάρχει ένα ευρύ φάσμα εν δυνάμει πρωτοβουλιών, παρεμβάσεων και πολιτικών που θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν τρέχουσες προκλήσεις και εμπόδια, και να παράσχουν στήριξη στις ανάγκες των φορέων της ΚΑΛΟ δημιουργώντας το κατάλληλο οικοσύστημα για την ανάπτυξη τους. Στόχος της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας είναι η ανάπτυξη δράσεων ευαισθητοποίηση και προώθησης που θα συνδυάζονται με την έμπρακτη στήριξη μέσω της κατάρτισης και της εκπαίδευσης που απαιτούνται για την απόκτηση των επιθυμητών δεξιοτήτων.

Τέλος, ιδιαίτερης κρισιμότητας θεωρείται ο γενικότερος σχεδιασμός για την αύξηση συνολικά του πληθυσμού που εξυπηρετείται από εκπαιδευτικές και αθλητικές υποδομές με στόχο τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής σε στοχευμένες ομάδες (άτομα με αναπηρία, υποστηρικτικοί μηχανισμοί, ΡΟΜΑ κ.α.)

Σε συνέχεια της παραπάνω προσέγγισης, ο Αναπτυξιακός Στόχος για Κοινωνική Ανάπτυξη εξειδικεύεται στους εξής Ειδικούς στόχους:

- Υγεία
- Απασχόληση
- Παιδεία
- Αθλητισμός
- Κοινωνική Συνοχή

► **Ανάπτυξη υποδομών**

Πρωταρχικός στόχος της στρατηγικής του Προγράμματος στον τομέα αυτό είναι η δημιουργία συνθηκών ισόρροπης ανάπτυξης, η εξασφάλιση πρόσβασης όλου του πληθυσμού της Περιφέρειας σε βασικές υποδομές και η ενίσχυση των παραγωγικών τομέων της οικονομίας

μέσω της δημιουργίας νέων υποδομών και δικτύων και του εκσυγχρονισμού των υφισταμένων. Σύγχρονοι και ασφαλείς δρόμοι, δίκτυα τηλεπικοινωνιών, «έξυπνη» διαχείριση κυκλοφορίας και συγκοινωνιών, ταχύτατα αναπτυσσόμενα λιμάνια με εμπορική και επιβατική κίνηση, περιφερειακό αεροδρόμιο, σιδηρόδρομος, ολοκληρωμένα δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης. Αρχικά θεωρούνται αναγκαία τα έργα επέκτασης των υποδομών ΤΠΕ με στόχο την κάλυψη των ευρυζωνικών δικτύων τόσο στην ύπαιθρο όσο και στις αστικές περιοχές. Βασική προτεραιότητα αποτελεί επίσης η υλοποίηση παρεμβάσεων για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης η οποία θα συμβάλει στην ανάκαμψη του παραγωγικού τομέα αλλά και στη λειτουργία των φορέων και δημοσίων οργανισμών της Περιφέρειας.

Λαμβάνοντας υπόψη τη γεωγραφική θέση της Περιφέρειας και τις πυκνές ροές οχημάτων και ατόμων που δέχεται, κρίνεται αναγκαία η αναβάθμιση του οδικού δικτύου και η ενίσχυση της οδικής ασφάλειας, η βελτίωση της προσβασιμότητας προς τα λιμάνια, η διεύρυνση των χώρων στάθμευσης σε κομβικά σημεία καθώς και η ενίσχυση της καθημερινότητας των κατοίκων και των επισκεπτών της Περιφέρειας στο αστικό περιβάλλον.

Όσον αφορά στις εμπορικές ροές και τις μεταφορές, δύναται, σε συμπληρωματικότητα με συγχρηματοδοτούμενους πόρους άλλων ταμείων ή και με ιδιωτικές επενδύσεις, να προωθηθούν παρεμβάσεις για τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό των λιμενικών υποδομών, των υποδομών των αερομεταφορών, καθώς και αυτών της εφοδιαστικής αλυσίδας. Επίσης, η επιλογή της δημιουργίας υδατοδρομίων αποτελεί μια αξιόλογη επιλογή για την περαιτέρω προώθηση της πολυτροπικής κινητικότητας και την καλύτερη διασύνδεση της Δυτικής Ελλάδας με την υπόλοιπη χώρα.

Σε συνέχεια της παραπάνω προσέγγισης, ο Αναπτυξιακός Στόχος για την Ανάπτυξη Υποδομών εξειδικεύεται στους εξής Ειδικούς στόχους:

4.1 Δίκτυα

4.2 Μεταφορές

4.3 Εφοδιαστική αλυσίδα

► Εξωστρέφεια

Η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της εξωστρέφειας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας βασίζεται κατά κύριο λόγο στον αγροδιατροφικό τομέα και τη μεταποίηση, τον πολιτισμό και τον τουρισμό. Η κατάσταση των επιχειρήσεων ακολουθεί τις αντίστοιχες τάσεις της Περιφέρειας όσο αφορά στην εξέλιξη των μεγεθών του μακροοικονομικού περιβάλλοντος. Η αύξηση της προστιθέμενης αξίας του αγροδιατροφικού κλάδου και το άνοιγμα της τοπικής μεταποίησης στην εσωτερική και εξωτερική αγορά απαιτούν συνέργειες και επενδύσεις σε καινοτομία, στήριξη σε ανθρώπινο δυναμικό και εξοπλισμό, συμπράξεις και εξωστρέφεια. Η ύπαρξη σημαντικού πολιτιστικού αποθέματος προεξάρχοντος της Αρχαίας Ολυμπίας, αποτελεί έναν από τους βασικούς άξονες ανάπτυξης και προβολής της Περιφέρειας. Η ενίσχυση της δημιουργικής βιομηχανίας στον τομέα του πολιτισμού και του τουρισμού, αλλά και η ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου μέσω της διαφοροποίησης και εκσυγχρονισμού του τουριστικού προϊόντος με τη χρήση νέων τεχνολογιών, είναι κομβικής σημασίας. Επίσης βασική προτεραιότητα αποτελούν η επενδύσεις για την προστασία και εξωστρέφεια των μνημείων και των αρχαιολογικών χώρων. Όσο αφορά στην γενικότερη ενίσχυση του τουριστικού κλάδου είναι σημαντική η δημιουργία ενός ενιαίου δικτύου των πολιτιστικών πόρων, των αρχαιολογικών χώρων και μουσείων της Περιφέρειας με στόχο τη συνολική και αποτελεσματική προβολή της Περιφέρειας σε διεθνές επίπεδο. Εξίσου σημαντική είναι παράλληλα η εμπλοκή και τουρισμού πολιτισμού με την

αγροδιατροφή και την προώθηση των ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό. Η Δυτική Ελλάδα έχει πολλές δυνατότητες ανάπτυξης και προώθησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Η εκτεταμένη ακτογραμμή και ποικιλόμορφη ορεινή και ημιορεινή ενδοχώρα απαιτούν στοχευμένες επενδύσεις για τη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών οι οποίες θα καταστήσουν την Περιφέρεια ως σημαντικό προορισμό εσωτερικού τουρισμού (citybreak προορισμό, ολιγόημερο προορισμό, κ.α.) καθώς και εξωτερικού. Για την προώθηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας απαιτούνται παράλληλα δράσεις για προωθητικές ενέργειες και δικτύωσης σε διεθνές επίπεδο.

Σε συνέχεια της παραπάνω προσέγγισης, ο αναπτυξιακός στόχος για την ενίσχυση εξωστρέφειας εξειδικεύεται στους εξής ειδικούς στόχους:

5.1 Πολιτισμός

5.2 Τουρισμός

5.3 Αγροδιατροφικός τομέας

5.2 Μεταποίηση

Σημειώνεται, ότι το χρηματοδοτικό πλαίσιο του ΠΠΑ και τα πλεονεκτήματα που το συνοδεύουν, σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό και με την προσαύξηση της δυνατότητας της Περιφέρειας να υλοποιήσει μια σειρά από απαραίτητες, αλλά και εξειδικευμένες μελέτες οι οποίες θα λειτουργήσουν προπαρασκευαστικά για την υλοποίηση έργων και δράσεων και από άλλες χρηματοδοτικές πηγές, στην κατεύθυνση της συνέργειας και συμπληρωματικότητας των περιφερειακών πρωτοβουλιών, καλύπτοντας με αυτή την προσέγγιση το σύνολο των καταγεγραμμένων αναγκών και προκλήσεων. Ιδιαίτερα μέριμνα λαμβάνεται στην προώθηση έργων και δράσεων συμπληρωματικά και χωρίς επικαλύψεις, με παράλληλα χρηματοδοτικά πλαίσια, όπως το ΠΕΠ και τα Τομεακά προγράμματα του ΕΣΠΑ, το Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης», το Ταμείο Ανάκαμψης. Επιπρόσθετα, αναφέρεται ότι στην Στρατηγική του ΠΠΑ της Δυτικής Ελλάδας προστίθεται έκτος Άξονας Προτεραιότητας, που αφορά στην υλοποίηση έργων Τεχνικής Βοήθειας..

2.2.3 Ειδικό Στόχοι του ΠΠΑ

Βάσει της πρότερης ανάλυσης στο πλαίσιο παρουσίασης της Στρατηγικής του ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας ανά Αναπτυξιακό Στόχο, προκύπτουν οι παρακάτω Ειδικό Στόχοι, οι οποίοι παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα.

Πίνακας 13: Αναπτυξιακοί και Ειδικό Στόχοι της Στρατηγικής ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας

Αναπτυξιακοί Στόχοι	Ειδικό Στόχοι
1. Έξυπνη Ανάπτυξη	Έρευνα και ανάπτυξη
	Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα
	Ψηφιακός Μετασχηματισμός
2. Πράσινη Ανάπτυξη	Κυκλική οικονομία
	Προστασία του περιβάλλοντος
	Κλιματική αλλαγή
3. Κοινωνική Ανάπτυξη	Υγεία
	Απασχόληση
	Παιδεία

Αναπτυξιακοί Στόχοι	Ειδικοί Στόχοι
	Αθλητισμός
	Κοινωνική Συνοχή
4. Ανάπτυξη υποδομών	Δίκτυα
	Μεταφορές
	Εφοδιαστική αλυσίδα
5. Εξωστρέφεια	Πολιτισμός
	Τουρισμός
	Αγροδιατροφικός τομέας
	Μεταποίηση
6. Υποστήριξη Προγράμματος	

Πηγή : ίδια Επεξεργασία

2.3 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΠΑ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΕΠΑ

Η διάρθρωση της στρατηγικής της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την περίοδο 2021-2025 ανά Αναπτυξιακό Στόχο του ΠΠΑ αντιστοιχίζεται με τις προτεραιότητες του ΕΠΑ ως ακολούθως.

► Έξυπνη Ανάπτυξη :

Οι Άξονες Προτεραιότητας για τον Στόχο αυτό της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αντιστοιχίζονται με τις ακόλουθες προτεραιότητες του ΕΠΑ:

- ✓ 1.1 Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής
- ✓ 1.3 Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις
- ✓ 1.4 Συστάδες ανάπτυξης
- ✓ 1.5 Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα (αυτοματοποίηση της παραγωγής, αξιοποίηση της συνδεσιμότητας και των μεγάλων όγκων δεδομένων, διαδίκτυο των πραγμάτων, cloud computing κλπ)
- ✓ 1.6 Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση (ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονική μάθηση, κλπ)
- ✓ 1.8 Ψηφιακή διασύνδεση μονάδων δημόσιας διοίκησης
- ✓ 1.10 Έξυπνες πόλεις
- ✓ 1.11 Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη

► Πράσινη Ανάπτυξη:

Οι Άξονες Προτεραιότητας για τον Στόχο αυτό της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αντιστοιχίζονται με τις ακόλουθες προτεραιότητες του ΕΠΑ:

- ✓ 2.1 Ενεργειακή απόδοση

- ✓ 2.3 Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων
- ✓ 2.4 Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων
- ✓ 2.6 Παροχή πόσιμου νερού και διαχείριση υδάτων
- ✓ 2.7 Πράσινη επιχειρηματικότητα (επαναχρησιμοποίηση, διαχείριση γεωργικών αποβλήτων με χρήση ΑΠΕ κλπ)
- ✓ 2.8 Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής και αποδοτικής χρήσης πόρων
- ✓ 2.9 Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ)
- ✓ 2.10 Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς (βιοποικιλότητα, περιοχές Natura κλπ)
- ✓ 2.11 Πράσινες πόλεις (αστικές αναπλάσεις, εκσυγχρονισμός στόλου αστικών μεταφορών κλπ)

► Κοινωνική Ανάπτυξη

Οι Άξονες Προτεραιότητας για τον Στόχο αυτό της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αντιστοιχίζονται με τις ακόλουθες προτεραιότητες του ΕΠΑ:

- ✓ 3.1 Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός
- ✓ 3.2 Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης (προγράμματα επιχειρηματικής κατάρτισης, μικροπιστώσεις για επιχειρηματικά σχέδια ανέργων κλπ.)
- ✓ 3.4 Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ
- ✓ 3.5 Κοινωνικές επενδύσεις (στήριξη της οικογένειας, ενίσχυση προσχολικής αγωγής)
- ✓ 3.8 Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης (μετάβαση σε αποκεντρωμένο σύστημα μεγαλύτερων και λιγότερων μονάδων, ενίσχυση ψηφιακών και λοιπών υποδομών, επιμόρφωση εκπαιδευτικών κλπ.)
- ✓ 3.12 Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (Brain Gain)
- ✓ 3.13 Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού
- ✓ 3.14 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών - στήριξη τοπικών πρωτοβουλιών

► Ανάπτυξη υποδομών

Οι Άξονες Προτεραιότητας για τον Στόχο αυτό της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αντιστοιχίζονται με τις ακόλουθες προτεραιότητες του ΕΠΑ:

- ✓ 4.1 Υποδομές ΤΠΕ
- ✓ 4.3 Λιμενικές υποδομές
- ✓ 4.5 Οδικές υποδομές

- ✓ 4.7 Υδατοδρόμια
- ✓ 4.8 Οδική ασφάλεια

► **Εξωστρέφεια**

Οι Άξονες Προτεραιότητας για τον Στόχο αυτό της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αντιστοιχίζονται με τις ακόλουθες προτεραιότητες του ΕΠΑ :

- ✓ 5.1 Προώθηση τουρισμού με έμφαση σε ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές
- ✓ 5.2 Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (health & wellness, city break, αγροτουρισμός, ορειβατικός τουρισμός κλπ.)
- ✓ 5.3 Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος
- ✓ 5.4 Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς
- ✓ 5.5 Μουσεία και Πολιτιστικά Κέντρα
- ✓ 5.6 Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού
- ✓ 5.7 Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες
- ✓ 5.8 Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές
- ✓ 5.9 Ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων με προστατευόμενη ονομασία προέλευσης (ΠΟΠ) και προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη (ΠΓΕ)
- ✓ 5.11 Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό (συμμετοχή σε εκθέσεις, εμπορικές αποστολές κλπ.)

► **Υποστήριξη Προγράμματος**

Οι Άξονες Προτεραιότητας για τον Στόχο αυτό της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αντιστοιχίζονται με τις ακόλουθες προτεραιότητες του ΕΠΑ :

- ✓ 6.1 Διοικητική Υποστήριξη
- ✓ 6.2 Τεχνική Βοήθεια

2.3.1 Δράσεις ΠΠΑ

► ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ)

Στον ακόλουθο Πίνακα αποτυπώνονται οι δράσεις και τα έργα στον Αναπτυξιακό Στόχο της έξυπνης ανάπτυξης. Το σύνολο των περιγραφόμενων δράσεων αποτελούν τις προτεινόμενες δέσμες δράσεων του Στόχου ανά Άξονα Προτεραιότητας .

Πίνακας 14: Πίνακας Δράσεων για την Έξυπνη Ανάπτυξη

A/A	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ / ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ / ΔΡΑΣΕΙΣ
1	Έξυπνη Ανάπτυξη
1.1	1.1 Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής
1.1.1	Προμήθεια εξοπλισμού ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής
1.1.2	Δράσεις δημιουργίας επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων
1.3	1.3 Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις
1.3.1	Δράσεις προώθησης αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις
1.3.2	Μελέτες για δράσεις προώθησης αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις
1.4	1.4 Συστάδες ανάπτυξης
1.4.1	Συστάδες ανάπτυξης
1.5	1.5 Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα (αυτοματοποίηση της παραγωγής, αξιοποίηση της συνδεσιμότητας και των μεγάλων όγκων δεδομένων, διαδίκτυο των πραγμάτων, cloud computing κλπ)
1.5.1	Δράσεις βιομηχανικής μετάβασης
1.5.2	Δράσεις ενίσχυσης επιχειρηματικότητας
1.5.3	Μελέτες βιομηχανικής μετάβασης και επιχειρηματικότητας
1.6	1.6 Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση (ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονική μάθηση, κλπ)

1.6.1	Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση
1.8	1.8 Ψηφιακή διασύνδεση μονάδων δημόσιας διοίκησης
1.8.1	Ψηφιακή διασύνδεση μονάδων δημόσιας διοίκησης
1.10	1.10 Έξυπνες πόλεις
1.10.1	Έξυπνες πόλεις
1.11	1.11 Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη
1.11.1	Δράσεις απόκτησης και ενίσχυσης ψηφιακών δεξιοτήτων και ψηφιακή ένταξη

► **ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ)**

Στον ακόλουθο Πίνακα αποτυπώνονται οι δράσεις και τα έργα στον Αναπτυξιακό Στόχο της Πράσινης Ανάπτυξης. Οι περιγραφόμενες δράσεις αφορούν τόσο έργα υπό εκτέλεση όσο και νέα έργα. Το σύνολο των περιγραφόμενων δράσεων αποτελούν τις προτεινόμενες δέσμες δράσεων του Στόχου ανά Άξονα Προτεραιότητας.

Πίνακας 15: Πίνακας Δράσεων για την Πράσινη Ανάπτυξη

A/A	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ / ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ / ΔΡΑΣΕΙΣ
2	Πράσινη Ανάπτυξη
2.1	2.1 Ενεργειακή απόδοση
2.1.1	Ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων κτηρίων και χώρων
2.1.2	Μελέτες ενεργειακής αναβάθμισης δημόσιων κτηρίων και χώρων
2.3	2.3 Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων
2.3.1	Έργα αναβάθμισης - επέκτασης - προμήθειας εξοπλισμού ΒΙΟ.ΚΑ & ΧΥΤΑ
2.3.2	Έργα διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων
2.3.3	Προγράμματα περισυλλογής, διαχείρισης ή / και αποτέφρωσης κάθε είδους νεκρών ζώων και λήψη δειγμάτων εγκεφαλικού ιστού από νεκρά βοοειδή και αιγοπρόβατα Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
2.3.4	Αντιρρύπανση και παράκτια προστασία από τα απόβλητα των αποστραγγιστικών τάφρων και των χειμάρρων
2.3.5	Μελέτες για έργα αναβάθμισης – επέκτασης – προμήθειας εξοπλισμού ΒΙΟ.ΚΑ. & ΧΥΤΑ

2.3.6	Μελέτες για έργα διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων
2.4	2.4 Πρόληψη & διαχείριση κινδύνων
2.4.1	Έργα αποκατάστασης ζημιών σε υποδομές μετά από έντονα καιρικά φαινόμενα
2.4.2	Επείγουσες εργασίες κατασκευής αντιδιαβρωτικών / αντιπλημμυρικών έργων για την άμεση αντιμετώπιση των συνεπειών των πυρκαγιών
2.4.3	Αποκατάσταση κατολισθητικών φαινομένων και προστασία πρηνών
2.4.4	Ολοκληρωμένη διαχείριση και καταπολέμηση πληθυσμού κωνωπιδίων
2.4.5	Ενίσχυση του Εθνικού Μηχανισμού Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων
2.4.6	Αποκατάσταση αναχωμάτων και συρματοκιβωτίων ποταμών και παραποτάμων
2.4.7	Προστασία διαβρωμένων ακτών
2.6	2.6 Παροχή πόσιμου νερού και διαχείριση υδάτων
2.6.1	Έργα παροχής πόσιμου νερού
2.6.2	Δίκτυα αποχέτευσης και ομβρίων
2.6.3	Μελέτες παροχής πόσιμου νερού & διαχείριση υδάτων
2.7	2.7 Πράσινη επιχειρηματικότητα (επαναχρησιμοποίηση, διαχείριση γεωργικών αποβλήτων με χρήση ΑΠΕ κλπ)
2.7.1	Δράσεις πράσινης επιχειρηματικότητας
2.8	2.8 Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής & αποδοτικής χρήσης πόρων
2.8.1	Αγροτική οδοποιία (υπό εκτέλεση)
2.8.2	Αναδασμοί
2.8.3	Μελέτες φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής & αποδοτικής χρήσης πόρων
2.9	2.9 Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ)
2.9.1	Αντιπλημμυρικά έργα
2.9.2	Κατασκευές – συντηρήσεις αρδευτικών δικτύων

2.9.3	Αναπλάσεις – διαμορφώσεις παραλιών
2.9.4	Μελέτες ανάπτυξης υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση-αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ.)
2.10	2.10 Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς (βιοποικιλότητα, περιοχές Natura κλπ)
2.10.1	Δράσεις ανάδειξης, προστασίας και αξιοποίησης της φυσικής κληρονομιάς
2.10.2	Μελέτες για δράσεις ανάδειξης, προστασίας και αξιοποίησης της φυσικής κληρονομιάς
2.11	2.11 Πράσινες πόλεις (αστικές αναπλάσεις, εκσυγχρονισμός στόλου αστικών μεταφορών κλπ)
2.11.1	Κατασκευή, επισκευή, συντήρηση και εκσυγχρονισμός κτιριακών υποδομών δημοσίων κτιρίων
2.11.2	Δράσεις ανάπλασης πόλεων και κτιρίων
2.11.3	Μελέτες για δράσεις ανάπλασης πόλεων και κτιρίων

► **ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΥΓΕΙΑ, ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, ΠΑΙΔΕΙΑ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ)**

Στον ακόλουθο Πίνακα αποτυπώνονται οι δράσεις και τα έργα στον Αναπτυξιακό Στόχο της Κοινωνικής Ανάπτυξης. Το σύνολο των περιγραφόμενων δράσεων αποτελούν τις προτεινόμενες δέσμες δράσεων του Στόχου ανά Άξονα Προτεραιότητας.

Πίνακας 16: Πίνακας Δράσεων για την Κοινωνική Ανάπτυξη

Α/Α	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ / ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ / ΔΡΑΣΕΙΣ
3	Κοινωνική Ανάπτυξη
3.1	3.1 Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός
3.1.1	Προμήθεια ιατρικού εξοπλισμού και υγειονομικού υλικού
3.1.2	Κατασκευή, επισκευή, συντήρηση και εκσυγχρονισμός κτιριακών υποδομών μονάδων υγείας
3.2	3.2 Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης (προγράμματα επιχειρηματικής κατάρτισης, μικροπιστώσεις για επιχειρηματικά σχέδια ανέργων κλπ.)
3.2.1	Δράσεις τόνωσης των πολιτικών απασχόλησης (Προγράμματα επιχειρηματικής κατάρτισης, μικροπιστώσεις για επιχειρηματικά σχέδια ανέργων κλπ.)

3.4	3.4 Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ
3.4.1	Έργα ενίσχυσης υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ένταξης ατόμων με αναπηρία
3.5	3.5 Κοινωνικές επενδύσεις (πχ στήριξη της οικογένειας, ενίσχυση προσχολικής αγωγής)
3.5.1	Κοινωνικές επενδύσεις (π.χ. στήριξη της οικογένειας, ενίσχυση προσχολικής αγωγής)
3.8	3.8 Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης (μετάβαση σε αποκεντρωμένο σύστημα μεγαλύτερων και λιγότερων μονάδων, ενίσχυση ψηφιακών και λοιπών υποδομών, επιμόρφωση εκπαιδευτικών κλπ.)
3.8.1	Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης
3.8.2	Μελέτες ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης
3.12	3.12 Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (Brain Gain)
3.12.1	Δράσεις για την προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό
3.13	3.13 Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού
3.13.1	Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού
3.14	3.14 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών - στήριξη τοπικών πρωτοβουλιών
3.14.1	Μελέτες ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ
3.14.2	Αναπλάσεις
3.14.3	Μελέτες ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών

► **ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ (ΔΙΚΤΥΑ, ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ, ΕΦΟΔΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΥΣΙΔΑ)**

Στον ακόλουθο Πίνακα αποτυπώνονται οι δράσεις και τα έργα στον Αναπτυξιακό Στόχο Ανάπτυξης Υποδομών. Οι περιγραφόμενες δράσεις αφορούν τόσο έργα υπό εκτέλεση όσο και νέα έργα. Το σύνολο των περιγραφόμενων δράσεων αποτελούν τις προτεινόμενες δέσμες δράσεων του Στόχου ανά Άξονα Προτεραιότητας.

Πίνακας 17: Πίνακας Δράσεων για την Ανάπτυξη Υποδομών

A/A	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ / ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ / ΔΡΑΣΕΙΣ
4	Ανάπτυξη Υποδομών
4.1	4.1 Υποδομές ΤΠΕ
4.1.1	Υποδομές ΤΠΕ
4.1.2	Μελέτες για υποδομές ΤΠΕ
4.3	4.3 Λιμενικές υποδομές
4.3.1	Κατασκευή, επέκταση, εκσυγχρονισμός λιμενικών εγκαταστάσεων
4.3.2	Αλιευτικά καταφύγια
4.3.3	Μελέτες λιμενικών υποδομών
4.5	4.5 Οδικές υποδομές
4.5.1	Οδικές υποδομές
4.5.2	Μελέτες για οδικές υποδομές
4.7	4.7 Υδατοδρόμια
4.7.1	Κατασκευή & προμήθεια εξοπλισμού υδατοδρομίων
4.8	4.8 Οδική ασφάλεια
4.8.1	Συντήρηση οδικού δικτύου
4.8.2	Βελτίωση οδικού δικτύου
4.8.3	Αποκατάσταση ζημιών οδικού δικτύου
4.8.4	Συντήρηση – συμπλήρωση οδικού ηλεκτροφωτισμού και φωτεινής σηματοδότησης
4.8.5	Μελέτες έργων οδικής ασφάλειας

► **ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ (ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ, ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ)**

Στον ακόλουθο Πίνακα αποτυπώνονται οι δράσεις και τα έργα στον Αναπτυξιακό Στόχο της Εξωστρέφειας. Το σύνολο των περιγραφόμενων δράσεων αποτελούν τις προτεινόμενες δέσμες δράσεων του Στόχου ανά Άξονα Προτεραιότητας.

Πίνακας 18: Πίνακας Δράσεων για την Εξωστρέφεια

A/A	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ / ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ / ΔΡΑΣΕΙΣ
5	Εξωστρέφεια
5.1	5.1 Προώθηση τουρισμού με έμφαση σε ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές
5.1.1	Δράσεις για προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές
5.2	5.2 Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (health & wellness, citybreak, αγροτουρισμός, ορειβατικός τουρισμός κλπ.)
5.2.1	Αναβάθμιση εγκαταστάσεων χιονοδρομικών κέντρων
5.2.2	Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών τουρισμού κατηγορίας υγείας και ευεξίας (health & wellness)
5.2.3	Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών τουρισμού κατηγορίας city break και συνεδρίων
5.2.4	Συντήρηση-αναβάθμιση τουριστικών εγκαταστάσεων
5.2.5	Ανάπτυξη – ανάδειξη δασικής αναψυχής
5.2.6	Μελέτες έργων και δράσεων για την προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού
5.3	5.3 Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος
5.3.1	Προστασία και ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων και μνημείων
5.3.2	Συντήρηση-αποκατάσταση προσκυνηματικών χώρων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
5.3.3	Μελέτες για την προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος
5.4	5.4 Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς
5.4.1	Δράσεις προστασίας, ανάπτυξης, ανάδειξης και προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς στα διοικητικά όρια της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
5.5	5.5 Μουσεία και Πολιτιστικά Κέντρα

5.5.1	Μουσεία (Κατασκευή –συντήρηση – εξοπλισμός – εμπλουτισμός)
5.5.2	Πολιτιστικά Κέντρα (Κατασκευή - συντήρηση –εξοπλισμός – ανάδειξη)
5.5.3	Μελέτες για μουσεία – πολιτιστικά κέντρα
5.6	5.6 Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού
5.6.1	Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού
5.7	5.7 Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες
5.7.1	Δράσεις ανάπτυξης και ενίσχυσης πολιτισμικών και δημιουργικών βιομηχανιών
5.8	5.8 Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές
5.8.1	Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές
5.9	5.9 Ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων με προστατευόμενη ονομασία προέλευσης (ΠΟΠ) και προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη (ΠΓΕ)
5.9.1	Ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων με ΠΟΠ & ΠΓΕ
5.11	5.11 Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό (συμμετοχή σε εκθέσεις, εμπορικές αποστολές κλπ.)
5.11.1	Συμμετοχή σε διεθνείς εκθέσεις
5.11.2	Δράσεις προώθησης προϊόντων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας στο εξωτερικό

Πηγή : ίδια Επεξεργασία

2.3.2 Τεκμηρίωση της ανάγκης χρηματοδότησης από το ΕΠΑ

Ο σχεδιασμός της στρατηγικής του ΠΠΑ της Δυτικής Ελλάδας και η πρόταση για επιμέρους δέσμες δράσεων, λαμβάνει υπόψη το σύνολο των έργων που είτε υλοποιούνται, είτε έχουν εγκριθεί, ή βρίσκονται στο διαχρονικό σχεδιασμό της Περιφέρειας, εξετάζοντας και λαμβάνοντας υπόψη τις συνέργειες και τις συμπληρωματικότητες για την κάλυψη των αποτυπωμένων αναγκών, με τις δράσεις που προωθούνται στο πλαίσιο του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020, όπως και με αυτές που χρηματοδοτούνται από ίδιους πόρους της περιφερειακής αρχής.

Επίσης, ο σχεδιασμός λαμβάνει υπόψη τις οδηγίες της 2^{ης} Εγκυκλίου του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων (υπ' αρ. 125192/25.11.2020) για την προετοιμασία της νέας Προγραμματικής Περιόδου (Π.Π.) 2021-2027, και κυρίως τις κατευθύνσεις για τις κατηγορίες δράσεων που εξαιρούνται από τη χρηματοδότηση των Ταμείων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+). Το ΕΤΠΑ (σύμφωνα με το άρθρο 6 του σχεδίου του Κανονισμού ΕΤΠΑ/ ΤΑ) δεν μπορεί να

χρηματοδοτήσει μια σειρά από υποδομές όπως, την κατασκευή αεροδρομίων, τη δημιουργία ΧΥΤΥ/ΧΥΤΑ και τις επενδύσεις για αύξηση της δυναμικότητας των εγκαταστάσεων εναπομεινάντων αποβλήτων, τις επενδύσεις για την παραγωγή φυσικού αερίου κ.α. Επιπλέον, το Ταμείο Συνοχής δεν στηρίζει τις επενδύσεις στη στέγαση, εκτός εάν σχετίζονται με την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης ή τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Το ΕΚΤ+ (σύμφωνα με το άρθρο 14 του σχεδίου του Κανονισμού για το ΕΚΤ) δεν μπορεί να χρηματοδοτήσει:

- Την αγορά γης, ακινήτων και η υλοποίηση υποδομών.
- Την αγορά επίπλωσης, εξοπλισμού και οχημάτων, εκτός αν είναι απαραίτητη για την επίτευξη του στόχου της πράξης, ή αν αυτά τα είδη αποσβήνονται πλήρως, ή η αγορά τους συνιστά την πιο οικονομική επιλογή.

Στο πλαίσιο αυτό, λαμβάνοντας υπόψη τις ανωτέρω συνέργειες και εξαιρέσεις από άλλες πηγές χρηματοδότησης, παρακάτω παρατίθενται οι επιμέρους πτυχές τεκμηρίωσης της χρηματοδότησης των προτεινόμενων δράσεων από το ΠΠΑ σε σύνδεση με τις ανάγκες και ελλείψεις που έχουν διαπιστωθεί ανά Άξονα Προτεραιότητας.

► Έξυπνη Ανάπτυξη

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης του ΠΠΑ για τον Αναπτυξιακό Στόχο «Έξυπνη Ανάπτυξη», προκύπτει από τις ανάγκες και προκλήσεις που έχουν εντοπιστεί και σχετίζονται με την αδυναμία διασύνδεσης της έρευνας, της μεταφοράς και της τελικής εφαρμογής των αποτελεσμάτων στις επιχειρήσεις και τις παρεχόμενες υπηρεσίες, το χαμηλό ποσοστό ψηφιακού μετασχηματισμού σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, την αδυναμία προσέλκυσης επενδυτικών κεφαλαίων αλλά και με την ύπαρξη σημαντικού αριθμού νεοφυών και καινοτόμων επιχειρήσεων στην ΠΔΕ, τη λειτουργία του καινοτόμου μηχανισμού στήριξης επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας και τέλος από τα προβλήματα και τις προκλήσεις αυτών που προκύπτουν από τις επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19.

► Πράσινη Ανάπτυξη:

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης του ΠΠΑ για τον Αναπτυξιακό Στόχο «Πράσινη Ανάπτυξη», προκύπτει από τις ανάγκες, τα προβλήματα και τις προκλήσεις που προκύπτουν και αφορούν στα απαρχαιωμένα και ασυνήρητα αρδευτικά δίκτυα, τις εκτεταμένες ανάγκες σε αντιπλημμυρικά έργα, τις αδυναμίες στη διαχείριση αποβλήτων, καθώς και στα μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης των ΑΠΕ και τη δυνατότητα αξιοποίησης της θέσης της Περιφέρειας ως προς τα ενεργειακά δίκτυα.

► Κοινωνική Ανάπτυξη

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης του ΠΠΑ για τον Άξονα Προτεραιότητας «Κοινωνική Ανάπτυξη», προκύπτει από τα προβλήματα και τις προκλήσεις που εντοπίζονται και αφορούν τις ενδοπεριφερειακές ανισότητες σε βασικές κοινωνικές δομές και υπηρεσίες, στην ανάγκη στήριξης ευάλωτων ομάδων και οικογενειών που βρίσκονται στο φάσμα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, τα χαμηλά ποσοστά επιμόρφωσης ανθρώπινου δυναμικού αλλά και την ανάπτυξη καινοτόμων πολιτικών και την ενίσχυση της απασχόλησης, την προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας κ.α. Επίσης, πρέπει να ληφθούν σοβαρά

υπόψη τα προβλήματα και οι προκλήσεις που δημιουργούνται και διαταράσσουν την κοινωνική συνοχή από τις επιπτώσεις της επιδημίας του κορωνοϊού COVID-19.

► **Ανάπτυξη Υποδομών**

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης του ΠΠΑ για τον Αναπτυξιακό Στόχο «Ανάπτυξη Υποδομών», προκύπτει από τις ανάγκες, ελλείψεις και προκλήσεις που έχουν εντοπιστεί και σχετίζονται με την απουσία ολοκληρωμένων δικτύων μεταφορών και συγκοινωνιών, το προβληματικό οδικό επαρχιακό δίκτυο, τα ανεπαρκή ευρυζωνικά δίκτυα, τις ελλείψεις στον τομέα των logistics, καθώς και με την ολοκλήρωση των μεγάλων έργων όπως η Ολυμπία Οδός, το σιδηροδρομικό δίκτυο, οι ψηφιακές υπηρεσίες διασύνδεσης και η εν γένει ανάδειξη της πολυτροπικής κινητικότητας στην Περιφέρεια.

► **Εξωστρέφεια**

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης του ΠΠΑ για τον Αναπτυξιακό Στόχο «Ενίσχυση Εξωστρέφειας», προκύπτει από τις ανάγκες και τις προκλήσεις που εντοπίζονται και αφορούν στην έλλειψη καινοτομικής κουλτούρας στις επιχειρήσεις, την έλλειψη υποδομών μεταποίησης, την μικρή διάχυση σημαντικών πολιτιστικών υποδομών (με εξαίρεση την Αρχαία Ολυμπία) στο κοινό, την εποχικότητα του τουρισμού στην Περιφέρεια, την χαμηλή προστιθέμενη αξία πρωτογενούς τομέα κ.α. Επίσης εντοπίζονται ευκαιρίες, όπως ενδεικτικά και πολύ αντιπροσωπευτικά οι επενδύσεις στη ΒΙΠΕ Πάτρας και δημιουργία νέων ΒΙΠΕ σε Αγρίνιο και Ηλεία, η προώθηση, προβολή και αξιοποίηση της ταυτότητας της Αρχαίας Ολυμπίας με τεκμηριωμένο placemarketing ως ένα από τα πιο ισχυρά brandname παγκόσμιας εμβέλειας, η ολοκληρωμένη και αποτελεσματική ενίσχυση του τουριστικού κλάδου με ταυτόχρονη τήρηση των ειδικών πρωτοκόλλων υγειονομικού περιεχομένου από τις τουριστικές επιχειρήσεις στο πλαίσιο της λήψης μέτρων έναντι του κορωνοϊού SARS-COV-2.

2.3.3 Καθεστώς Ενίσχυσης

Η παρ. Β' του άρθρου πρώτου του ν. 4152/2013 (Α' 107) εφαρμόζεται στην κατάρτιση και υλοποίηση δράσεων και πράξεων κρατικών ενισχύσεων. Η έκδοση των προκηρύξεων και των προσκλήσεων που αφορούν σε δράσεις και πράξεις κρατικών ενισχύσεων που χρηματοδοτούνται από το ΕΠΑ πραγματοποιείται από τον αρμόδιο Υπουργό ή Περιφερειάρχη, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ, η οποία αφορά στην εναρμόνιση με τις προδιαγραφές του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ) του άρθρου 57 του ν. 4314/2014 (Α' 265), εφόσον η χρήση του προβλέπεται από την απόφαση της παρ. Γ' του άρθρου 129 του ν. 4635/2019 (Α' 167). Στις προκηρύξεις και στις προσκλήσεις ορίζονται οι δικαιούχοι των ενισχύσεων, οι επιλέξιμες δαπάνες, οι προϋποθέσεις και τα κριτήρια υπαγωγής, οι προθεσμίες και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

Προβλέπεται η δυνατότητα να πιστοποιούνται οι δαπάνες των επί μέρους δράσεων και πράξεων κρατικών ενισχύσεων από ορκωτούς λογιστές, οι οποίοι υποβάλλουν σχετική βεβαίωση για τη νομιμότητα και την κανονικότητα διενέργειας των δαπανών, την ορθή λογιστική καταχώριση και την εξόφλησή τους, καθώς και για το γεγονός ότι οι δαπάνες πραγματοποιήθηκαν εντός της επιλέξιμης περιόδου, αφορούν στο εγκεκριμένο έργο, τηρήθηκαν οι όροι της απόφασης χορήγησης της ενίσχυσης και υπάρχουν επαρκή δικαιολογητικά. Ο ορκωτός λογιστής επιλέγεται από τον δικαιούχο και η δαπάνη για την

αμοιβή του είναι επιλέξιμη στο οικείο πρόγραμμα και μέχρι τρεις (3) μήνες μετά από τη λήξη του έργου.

Οι προκηρύξεις των κρατικών ενισχύσεων αναρτώνται στο Πρόγραμμα «Διαύγεια» σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3861/2010 (Α' 112), καθώς και σε διαδικτυακό χώρο του ΕΠΑ, ενώ παράλληλα αξιοποιούνται όλες οι διαθέσιμες μορφές δημοσιοποίησης που κρίνονται απαραίτητες για τη διασφάλιση της ενημέρωσης των δυνητικών δικαιούχων και της διαφάνειας.

Οι φορείς που χορηγούν κρατικές ενισχύσεις ήσσονος σημασίας χρησιμοποιούν υποχρεωτικά το Πληροφοριακό Σύστημα Σώρευσης Κρατικών Ενισχύσεων Ήσσονος Σημασίας (ΠΣΣΚΕΗΣ) σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 57 Α του ν. 4314/2014 (Α' 265).

Με απόφαση του αρμόδιου Περιφερειάρχη μπορεί να ανατίθενται στην αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με την επωνυμία «Ενδιάμεσος Φορέας Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Ανταγωνιστικότητας και Επιχειρηματικότητας» (δ.τ.ΕΦΕΠΑΕ) καθήκοντα διαχείρισης δράσεων κρατικών ενισχύσεων χρηματοδοτούμενων από το ΕΠΑ.

Για τις ανάγκες αξιολόγησης των προτάσεων δράσεων κρατικών ενισχύσεων: α) συστήνεται από κάθε αρμόδιο φορέα Μητρώο Αξιολογητών, με απόφαση Περιφερειάρχη, η οποία καθορίζει, μεταξύ άλλων, τη διαδικασία σύστασης και τήρησης του Μητρώου, τις ειδικότητες, τα ειδικά προσόντα, τα δικαιολογητικά και τη διαδικασία επιλογής των αξιολογητών και εγγραφής τους στο Μητρώο, καθώς και τις ανατιθέμενες σε αυτούς αρμοδιότητες και τους όρους συμμετοχής τους στα προβλεπόμενα στάδια της αξιολόγησης ή β) χρησιμοποιείται το Μητρώο Αξιολογητών του Ενδιάμεσου Φορέα Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Ανταγωνιστικότητας και Επιχειρηματικότητας (ΕΦΕΠΑΕ) ή γ) χρησιμοποιείται άλλο υφιστάμενο Μητρώο. Το ύψος της καταβαλλόμενης στους αξιολογητές αποζημίωσης καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων και Οικονομικών και δεν μπορεί να υπερβαίνει τα όρια των παρ. 1, 2 και 3 του άρθρου 21 του ν. 4354/2015.

2.3.4 Δείκτες Εκροών

Για τη μέτρηση και παρακολούθηση της συμβολής των έργων και των δράσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας παρουσιάζονται ενδεικτικοί δείκτες εκροών που δύνανται να αξιοποιηθούν ανάλογα με τα χαρακτηριστικά των έργων. Για την επόμενη προγραμματική περίοδο η Επιτροπή σε συνεργασία με τα κράτη μέλη προέβησαν στην κατάρτιση ενός προτύπου κοινών δεικτών για την απλούστευση των διαδικασιών και την αύξηση της αποτελεσματικότητας της μέτρησης των στόχων. Η επιλογή αυτή των δεικτών και η εναρμόνιση της μέτρησης των δεικτών με το αντίστοιχο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Δυτικής Ελλάδας θα έχει ως αποτέλεσμα την καλύτερη πληροφόρηση σε σχέση με τις επιδόσεις των Προγραμμάτων, την μεγαλύτερη αξιοπιστία των δεικτών καθώς και τη δυνατότητα ενιαίας αντιμετώπισης των κρίσιμων ζητημάτων για την Περιφέρεια και τον καλύτερο σχεδιασμό των απαιτούμενων παρεμβάσεων και πολιτικών.

Για όλους τους δείκτες εκροών θα υπάρχουν αντίστοιχα Δελτία Ταυτότητας Δείκτη (ΔΤΔ), όπου θα προσδιορίζονται τα χαρακτηριστικά των δεικτών συμπεριλαμβανομένου του τρόπου μέτρησής τους.

Οι υπηρεσίες θα έχουν τη δυνατότητα περαιτέρω εξειδίκευσης και ορισμού της μεθοδολογίας μέτρησης κάθε δείκτη, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο. Επίσης, για τις περιπτώσεις όπου

υλοποιούνται δράσεις για τις οποίες δεν καλύπτονται από αντίστοιχους δείκτες, θα χρησιμοποιούνται πρόσθετοι δείκτες εκρών ανάλογα με τη φύση των έργων.

Στον επόμενο Πίνακα παρουσιάζονται οι προτεινόμενοι δείκτες εκρών που επιλέγονται και θα εξυπηρετήσουν τον Αναπτυξιακό Στόχο «Έξυπνη Ανάπτυξη» του ΠΠΑ.

Πίνακας 19: Δείκτες εκρών για τον Αναπτυξιακό Στόχο «Έξυπνη Ανάπτυξη»

Δείκτες Εκρών ανά Αναπτυξιακό Στόχο και Άξονα Προτεραιότητας του ΠΠΑ 2021-2025					
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΠΑ		ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ		ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΝ	
1	ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	1.1.	Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής	6002	Αριθμός ερευνητικών υποδομών που ενισχύονται.
				101	Εργαστηριακές υποδομές που ενισχύονται.
		1.3.	Πρώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις	SO030, T3002	Συνεργασίες φορέων-επιχειρήσεων-ερευνητικών ιδρυμάτων.
				SO027	Δομές στήριξης επιχειρήσεων για παραγωγή καινοτομίας.
		1.4.	Συστάδες ανάπτυξης	6703	Αριθμός συνεργατικών σχημάτων (clusters) και δικτύων που δημιουργούνται.
		1.5.	Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα (αυτοματοποίηση της παραγωγής, αξιοποίηση της συνδεσιμότητας και των μεγάλων όγκων δεδομένων, διαδίκτυο των πραγμάτων, cloud computing κλπ)	SO013	Περιοχές ενδιαφέροντος όπου ενισχύεται η οικονομική δραστηριότητα.
		1.6.	Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση (ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονική μάθηση, κλπ)	CO22	Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο.
		1.8.	Ψηφιακή διασύνδεση μονάδων δημόσιας διοίκησης	4802	Ανάπτυξη ηλεκτρονικών υποδομών για την παροχή υπηρεσιών νέφους.
		1.10.	Έξυπνες πόλεις	SO023	Ευφυή συστήματα μεταφορών.
		1.11.	Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη	CO10	Πρόσθετα νοικοκυριά με πρόσβαση σε ευζωνικά δίκτυα με ταχύτητα τουλάχιστον 30 mbps.

Πηγή : ίδια Επεξεργασία

Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζονται οι προτεινόμενοι δείκτες εκρών που επιλέγονται και θα εξυπηρετήσουν τον Αναπτυξιακό Στόχο «Πράσινη Ανάπτυξη» του ΠΠΑ.

Πίνακας 20: Δείκτες εκροών για τον Αναπτυξιακό Στόχο 'Πράσινη Ανάπτυξη'

Δείκτες Εκροών ανά Αναπτυξιακό Στόχο και Άξονα Προτεραιότητας του ΠΠΑ 2021-2025					
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΠΑ		ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ		ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ	
2	ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	2.1.	Ενεργειακή απόδοση	1302	Εξοικονόμηση ενέργειας σε κοινόχρηστους χώρους.
				00308	Πλήθος δημόσιων κτιρίων που υποστηρίζονται για την ενεργειακή αναβάθμισή τους.
		2.3.	Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων	CO19	Επεξεργασία λυμάτων: Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη επεξεργασία λυμάτων.
				T1812	Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από έργα διαχείρισης στερεών αποβλήτων.
				CO17	Στερεά απόβλητα: Πρόσθετη δυναμικότητα ανακύκλωσης αποβλήτων.
				T4412	Ποσότητα Αστικών Στερεών Αποβλήτων που οδηγείται σε ασφαλή διάθεση.
				T2105	Μήκος αποχετευτικού δικτύου.
		2.4.	Πρόληψη & διαχείριση κινδύνων	CO20	Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων: Πληθυσμός που ωφελείται από αντιπλημμυρικά μέτρα.
				8705	Δράσεις πρόληψης και αντιμετώπισης κινδύνων από κατολισθητικά φαινόμενα.
				8704	Συστήματα αξιολόγησης και παραγωγής πληροφοριών για τις επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή.
				8714	Αριθμός Δράσεων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής (πυρκαγιές, πλημμύρες, σεισμοί, κ.λπ.).
				8713	Φορείς Πολιτικής Προστασίας που ενισχύονται.
				2103	Έκταση που προστατεύεται από διάβρωση.
				2106	Έργα προστασίας ακτών.
		2.6.	Παροχή πόσιμου νερού & διαχείριση υδάτων	2104	Δράσεις προστασίας, παρακολούθησης και διαχείρισης υδατικών σωμάτων.
				2108	Παρεμβάσεις εφαρμογής Σχεδίου Διαχείρισης Λεκανών Απορροής.
				T2104	Κατασκευή – βελτίωση – αναβάθμιση δικτύου ύδρευσης.

	2.7.	Πράσινη επιχειρηματικότητα (επαναχρησιμοποίηση, διαχείριση γεωργικών αποβλήτων με χρήση ΑΠΕ κλπ)	T1027	Αριθμός υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων επιχειρήσεων (συμπεριλαμβανομένων συνεταιριστικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας).
	2.8.	Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής & αποδοτικής χρήσης πόρων	CO1.8	Αριθ. έργων για την αντικατάσταση ή τον εκσυγχρονισμό των κινητήρων.
	2.9.	Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ)	CO23	Φύση και βιοποικιλότητα: Επιφάνεια οικοτόπων που λαμβάνουν ενίσχυση για να αποκτήσουν καλύτερο καθεστώς διατήρησης.
			8301	Εγκατάσταση Σταθμών μέτρησης ποιότητας Ατμοσφαιρικής ρύπανσης.
	2.10.	Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς (βιοποικιλότητα, περιοχές Natura κλπ)	9101	Αναβάθμιση, προστασία και ανάδειξη χώρων φυσικής κληρονομιάς.
			9401	Αναβάθμιση, προστασία και ανάδειξη χώρων φυσικής κληρονομιάς.
			2106	Έργα προστασίας ακτών.
			CO23	Φύση και βιοποικιλότητα: Επιφάνεια οικοτόπων που λαμβάνουν ενίσχυση για να αποκτήσουν καλύτερο καθεστώς διατήρησης.
	2.11	Πράσινες πόλεις (αστικές αναπλάσεις, εκσυγχρονισμός στόλου αστικών μεταφορών κλπ)	CO38	Αστική ανάπτυξη: Δημιουργία ή ανάπλαση υπαίθριων χώρων σε αστικές περιοχές.
			CO39	Αστική ανάπτυξη: Ανέγερση ή ανακαίνιση δημόσιων ή εμπορικών κτιρίων σε αστικές περιοχές.
			9003	Παρεμβάσεις βελτίωσης της αστικής κινητικότητας.

Πηγή: ίδια Επεξεργασία

Στον επόμενο Πίνακα παρουσιάζονται οι προτεινόμενοι δείκτες εκρών που επιλέγονται και θα εξυπηρετήσουν τον Άξονα Προτεραιότητας «Κοινωνική Ανάπτυξη» του ΠΠΑ.

Πίνακας 21: Δείκτες εκρών για τον Αναπτυξιακό Στόχο 'Κοινωνική Ανάπτυξη'

Δείκτες Εκρών ανά Αναπτυξιακό Στόχο και Άξονα Προτεραιότητας του ΠΠΑ 2021-2025					
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΠΑ		ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ		ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΝ	
3	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	3.1.	Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός	T1626	Μονάδες υγείας που βελτιώνονται.
				CV2	Κόστος ιατρικού εξοπλισμού για την αντιμετώπιση του COVID-19.
		3.2.	Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης (προγράμματα επιχειρηματικής κατάρτισης, μικροπιστώσεις για επιχειρηματικά σχέδια ανέργων κλπ.)	CO44	Αγορά εργασίας και κατάρτιση: Αριθμός συμμετεχόντων σε κοινές τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης και κοινή κατάρτιση.
				10902	Άνεργοι ωφελούμενοι από ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης.

		3.4.	Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ	11505	Αριθμός δράσεων υποστήριξης ΑΜΕΑ.
		3.5.	Κοινωνικές επενδύσεις (πχ στήριξη της οικογένειας, ενίσχυση προσχολικής αγωγής)	CO35	Παιδική μέριμνα και εκπαίδευση: Δυναμικότητα ενισχυόμενων υποδομών παιδικής μέριμνας ή εκπαίδευσης
		3.8.	Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης (μετάβαση σε αποκεντρωμένο σύστημα μεγαλύτερων και λιγότερων μονάδων, ενίσχυση ψηφιακών και λοιπών υποδομών, επιμόρφωση εκπαιδευτικών κλπ.)	5101	Αίθουσες διδασκαλίας προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που κατασκευάζονται – βελτιώνονται.
				5102	Αριθμός Σχολικών Μονάδων που εξοπλίζονται.
		3.12	Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (Brain Gain)	T4958	Αριθμός ωφελουμένων από δράσεις ενίσχυσης της έρευνας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
		3.13.	Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού	T2213	Μήκος δικτύου ποδηλατοδρόμων / μονοπατιών.
		3.14.	Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών - στήριξη τοπικών πρωτοβουλιών	T1028	Αριθμός σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.

Πηγή: ίδια Επεξεργασία

Στον ακόλουθο Πίνακα παρουσιάζονται οι προτεινόμενοι δείκτες που επιλέγονται και θα εξυπηρετήσουν τον Αναπτυξιακό Στόχο «Ανάπτυξη Υποδομών» του ΠΠΑ.

Πίνακας 22: Δείκτες εκροών για τον Αναπτυξιακό Στόχο 'Ανάπτυξη Υποδομών'

Δείκτες Εκροών ανά Αναπτυξιακό Στόχο και Άξονα Προτεραιότητας του ΠΠΑ 2021-2025					
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΠΑ		ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ		ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ	
4	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	4.1.	Υποδομές ΤΠΕ	4602	Πρόσθετες επιχειρήσεις με ευρυζωνική πρόσβαση με ταχύτητα μεγαλύτερη των 100 Mbps.
		4.3.	Λιμενικές υποδομές	T3275	Θέσεις ελιμενισμού που δημιουργούνται.
				3902	Επιφάνεια λιμένων ΔΕΔ - Μ που αναβαθμίζεται.
				T2709	Αριθμός λιμενικών υποδομών που βελτιώνονται.
		4.5.	Οδικές υποδομές	CO13	Οδικό δίκτυο: Συνολικό μήκος νέων οδών.
				CO13a	Οδικό δίκτυο: Συνολικό μήκος νέων οδών, εκ των οποίων: ΔΕΔ-Μ.
				CO14	Οδικό δίκτυο: Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων οδών.
				CO14a	Οδικό δίκτυο: Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων οδών, εκ των οποίων: ΔΕΔ-Μ.

	4.7.	Υδατοδρόμια	SO028	Εξυπηρετούμενοι επιβάτες.
	4.8.	Οδική ασφάλεια	3402	Ενέργειες οδικής ασφάλειας.
			3403	Έργα πρόληψης και διαχείρισης κινδύνου μετακινήσεων και μεταφορών.
			T3276	Παρεμβάσεις για την οδική ασφάλεια πεζών.

Πηγή: ίδια Επεξεργασία

Για την επίτευξη του περιεχομένου του Αναπτυξιακού Στόχου «Εξωστρέφεια», στον επόμενο Πίνακα παρουσιάζονται οι προτεινόμενοι δείκτες που επιλέγονται.

Πίνακας 23: Δείκτες εκρών για τον Αναπτυξιακό Στόχο 'Εξωστρέφεια'

Δείκτες Εκρών ανά Αναπτυξιακό Στόχο και Άξονα Προτεραιότητας του ΠΠΑ 2021-2025					
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΠΑ	ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ		ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΝ		
5	ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ	5.1.	Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές	12306	Προβολή σε Εθνικά και Διεθνή ΜΜΕ (αριθμός ΜΜΕ).
				12307	Συμμετοχή σε Διεθνείς Τουριστικές Εκθέσεις.
		5.2.	Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (health & wellness, citybreak, αγροτουρισμός, ορειβατικός τουρισμός κλπ.)	CO09	Αειφόρος Τουρισμός: Αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων σε ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών.
				12306	Προβολή σε Εθνικά και Διεθνή ΜΜΕ (αριθμός ΜΜΕ).
				12307	Συμμετοχή σε Διεθνείς Τουριστικές Εκθέσεις.
		5.3.	Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος	9402	Μνημεία Αρχαιολογικοί χώροι που αναδεικνύονται αναβαθμίζονται
				9404	Αναβάθμιση, προστασία και ανάδειξη χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς.
		5.4.	Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς	9405	Δράσεις αξιοποίησης και ανάδειξης φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
		5.5.	Μουσεία και Πολιτιστικά Κέντρα	9401	Κτίρια που αποκαθίστανται / αναδεικνύονται.
		5.6.	Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού	T2708	Αριθμός πολιτιστικών και καλλιτεχνικών θεσμών που ενισχύονται.
		5.7.	Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες	T2708	Αριθμός πολιτιστικών και καλλιτεχνικών θεσμών που ενισχύονται.
				T2701	Ψηφιακές εφαρμογές στους τομείς Τουρισμός – Πολιτισμός – Περιβάλλον.
5.8.	Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές	6602	Εργαλεία προώθησης της εξωστρέφειας ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών στους 9 στρατηγικούς τομείς της χώρας.		
		12307	Συμμετοχή σε Διεθνείς Τουριστικές Εκθέσεις		

	5.9.	Ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων με προστατευόμενη ονομασία προέλευσης (ΠΟΠ) και προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη (ΠΓΕ)	12307	Συμμετοχή σε Διεθνείς Τουριστικές Εκθέσεις.
	5.11.	Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό (συμμετοχή σε εκθέσεις, εμπορικές αποστολές κλπ.)	12306	Προβολή σε Εθνικά και Διεθνή ΜΜΕ (αριθμός ΜΜΕ).
			12307	Συμμετοχή σε Διεθνείς Τουριστικές Εκθέσεις.

Πηγή: ίδια Επεξεργασία

Σε ότι αφορά τον Άξονα της Τεχνικής Βοήθειας, ως δείκτες εκροής για την πορεία υλοποίησης του άξονα προτείνονται οι παρακάτω:

Πίνακας 24: Δείκτες εκρών δράσεων 'Υποστήριξη προγράμματος'

Δείκτες Εκρών ανά Αναπτυξιακό Στόχο και Άξονα Προτεραιότητας του ΠΠΑ 2021-2025					
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΠΑ		ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ		ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΝ	
6	ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	6.1.	Διοικητική Υποστήριξη	12103	Υποστηρικτικά εργαλεία για την οργάνωση/διαχείριση που δημιουργούνται ή αναβαθμίζονται.
				12105	Δικαιούχοι, φορείς που υποστηρίζονται.
		6.2.	Τεχνική Βοήθεια	12305	Αριθμός εκδηλώσεων (ενέργειες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης).
				12201	Μελέτες, εμπειρογνομosύνες, έρευνες, αξιολογήσεις.

Πηγή: ίδια Επεξεργασία

2.3.5 Δυνητικοί Δικαιούχοι

Στον παρακάτω Πίνακα αποτυπώνονται οι δυνητικοί δικαιούχοι σύμφωνα με τις προτεινόμενες δέσμες δράσεων που προτείνονται στο παρόν ΠΠΑ για την Δυτική Ελλάδα, βάσει της στόχευσης των Αξόνων Προτεραιότητας.

Πίνακας 25: Πίνακας Δυνητικών Δικαιούχων

Αναπτυξιακός Στόχος	Δυνητικοί Δικαιούχοι
Έξυπνη Ανάπτυξη	ΝΠΔΔ & ΝΠΙΔ
	Ακαδημαϊκά / ερευνητικά ιδρύματα και ινστιτούτα
	Περιφέρεια / Δήμοι
Πράσινη Ανάπτυξη	Περιφέρεια/ Δήμοι

Αναπτυξιακός Στόχος	Δυνητικοί Δικαιούχοι
	Δημόσιοι φορείς ή/και Οργανισμοί εξυπηρέτησης δημοσίου συμφέροντος
	ΝΠΔΔ & ΝΠΙΔ
	Ακαδημαϊκά/ ερευνητικά ιδρύματα και ινστιτούτα
Κοινωνική Ανάπτυξη	Μονάδες Υγείας
	ΝΠΔΔ & ΝΠΙΔ
	Μονάδες εκπαίδευσης
	Περιφέρεια/ Δήμοι
	Ακαδημαϊκά/ ερευνητικά ιδρύματα και ινστιτούτα
	Δημόσιοι φορείς ή/και Οργανισμοί εξυπηρέτησης δημοσίου συμφέροντος
Ανάπτυξη Υποδομών	ΝΠΔΔ & ΝΠΙΔ
	Ακαδημαϊκά/ ερευνητικά ιδρύματα και ινστιτούτα
	Περιφέρεια/ Δήμοι
	Δημόσιοι φορείς ή/και Οργανισμοί εξυπηρέτησης δημοσίου συμφέροντος
	Μονάδες Υγείας και Εκπαίδευσης
	ΝΠΔΔ & ΝΠΙΔ
Εξωστρέφεια	Ακαδημαϊκά/ ερευνητικά ιδρύματα και ινστιτούτα
	Δημόσιοι φορείς ή/και Οργανισμοί εξυπηρέτησης δημοσίου συμφέροντος
	Περιφέρεια/ Δήμοι
	ΝΠΔΔ & ΝΠΙΔ

Πηγή : ίδια Επεξεργασία

2.4 ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΑΞΟΝΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ ΤΟΥ ΕΠΑ

Στην ενότητα αυτή, μέσω του παρακάτω συνδυαστικού Πίνακα, αποτυπώνεται η συμβολή των επιλεγμένων Δεικτών επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων στο πλαίσιο του ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας, όπως αντλήθηκαν από το πλέγμα των Δεικτών του ΕΠΑ 2021-2025, δείχνοντας σε ποιους δείκτες του εθνικού προγράμματος συμβάλλουν οι Αναπτυξιακοί και οι Ειδικό Στόχοι του περιφερειακού προγράμματος.

Πίνακας 26: Συμβολή των Αξόνων Προτεραιότητας και Ειδικών Στόχων του ΠΠΑ στους Δείκτες του ΕΠΑ

Αναπτυξιακός Στόχος	Ειδικό Στόχο	Επιλεγμένοι Δείκτες στο ΠΠΑ
1. ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	1.1 Έρευνα και ανάπτυξη	Χρήστες του διαδικτύου (% των ατόμων)
	1.2 Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα	Χρήστες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (% των ατόμων)

Αναπτυξιακοί Στόχοι	Ειδικοί Στόχοι	Επιλεγμένοι Δείκτες στο ΠΠΑ
	1.3 Ψηφιακός Μετασχηματισμός	<p>Κάλυψη ευρυζωνικών επικοινωνιών υπερυψηλής ταχύτητας 1 Gbps (% των σχολείων, μεταφορικών κόμβων, δημόσιων υπηρεσιών)</p> <p>Βασικές ψηφιακές δεξιότητες (% των ατόμων)</p> <p>Ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες - Υποδείκτης DESI¹</p> <p>Απασχόληση στη βιομηχανία υψηλής, μέσης-υψηλής τεχνολογίας και σε υπηρεσίες έντασης γνώσης (% της συνολικής απασχόλησης)</p> <p>Αριθμός αιτήσεων για πατέντα - Συγκριτική Κατάταξη με μ.ό. ΕΕ στον Ευρωπαϊκό Δείκτη Καινοτομίας</p> <p>Υπολογιστικό νέφος Cloud (% των επιχειρήσεων)</p> <p>Διεθνής Κατάταξη Ανάπτυξης Clusters–World Economic Forum</p> <p>Ποσοστό (%) ατόμων με σοβαρή και μέτρια αναπηρία 16 ετών και άνω που έχουν τη δυνατότητα σύνδεσης στο διαδίκτυο όποτε το χρειάζονται</p>
2. ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	2.1 Κυκλική οικονομία 2.2 Προστασία του περιβάλλοντος 2.3 Κλιματική αλλαγή	<p>Ενεργειακή ανακαίνιση του συνολικού εμβαδού της θερμικής ζώνης των κτιρίων της κεντρικής δημόσιας διοίκησης</p> <p>Ανακαίνιση και αντικατάσταση κτιρίων κατοικίας με νέα σχεδόν μηδενικής ενεργειακής κατανάλωσης</p> <p>Μείωση της ενεργειακής ένδειας</p> <p>Ποσοστό κυκλικής χρήσης των υλικών</p>
3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	3.1 Υγεία 3.2 Απασχόληση 3.3 Παιδεία 3.4 Αθλητισμός 3.5 Κοινωνική Συνοχή	<p>Σύνολο νοσοκομειακών κλινών, ανά 1000 κατοίκους</p> <p>Αριθμός μονάδων Μαγνητικής Τομογραφίας (MRI), εντός και εκτός νοσοκομείων, ανά εκατομμύριο κατοίκων</p> <p>Αριθμός σαρωτών Αξονικής Τομογραφίας (CT) εντός και εκτός νοσοκομείων, ανά εκατομμύριο κατοίκων</p> <p>Συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και άλλες υπηρεσίες για παιδιά κάτω των 3 ετών, ως ποσοστό του πληθυσμού της αντίστοιχης ηλικιακής ομάδας</p> <p>Συμμετοχή στην επίσημη παιδική μέριμνα ή εκπαίδευση παιδιών κάτω των 3 ετών που διαβιούν σε συνθήκες κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROE)</p> <p>Ποσοστό απασχόλησης ατόμων 25-34 ετών, με ανώτερη δευτεροβάθμια ή μεταδευτεροβάθμια μη τριτοβάθμια εκπαίδευση</p> <p>Ποσοστό απασχόλησης πρόσφατων αποφοίτων, % του πληθυσμού ηλικίας 20-34</p>

Αναπτυξιακοί Στόχοι	Ειδικοί Στόχοι	Επιλεγμένοι Δείκτες στο ΠΠΑ
		<p>Ποσοστό σχολείων με γρήγορη σύνδεση σε ίντερνετ υψηλής ταχύτητας (1GB)</p> <p>Ποσοστό ατόμων με (και χωρίς) περιορισμό δραστηριότητας/αναπηρία, ηλικίας 30-34 ετών, που έχει ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση κατά φύλο και σοβαρότητα αναπηρίας</p> <p>Ποσοστό πρόωρης σχολικής εγκατάλειψης στον πληθυσμό των ατόμων με (και χωρίς) περιορισμό δραστηριότητας/αναπηρία ηλικίας 18-29 ετών κατά φύλο και σοβαρότητα αναπηρίας</p>
4. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	4.1 Δίκτυα 4.2 Μεταφορές 4.3 Εφοδιαστική αλυσίδα	<p>Κάλυψη σε οπτικές ίνες</p> <p>Ετοιμότητα δικτύου 5G</p> <p>Χιλιόμετρα αυτοκινητόδρομων ανά εκατ. κατοίκους</p> <p>Δείκτης ποιότητας λιμενικών υποδομών</p>
5. ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ	5.1 Πολιτισμός 5.2 Τουρισμός 5.3 Αγροδιατροφικός τομέας 5.4 Μεταποίηση	<p>Εξαγωγές, συνολική αξία ως % του ΑΕΠ</p> <p>Αρχαιολογικοί χώροι που λειτουργούν με διευρυμένο ωράριο, ως % του συνόλου</p> <p>% του συνόλου των μουσείων με δυνατότητες ψηφιακής ξενάγησης</p> <p>% του συνόλου των μουσείων & αρχαιολογικών χώρων με εφαρμογή του ηλεκτρονικού εισιτηρίου</p> <p>Αύξηση αφίξεων από ΗΠΑ, Καναδά, Κίνα, Μέση Ανατολή σε σχέση με το 2019</p> <p>Αύξηση εξαγωγών προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ σε σχέση με το 2019</p> <p>Αύξηση του αριθμού των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων με διεθνώς αναγνωρισμένη πιστοποίηση σε σχέση με το 2019</p> <p>Προστιθέμενη αξία που παράγεται από τον τομέα της Βιομηχανίας ως % του ΑΕΠ</p> <p>Σύνολο Εταιρικών Επενδύσεων, ως % του ΑΕΠ</p>

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

3 ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Στο πλαίσιο του ΕΠΑ η Τεχνική Βοήθεια αφορά στην υλοποίηση ενεργειών κυρίως αναφορικά με τον προγραμματισμό, το σχεδιασμό, την προετοιμασία, τη διαχείριση, την παρακολούθηση, την αξιολόγηση, τη δημοσιότητα, την εφαρμογή και τον έλεγχο των προγραμμάτων, καθώς και τις δραστηριότητες για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας της Υπηρεσίας Συντονισμού, των Υπηρεσιών Διαχείρισης και των δικαιούχων για την υλοποίηση των προγραμμάτων.

Οι δράσεις τεχνικής βοήθειας έχουν σημαντική επίδραση στην 1^η προγραμματική περίοδο του ΕΠΑ, όπου η εξαρχής διαμόρφωση και εφαρμογή νέων ρυθμιστικών πλαισίων, διαδικασιών και συστημάτων διαχείρισης, προσδοκείται να εμφανίσει σε πρώτη φάση ανάγκες προσαρμογής και πιθανώς νέα αντικείμενα εργασιών για τις υπηρεσίες διαχείρισης του ΕΠΑ και των ΠΠΑ. Στο πλαίσιο αυτό είναι βάσιμο να προκύψουν σημαντικές απαιτήσεις, λ.χ. κατάλληλης στελέχωσης, αναζήτησης εξειδικευμένης γνώσης, εξοπλισμού, ανάπτυξης εργαλείων οργάνωσης της διαχείρισης, δημοσιότητας, ενημέρωσης καθώς και εκπαίδευσης στελεχών, έτσι ώστε όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς να ανταποκριθούν στις νέες προκλήσεις. Στα παραπάνω προστίθεται και η ανάγκη στήριξης των δυνητικών δικαιούχων των δράσεων / έργων, με στόχο και αυτοί να βελτιώσουν την οργανωτική τους αποτελεσματικότητα, αναφορικά με την υλοποίηση των έργων.

Σημειώνεται ότι με την τροποποίηση του άρθρου 139 του ν. 4635/2019, με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων εγκρίνεται πρόγραμμα ενεργειών Τεχνικής Βοήθειας μεταβατικής περιόδου για την κατάρτιση του Ε.Π.Α. και των προγραμμάτων του και την υποστήριξη έργων του εθνικού σκέλους, με δικαιούχο τη Δι.Δι.Ε.Π. και με περίοδο επιλεξιμότητας δαπανών που αρχίζει από την έναρξη ισχύος του παρόντος και λήγει ένα (1) έτος μετά την έναρξη της πρώτης προγραμματικής περιόδου. Με την εν λόγω απόφαση καθορίζεται ο προϋπολογισμός του προγράμματος, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο έκτο εδάφιο της παρ. 3 του άρθρου 134 του ν. 4635/2019, και μπορεί να προσδιορίζονται και άλλοι δικαιούχοι των ενεργειών. Κατά την κατάρτιση και εφαρμογή του προγράμματος ενεργειών Τεχνικής Βοήθειας μεταβατικής περιόδου, δύναται να λαμβάνεται μέριμνα για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των ΟΤΑ α' και β' βαθμού.

Οι δράσεις του άξονα Τεχνικής Βοήθειας αφορούν την τρέχουσα αναπτυξιακή περίοδο, δύνανται όμως να αφορούν και στην προπαρασκευή της επόμενης προγραμματικής περιόδου.

Οι Υπηρεσίες Διαχείρισης και δυνητικά η ΜΟΔ Α.Ε. αλλά και άλλοι φορείς και υπηρεσίες είναι οι δικαιούχοι στο πλαίσιο του άξονα προτεραιότητας για την Τεχνική Βοήθεια, εφόσον προβλέπονται από την έγκριση των προγραμμάτων ή από την πρόσκληση/αίτηση χρηματοδότησης.

3.1 ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΘΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΘΟΥΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΠΑ

Στον παρακάτω Πίνακα αποτυπώνονται οι δράσεις που δύναται να περιληφθούν στον Άξονα Προτεραιότητας 6.2 του ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας και αφορούν στην Τεχνική Βοήθεια, ώστε να υποστηριχθεί τεχνικά και διοικητικά η υλοποίηση των Ειδικών αναπτυξιακών Στόχων του προγράμματος.

Πίνακας 27: Πίνακας Δράσεων που θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο της Τεχνικής Βοήθειας του ΠΠΑ

Οριζόντιες κατηγορίες Δράσεων Τεχνικής Βοήθειας	
Στήριξη των υπηρεσιών της Περιφέρειας για την υλοποίηση των δράσεων	<i>Ενδεικτικά: Παροχή υπηρεσιών Τεχνικής Υποστήριξης των Υπηρεσιών διαχείρισης των δράσεων του ΠΠΑ, την υποστήριξη των εργασιών στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα, την επικοινωνία με του δικαιούχους κ.α.</i>
Ανάπτυξη συστημάτων και εργαλείων οργάνωσης της διαχείρισης	<i>Ενδεικτικά: Διαμόρφωση ειδικών θεσμικών / μεθοδολογικών / διαχειριστικών εργαλείων, ανάπτυξη / επέκταση συστημάτων πληροφορικής / διεπαφών / βάσεων δεδομένων</i>
Υποστήριξη της υλοποίησης του ΠΠΑ	<i>Ενδεικτικά: προμήθεια υλικοτεχνικού εξοπλισμού, αγορά ή/ και ανάπτυξη λογισμικού, δαπάνες μετακινήσεων, δαπάνες εμπειρογνομόνων, εξασφάλιση εξωτερικών συμβουλευτικών υπηρεσιών και συμβούλων τεχνικής υποστήριξης κατά προτίμηση σε εξειδικευμένα θέματα, ανάπτυξη και διάχυση μεθόδων οργάνωσης, παραγωγή εκπαιδευτικών πακέτων, οργάνωση ή /και συμμετοχή σε συνέδρια, ημερίδες, συναντήσεις εργασίας, εκδηλώσεις, σεμινάρια, κλπ. Στις ενδεικτικές δράσεις υποστήριξης της υλοποίησης του ΠΠΑ του περιλαμβάνεται επίσης η στήριξη της επάρκειας των δυνητικών δικαιούχων</i>
Διενέργεια Επιθεωρήσεων – Πιστοποιήσεων	<i>Ενδεικτικά: Παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης για την πραγματοποίηση επιθεωρήσεων επαλήθευσης της υλοποίησης των δημοσίων έργων υποδομής (περιλαμβανομένης και της ποιότητας), που υλοποιούνται στο πλαίσιο των προγραμμάτων, διενέργεια επιτόπιων επιθεωρήσεων /πιστοποιήσεων.</i>
Πληροφόρηση και Δημοσιότητα	<i>Ενδεικτικά: παροχή πληροφόρησης και πρόσβασης για όλα τα Προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών σχετικών με την εξέλιξη της υλοποίησης τους, ενημέρωση των δυνητικών δικαιούχων σχετικά με ευκαιρίες χρηματοδότησης στο πλαίσιο των Προγραμμάτων, τήρηση των υποχρεώσεων δημοσιότητας που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία (ενδεικτικά, δημοσίευση προσκλήσεων – προκηρύξεων).</i>

Πηγή : ίδια Επεξεργασία

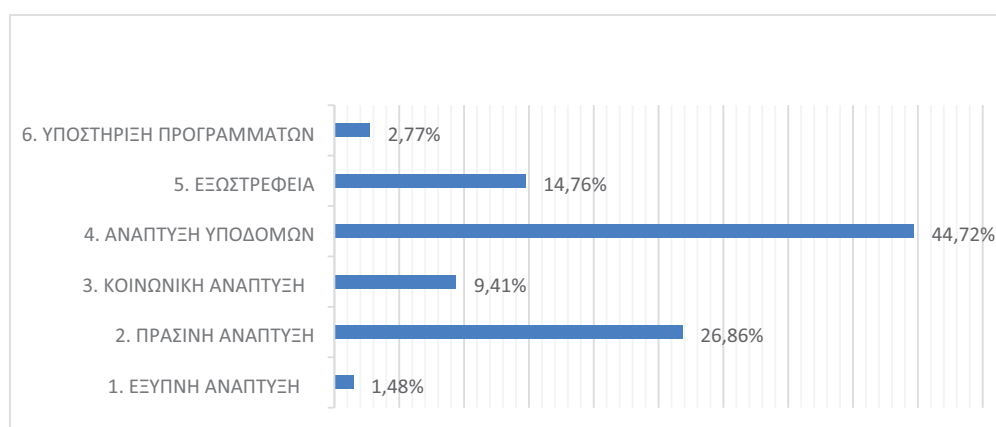
4 ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Ο προϋπολογισμός του ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας και η συνοπτική του κατανομή στους Αναπτυξιακούς Στόχους της Στρατηγικής, όπως αντλούνται από το ΕΠΑ, αποτυπώνεται στον ακόλουθο Πίνακα.

Πίνακας 28: Πίνακας Κατανομής Προϋπολογισμού του Προγράμματος σε Αναπτυξιακούς Στόχους

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ (σε ευρώ)	Συμβολή (%) στο ΠΠΑ
1 ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	4.000.000,00	1,48%
2 ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	72.800.000,00	26,86%
3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	25.500.000,00	9,41%
4 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	121.200.000,00	44,72%
5 ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ	40.000.000,00	14,76%
6 ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	7.500.000,00	2,77%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΠΑ	271.000.000,00	100,00%

Σχήμα 17: Ποσοστιαία κατανομή Προϋπολογισμού του Προγράμματος σε Αναπτυξιακούς Στόχους

Η ανάλυση του προϋπολογισμού του ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας και η κατανομή του στους Αναπτυξιακούς Στόχους και επιμέρους Άξονες Προτεραιότητας, όπως αντλούνται από το ΕΠΑ, αποτυπώνεται στον ακόλουθο Πίνακα.

Πίνακας 29: Πίνακας Κατανομής Προϋπολογισμού του Προγράμματος

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ		ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ (σε ευρώ)					
Α/Α	ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΕΠΑ/ ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ/ΔΡΑΣΕΙΣ	ΕΤΗ					
	ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Α ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	2021	2022	2023	2024	2025	ΣΥΝΟΛΟ
1	1. ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	887.500,00	1.250.000,00	1.162.500,00	350.000,00	350.000,00	4.000.000,00
1.1	<i>1.1 Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής</i>	450.000,00	25.000,00	25.000,00	0,00	0,00	500.000,00
1.1.1	ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΕ ΤΟΜΕΙΣ ΑΙΧΜΗΣ						
1.1.2	ΔΡΑΣΕΙΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ						
1.3	<i>1.3 Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις</i>	50.000,00	175.000,00	175.000,00	50.000,00	50.000,00	500.000,00
1.3.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ						
1.3.2	ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ						
1.4	<i>1.4 Συστάδες ανάπτυξης</i>	70.000,00	245.000,00	245.000,00	70.000,00	70.000,00	700.000,00

1.4.1	ΣΥΣΤΑΔΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ						
1.5	1.5 Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα (αυτοματοποίηση της παραγωγής, αξιοποίηση της συνδεσιμότητας και των μεγάλων όγκων δεδομένων, διαδίκτυο των πραγμάτων, cloud computing κλπ)	65.000,00	227.500,00	227.500,00	65.000,00	65.000,00	650.000,00
1.5.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ						
1.5.2	ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ						
1.5.3	ΜΕΛΕΤΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ						
1.6	1.6 Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση (ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονική μάθηση, κλπ)	122.500,00	122.500,00	35.000,00	35.000,00	35.000,00	350.000,00
1.6.1	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ						
1.8	1.8 Ψηφιακή διασύνδεση μονάδων δημόσιας διοίκησης	30.000,00	105.000,00	105.000,00	30.000,00	30.000,00	300.000,00
1.8.1	ΨΗΦΙΑΚΗ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ						
1.10	1.10 Έξυπνες πόλεις	75.000,00	262.500,00	262.500,00	75.000,00	75.000,00	750.000,00
1.10.1	ΕΞΥΠΝΕΣ ΠΟΛΕΙΣ						
1.11	1.11 Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη	25.000,00	87.500,00	87.500,00	25.000,00	25.000,00	250.000,00
1.11.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΝΤΑΞΗ						
2	2. ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	71.627.500,00	477.500,00	165.000,00	265.000,00	265.000,00	72.800.000,00
2.1	2.1 Ενεργειακή απόδοση	40.000,00	40.000,00	40.000,00	140.000,00	140.000,00	400.000,00
2.1.1	ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΧΩΡΩΝ						
2.1.2	ΜΕΛΕΤΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΧΩΡΩΝ						
2.3	2.3 Διαχείριση στερεών και	10.300.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10.300.000,00

	<i>υγρών αποβλήτων</i>						
2.3.1	ΈΡΓΑ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ - ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ - ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΒΙΟ.ΚΑ.&ΧΥΤΑ						
2.3.2	ΕΡΓΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΕΡΕΩΝ ΚΑΙ ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ						
2.3.3	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΕΡΙΣΥΛΛΟΓΗΣ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ή / ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗΣ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ ΝΕΚΡΩΝ ΖΩΩΝ ΚΑΙ ΛΗΨΗ ΔΕΙΓΜΑΤΩΝ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ ΑΠΟ ΝΕΚΡΑ ΒΟΟΕΙΔΗ ΚΑΙ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ						
2.3.4	ΑΝΤΙΡΡΥΠΑΝΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΡΑΓΓΙΣΤΙΚΩΝ ΤΑΦΡΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΧΕΙΜΑΡΡΩΝ						
2.3.5	ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΈΡΓΑ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ - ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ - ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΒΙΟ.ΚΑ.&ΧΥΤΑ						
2.3.6	ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΈΡΓΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΕΡΕΩΝ ΚΑΙ ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ						
2.4	<i>2.4 Πρόληψη & διαχείριση κινδύνων</i>	6.100.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6.100.000,00
2.4.1	ΕΡΓΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΖΗΜΙΩΝ ΣΕ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΕΝΤΟΝΑ ΚΑΙΡΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ¹⁵						
2.4.2	ΕΠΕΙΓΟΥΣΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΑΝΤΙΔΙΑΒΡΩΤΙΚΩΝ / ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΕΣΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ						
2.4.3	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΤΟΛΙΣΘΗΤΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΡΑΝΩΝ						

15 Τα έργα των φυσικών καταστροφών θα ενταχθούν σε Ειδικό Πρόγραμμα του ΕΠΑ. Ωστόσο, η συγκεκριμένη δράση αφορά συμπληρωματικά έργα αποκατάστασης ζημιών "μικρής έκτασης" από καιρικά φαινόμενα, τα οποία πιθανώς δεν θα ενταχθούν στο Ειδικό Πρόγραμμα.

2.4.4	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΩΝΩΠΩΕΙΔΩΝ						
2.4.5	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ						
2.4.6	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΝΑΧΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΡΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΟΤΑΜΩΝ						
2.4.7	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΙΑΒΡΩΜΕΝΩΝ ΑΚΤΩΝ						
2.6	<i>2.6 Παροχή πόσιμου νερού & διαχείριση υδάτων</i>	4.500.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4.500.000,00
2.6.1	ΈΡΓΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΟΣΙΜΟΥ ΝΕΡΟΥ						
2.6.2	ΔΙΚΤΥΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΟΜΒΡΙΩΝ						
2.6.3	ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΟΣΙΜΟΥ ΝΕΡΟΥ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΩΝ & ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ						
2.7	<i>2.7 Πράσινη επιχειρηματικότητα (επαναχρησιμοποίηση, διαχείριση γεωργικών αποβλήτων με χρήση ΑΠΕ κλπ)</i>	250.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	250.000,00
2.7.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ						
2.8	<i>2.8 Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής & αποδοτικής χρήσης πόρων</i>	175.000,00	175.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	500.000,00
2.8.1	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΔΟΠΟΙΑ (υπό εκτέλεση)						
2.8.2	ΑΝΑΔΑΣΜΟΙ						
2.8.3	ΜΕΛΕΤΕΣ ΦΙΛΙΚΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΔΙΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ & ΑΠΟΔΟΤΙΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΠΟΡΩΝ						
2.9	<i>2.9 Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ)</i>	50.000.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	50.000.000,00

2.9.1	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ						
2.9.2	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ- ΣΥΝΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΡΔΕΥΤΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ						
2.9.3	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ - ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΛΙΩΝ						
2.9.4	ΜΕΛΕΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (ΜΙΚΡΑ ΦΡΑΓΜΑΤΑ, ΑΡΔΕΥΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ, ΥΔΡΕΥΣΗ - ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ, ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΚΛΠ)						
2.10	2.10 Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς (βιοποικιλότητα, περιοχές Natura κλπ)	87.500,00	87.500,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00	250.000,00
2.10.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ						
2.10.2	ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ						
2.11	2.11 Πράσινες πόλεις (αστικές αναπλάσεις, εκσυγχρονισμός στόλου αστικών μεταφορών κλπ)	175.000,00	175.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	500.000,00
2.11.1	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ, ΕΠΙΣΚΕΥΗ, ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΤΙΡΙΑΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ						
2.11.2	ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΚΤΙΡΙΩΝ						
2.11.3	ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΚΤΙΡΙΩΝ						
3	3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	24.362.500,00	612.500,00	175.000,00	175.000,00	175.000,00	25.500.000,00
3.1	3.1 Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός	1.750.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.750.000,00
3.1.1	ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ						
3.1.2	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ, ΕΠΙΣΚΕΥΗ, ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΤΙΡΙΑΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ						

	ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ						
3.2	3.2 Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης (προγράμματα επιχειρηματικής κατάρτισης, μικροπιστώσεις για επιχειρηματικά σχέδια ανέργων κλπ.)	175.000,00	175.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	500.000,00
3.2.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ (ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ, ΜΙΚΡΟΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΚΛΠ.)						
3.4	3.4 Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ	157.500,00	157.500,00	45.000,00	45.000,00	45.000,00	450.000,00
3.4.1	ΕΡΓΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΓΙΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΑΜΕΑ						
3.5	3.5 Κοινωνικές επενδύσεις (πχ στήριξη της οικογένειας, ενίσχυση προσχολικής αγωγής)	280.000,00	280.000,00	80.000,00	80.000,00	80.000,00	800.000,00
3.5.1	ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ (ΠΧ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ, ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ)						
3.8	3.8 Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης	3.850.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3.850.000,00
3.8.1	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΒΑΘΜΙΔΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ						
3.8.2	ΜΕΛΕΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΒΑΘΜΙΔΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ						
3.12	3.12 Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (Brain Gain)	150.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	150.000,00
3.12.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΕΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ						

3.13	3.13 Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού	9.500.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9.500.000,00
3.13.1	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ						
3.14	3.14 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών - στήριξη τοπικών πρωτοβουλιών	8.500.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	8.500.000,00
3.14.1	ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ						
3.14.2	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ						
3.14.3	ΜΕΛΕΤΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ, ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ						
4	4. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	120.940.000,00	140.000,00	40.000,00	40.000,00	40.000,00	121.200.000,00
4.1	4.1 Υποδομές ΤΠΕ	140.000,00	140.000,00	40.000,00	40.000,00	40.000,00	400.000,00
4.1.1	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΤΠΕ						
4.1.2	ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΤΠΕ						
4.3	4.3 Λιμενικές υποδομές	2.850.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2.850.000,00
4.3.1	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ, ΕΠΕΚΤΑΣΗ, ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ						
4.3.2	ΑΛΙΕΥΤΙΚΑ ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ						
4.3.3	ΜΕΛΕΤΕΣ ΛΙΜΕΝΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ						
4.5	4.5 Οδικές υποδομές	38.500.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	38.500.000,00
4.5.1	ΟΔΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ						
4.5.2	ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΟΔΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ						
4.7	4.7 Υδατοδρόμια	450.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	450.000,00
4.7.1	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ & ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΥΔΑΤΟΔΡΟΜΙΩΝ						
4.8	4.8 Οδική ασφάλεια	79.000.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	79.000.000,00
4.8.1	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ						
4.8.2	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ						
4.8.3	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΖΗΜΙΩΝ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ						

4.8.4	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΟΔΙΚΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΦΩΤΙΣΜΟΥ & ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΣΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ						
4.8.5	ΜΕΛΕΤΕΣ ΕΡΓΩΝ ΟΔΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ						
5	5. ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ	39.252.500,00	402.500,00	115.000,00	115.000,00	115.000,00	40.000.000,00
5.1	<i>5.1 Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές</i>	140.000,00	140.000,00	40.000,00	40.000,00	40.000,00	400.000,00
5.1.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΙΣ ΑΝΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΜΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ						
5.2	<i>5.2 Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (health & wellness, citybreak, αγροτουρισμός, ορειβατικός τουρισμός κλπ.)</i>	8.250.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	8.250.000,00
5.2.1	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ						
5.2.2	ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ HEALTH & WELLNESS						
5.2.3	ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ CITY BREAK & ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ						
5.2.4	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ						
5.2.5	ΑΝΑΠΤΥΞΗ – ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΔΑΣΙΚΗΣ ΑΝΑΨΥΧΗΣ						
5.2.6	ΜΕΤΕΤΕΣ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΓΙΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ						
5.3	<i>5.3 Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος</i>	4.000.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4.000.000,00
5.3.1	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΩΝ						

5.3.2	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ						
5.3.3	ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΜΝΗΜΕΙΩΝ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ						
5.4	<i>5.4 Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς</i>	5.700.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5.700.000,00
5.4.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ						
5.5	<i>5.5 Μουσεία και Πολιτιστικά Κέντρα</i>	10.000.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10.000.000,00
5.5.1	ΜΟΥΣΕΙΑ (ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ-ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ-ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ)						
5.5.2	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ (ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ- ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ-ΑΝΑΔΕΙΞΗ)						
5.5.3	ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΜΟΥΣΕΙΑ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ						
5.6	<i>5.6 Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού</i>	250.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	250.000,00
5.6.1	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ						
5.7	<i>5.7 Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες</i>	10.650.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10.650.000,00
5.7.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ						
5.8	<i>5.8 Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές</i>	87.500,00	87.500,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00	250.000,00
5.8.1	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ ΣΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΑΓΟΡΕΣ						
5.9	<i>5.9 Ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων με προστατευόμενη</i>	87.500,00	87.500,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00	250.000,00

	ονομασία προέλευσης (ΠΟΠ) και προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη (ΠΓΕ)						
5.9.1	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΕ ΠΟΠ & ΠΓΕ						
5.11	5.11 Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό (συμμετοχή σε εκθέσεις, εμπορικές αποστολές κλπ.)	87.500,00	87.500,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00	250.000,00
5.11.1	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ						
5.11.2	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ						
6	6. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	4.337.500,00	1.912.500,00	1.025.000,00	112.500,00	112.500,00	7.500.000,00
6.1	6.1 Διοικητική Υποστήριξη	3.831.000,00	1.435.000,00	935.000,00	47.500,00	47.500,00	6.296.000,00
6.1.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ						
6.1.2	ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΣΥΝΑΦΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΗΘΗΣΗ ΤΩΝ Δ/ΝΣΕΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ						
6.1.2	Πόρος Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης						
6.1.2	ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΗΣ ΠΔΕ						
6.2	6.2 Τεχνική Βοήθεια	506.500,00	477.500,00	90.000,00	65.000,00	65.000,00	1.204.000,00
6.2.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ						
6.2.2	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ						
6.2.3	ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΠΑ						
6.2.4	ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΝ –ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΩΝ						
6.2.5	ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ						
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ Α							271.000.000,00

ΣΥΝΟΛΟ ΠΠΑ	271.000.000,00
------------	----------------

* ΔΡΑΣΗ: αφορά ομοειδή έργα (συμπληρώνεται με κεφαλαία).

** Ονοματισμένο έργο: αφορά μόνο ένα έργο (συμπληρώνεται με πεζά).

Ειδικά στην 1η προγραμματική περίοδο του ΕΠΑ ο κάθε φορέας έχει τη δυνατότητα να ανακαταλείπει χρονικά τον προϋπολογισμό που του αναλογεί βάσει των αναγκών του, καθώς αναγνωρίζεται η ιδιαιτερότητα αυτής της περιόδου που προκύπτει από την ύπαρξη των υφιστάμενων έργων – μελετών από την πρότερη κατάσταση του Εθνικού ΠΔΕ.

Το ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας λαμβάνοντας υπόψη τις αυξημένες ανάγκες που προκύπτουν από την ύπαρξη των υφιστάμενων έργων – μελετών από την πρότερη κατάσταση του Εθνικού ΠΔΕ, συνυπολογίζοντας τις ανάγκες για την ένταξη των ώριμων προς ένταξη έργων και το γεγονός ότι η πλειοψηφία των έργων που αφορούν επαναλαμβανόμενες δράσεις θα ενταχθούν από το πρώτο έτος του προγράμματος με ορίζοντα ολοκλήρωσης το πέρας της προγραμματικής περιόδου κατανέμει το μεγαλύτερο ποσοστό του προϋπολογισμού του προγράμματος στο πρώτο έτος, (ποσοστό 96,46%).

Πίνακας 30: Χρονοδιάγραμμα του Προγράμματος

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ								
Α/Α	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΕΠΑ/ ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ	Προϋπολογισμός /Ετήσιο Ποσοστό Υλοποίησης	ΕΤΗ					ΣΥΝΟΛΟ
			2021	2022	2023	2024	2025	
1	1. ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Προϋπολογισμός	887.500,00	1.250.000,00	1.162.500,00	350.000,00	350.000,00	4.000.000,00
		Ετήσιο Ποσοστό Υλοποίησης	22,19%	31,25%	29,06%	8,75%	8,75%	100,00%
2	2. ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Προϋπολογισμός	71.627.500,00	477.500,00	165.000,00	265.000,00	265.000,00	72.800.000,00
		Ετήσιο Ποσοστό Υλοποίησης	98,39%	0,66%	0,23%	0,36%	0,36%	100,00%
3	3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Προϋπολογισμός	24.362.500,00	612.500,00	175.000,00	175.000,00	175.000,00	25.500.000,00
		Ετήσιο Ποσοστό Υλοποίησης	95,54%	2,40%	0,69%	0,69%	0,69%	100,00%
4	4. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	Προϋπολογισμός	120.940.000,00	140.000,00	40.000,00	40.000,00	40.000,00	121.200.000,00
		Ετήσιο Ποσοστό Υλοποίησης	99,79%	0,12%	0,03%	0,03%	0,03%	100,00%
5	5. ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ	Προϋπολογισμός	39.252.500,00	402.500,00	115.000,00	115.000,00	115.000,00	40.000.000,00
		Ετήσιο Ποσοστό Υλοποίησης	98,13%	1,01%	0,29%	0,29%	0,29%	100,00%
6	6. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	Προϋπολογισμός	4.337.500,00	1.912.500,00	1.025.000,00	112.500,00	112.500,00	7.500.000,00
		Ετήσιο Ποσοστό Υλοποίησης	57,83%	25,50%	13,67%	1,50%	1,50%	100,00%

Τέλος, σημειώνεται ότι η εκκαθάριση του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων αποτελεί προϋπόθεση ορθής παρακολούθησης και υλοποίησης αυτού. Επιπλέον, με την εκκαθάριση και τον εξορθολογισμό των ενταγμένων έργων, αυτοδεσμεύονται πόροι από ανενεργά έργα προς νέα έργα αναπτυξιακού χαρακτήρα.

Βασικά εργαλεία για τον εξορθολογισμό του προγράμματος είναι:

1. Η μείωση του ανεκτέλεστου Π/Υ του προγράμματος που επιτυγχάνεται με την επικαιροποίηση του Π/Υ των ενταγμένων έργων στο ΠΔΕ στο ύψος των υπογεγραμμένων συμβάσεων.
2. Η απένταξη ανενεργών έργων και έργων που δεν εμπίπτουν πλέον στις προτεραιότητες του Φορέα (με την προϋπόθεση ότι δεν απορρέουν από αυτά ανειλημμένες υποχρεώσεις).
3. Η ενημέρωση της ΔΔΕ για την ολοκλήρωση των έργων που είναι ενταγμένα στο πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων με επικαιροποίηση του Π/Υ των έργων αυτών σύμφωνα με τα τελικά οικονομικά στοιχεία .

Οι υπηρεσίες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, προκειμένου να επιτευχθεί ο καλύτερος σχεδιασμός της νέας προγραμματικής περιόδου προχώρησαν σε μία εκ βάθρων διαδικασία εκκαθάρισης και εξορθολογισμού των ενταγμένων έργων στο πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων

Στο πλαίσιο του εξορθολογισμού του εθνικού σκέλους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για το έτος 2021, δε θα συμπεριληφθούν **74** έργα/μελέτες συνολικού προϋπολογισμού **63.137.784,45€**, σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα:

Α/Α	ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ ΕΤΟΥΣ 2020 / ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ
1	ΕΠ 001	66	59.583.326,19 €
2	ΕΠ 301	2	1.815.780,91€
3	ΜΠ 001	6	1.738.677,35€
	ΣΥΝΟΛΟ	74	63.137.784,45€

5 ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΠΑ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

5.1 ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

Μέσω των πέντε (5) Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ), που διαχειρίζονται από κοινού η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι χώρες της ΕΕ, διοχετεύονται περισσότεροι από τους μισούς χρηματοδοτικούς πόρους της ΕΕ. Η συμβολή στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στη διασφάλιση βιώσιμων και υγιών συνθηκών τόσο στην ευρωπαϊκή οικονομία όσο και στο περιβάλλον αποτελούν το στόχο των Ταμείων αυτών.

Τα ΕΔΕΤ εστιάζουν κυρίως σε 5 τομείς:

- Έρευνα και καινοτομία
- Ψηφιακές τεχνολογίες
- Στήριξη της οικονομίας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών
- Βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων
- Μικρές επιχειρήσεις

Τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία:

- Το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)**¹⁶, το οποίο προωθεί την ισόρροπη ανάπτυξη των διαφόρων περιφερειών της ΕΕ.
- Το **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)**¹⁷, το οποίο στηρίζει έργα σχετικά με την απασχόληση σε ολόκληρη την Ευρώπη και επενδύει στο ανθρώπινο δυναμικό της Ευρώπης - τους εργαζομένους, τους νέους και όλους όσους αναζητούν εργασία.
- Το **Ταμείο Συνοχής (ΤΣ)**¹⁸, το οποίο χρηματοδοτεί έργα στους τομείς των μεταφορών και του περιβάλλοντος σε χώρες στις οποίες το ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (ΑΕΕ) ανά κάτοικο είναι χαμηλότερο από το 90% του μέσου όρου της ΕΕ.
- Το **Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)**¹⁹, το οποίο εστιάζει στην επίλυση των ιδιαίτερων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές της ΕΕ.
- Το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ)**²⁰, το οποίο βοηθά τους αλιείς να υιοθετήσουν πρακτικές βιώσιμης αλιείας και τις παράκτιες κοινότητες να

¹⁶https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/erdf/

¹⁷<https://ec.europa.eu/esf/home.jsp?langId=en>

¹⁸https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/cohesion-fund/

¹⁹<https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development>

²⁰<https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff/>

διαφοροποιήσουν τις οικονομίες τους ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής κατά μήκος των ευρωπαϊκών ακτών.

Συμπληρωματικότητα με πολιτικές Ευρωπαϊκών Ταμείων

Όσον αφορά τη συμπληρωματικότητα του Προγράμματος με τις πολιτικές των ευρωπαϊκών ταμείων παρατηρούνται τα εξής:

Ως **προς το ΕΤΠΑ** εντοπίζεται έντονη συμπληρωματικότητα μεταξύ Περιφερειακών και Εθνικών Δράσεων για την ανάπτυξη της Έρευνας και Καινοτομίας που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ. Στο ίδιο πλαίσιο θα αξιοποιηθούν οι αντίστοιχοι πόροι του ΕΠΑ, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ολοκληρωμένη κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών των ΜΜΕ για την μετάβασή τους στο νέο μοντέλο ανάπτυξης, καθώς και η προώθηση επενδύσεων σε καθαρή ενέργεια, με την ταυτόχρονη ενίσχυση των αναγκαίων υποδομών.

Παρουσιάζεται επίσης συμπληρωματικότητα για δράσεις προώθησης της χρήσης συστημάτων ΑΠΕ σε τελικούς τομείς ενεργειακής κατανάλωσης, την ανάπτυξη «έξυπνων» ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης σε τοπικό επίπεδο καθώς και τη βελτίωση της προστασίας, διατήρησης και αποκατάστασης των προστατευόμενων περιοχών, οικοτόπων και προστατευόμενων ειδών. Ομοίως και παρουσιάζεται συμπληρωματικότητα με έργα υποδομών και δικτύων που διευκολύνουν τη μετάβαση μεταξύ των Ενοτήτων της Περιφέρειας αλλά και έξω από αυτή.

Ως **προς το ΕΚΤ** εντοπίζεται συμπληρωματικότητα μεταξύ Εθνικών δράσεων Ενεργητικής Απασχόλησης και δράσεων για ανέργους με δράσεις του ΕΠΑ για την εκπαίδευση ανέργων ώστε να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας καθώς και μεταξύ δράσεων που αποσκοπούν στην κοινωνική ένταξη ευπαθών κοινωνικά ομάδων.

Τέλος, **ως προς το ΕΓΤΑΑ** παρουσιάζεται συμπληρωματικότητα σε δράσεις αναγκαίας στήριξης της αγροτικής παραγωγής με στόχο την αποφυγή επέκτασης της υποβάθμισης των εδαφών και της ερημοποίησης της υπαίθρου

5.2 ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΠΑ ΜΕ ΕΣΠΑ 2021-2027

Στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2021-2027 της νέας Πολιτικής Συνοχής, όπως έχει ήδη περιγραφεί, έμφαση δίνεται στους παρακάτω πέντε στόχους πολιτικής:

- 1) Μια εξυπνότερη Ευρώπη — καινοτόμος και έξυπνος οικονομικός μετασχηματισμός.
- 2) Μια πιο «πράσινη» Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.
- 3) Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη — κινητικότητα και περιφερειακές διασυνδέσεις ΤΠΕ.
- 4) Μια πιο κοινωνική Ευρώπη — υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.
- 5) Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της — βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών χάρη σε τοπικές πρωτοβουλίες.

Στον παρακάτω Πίνακα επιτελείται μια αποτύπωση της συνέργειας των Προτεραιοτήτων που έχουν επιλεγεί στο ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας με τους Στόχους Πολιτικής της ΠΠ 2021-2027 και

τους Ειδικούς Στόχους που τους εξειδικεύουν, βάσει και της 1^{ης} Εγκυκλίου σχεδιασμού του ΕΣΠΑ 2021-2027 του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Πίνακας 31: Αποτύπωση συνέργειας μεταξύ Αξόνων Προτεραιότητας του ΠΠΑ με ΕΣΠΑ 2021-2027

Αναπτυξιακοί Στόχοι	Άξονες Προτεραιότητας του ΠΠΑ	Στόχοι Πολιτικής ΕΣΠΑ 2021-2027	Ειδικό Στόχοι ΕΣΠΑ 2021-2027
1. ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής	ΣΠ.1	(i) ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών
	Πρώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις		
	Συστάδες ανάπτυξης	ΣΠ.1	(iii) ενίσχυση της αειφόρου ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και της δημιουργίας θέσεων εργασίας σε ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων
	Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα (αυτοματοποίηση της παραγωγής, αξιοποίηση της συνδεσιμότητας και των μεγάλων όγκων δεδομένων, διαδίκτυο των πραγμάτων, cloud computing κλπ)	ΣΠ.1	(ii) εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις (iii) ενίσχυση της αειφόρου ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και της δημιουργίας θέσεων εργασίας σε ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων (iv) ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έξυπνη εξειδίκευση, τη βιομηχανική μετάβαση και την επιχειρηματικότητα
	Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση (ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονική μάθηση, κλπ)	ΣΠ.1	ii) εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις

	Ψηφιακή διασύνδεση μονάδων δημόσιας διοίκησης		
	Έξυπνες πόλεις	ΣΠ.1	(ii) εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις
		ΣΠ.2	vii. Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης
		ΣΠ.3	i. Ενίσχυση της ψηφιακής συνδεσιμότητας
	Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη	ΣΠ.1	(iv) ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έξυπνη εξειδίκευση, τη βιομηχανική μετάβαση και την επιχειρηματικότητα
2. ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Ενεργειακή απόδοση	ΣΠ.2	i. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης
	Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων	ΣΠ.2	vi. Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία
	Πρόληψη & διαχείριση κινδύνων	ΣΠ.2	iv. Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές
	Παροχή πόσιμου νερού & διαχείριση υδάτων	ΣΠ.2	v. Προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού vi. Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία
	Πράσινη επιχειρηματικότητα (επαναχρησιμοποίηση, διαχείριση γεωργικών αποβλήτων με χρήση ΑΠΕ κλπ)	ΣΠ.2	ii. Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας vi. Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία
	Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής & αποδοτικής χρήσης πόρων	ΣΠ.2	ii. Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας iii. Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης σε τοπικό επίπεδο vi. Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία

	Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ)	ΣΠ.2	v. Προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού vi. Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία
	Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς (βιοποικιλότητα, περιοχές Natura κλπ)	ΣΠ.2	vii. Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης
		ΣΠ.5	ii. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και των παράκτιων περιοχών μέσω της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων
	Πράσινες πόλεις (αστικές αναπλάσεις, εκσυγχρονισμός στόλου αστικών μεταφορών κλπ)	ΣΠ.2	vii. Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης
		ΣΠ.5	ii. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και των παράκτιων περιοχών μέσω της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων
3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός	ΣΠ.4 (ΕΤΠΑ)	iv. Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη με την ανάπτυξη υποδομών, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης
	Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης (προγράμματα επιχειρηματικής κατάρτισης, μικροπιστώσεις για επιχειρηματικά σχέδια ανέργων κλπ.)	ΣΠ.4 (ΕΚΤ+)	i. βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων, των μακροχρόνια ανέργων και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας

	Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ	ΣΠ.4 (ΕΤΠΑ)	iii. Ακόμη μεγαλύτερη κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, μεταναστών και των μειονεκτουσών ομάδων, με την εφαρμογή ολοκληρωμένων μέτρων που αφορούν μεταξύ άλλων τη στέγαση και τις κοινωνικές υπηρεσίες
	Κοινωνικές επενδύσεις (πχ στήριξη της οικογένειας, ενίσχυση προσχολικής αγωγής)	ΣΠ.4 (ΕΚΤ+)	vii. προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας iii. Προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, βελτίωση της ισορροπίας της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής, περιλαμβανομένης της πρόσβασης στην παιδική φροντίδα, προώθηση ενός υγιούς και κατάλληλα προσαρμοσμένου εργασιακού περιβάλλοντος για την αντιμετώπιση κινδύνων για την υγεία, προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή και ενεργός και υγιής γήρανση v. προώθηση της ίσης πρόσβασης και της ολοκλήρωσης ποιοτικής και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης και κατάρτισης, ιδίως για μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, μέσω της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση καθώς και την εκπαίδευση και τη μάθηση ενηλίκων, περιλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους

	Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης (μετάβαση σε αποκεντρωμένο σύστημα μεγαλύτερων και λιγότερων μονάδων, ενίσχυση ψηφιακών και λοιπών υποδομών, επιμόρφωση εκπαιδευτικών κλπ.)	ΣΠ.4 (ΕΤΠΑ)	ii. Βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης υποδομών
	Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (Brain Gain)	ΣΠ.4 (ΕΤΠΑ)	ii. Βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης υποδομών
	Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού	ΣΠ.5	i. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές
	Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών - στήριξη τοπικών πρωτοβουλιών		ii. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και των παράκτιων περιοχών μέσω της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων
4. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	Υποδομές ΤΠΕ	ΣΠ.1	(ii) εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις
		ΣΠ.3	i. Ενίσχυση της ψηφιακής συνδεσιμότητας
	Λιμενικές υποδομές	ΣΠ.3	iii. Ανάπτυξη βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα·
	Οδικές υποδομές		ii. Ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού ΔΕΔ-Μ

	Υδατοδρόμια	ΣΠ.3	ii. Ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού ΔΕΔ-Μ iv. Προαγωγή της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας
	Οδική ασφάλεια	ΣΠ.3	iv. Προαγωγή της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας
5. ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ	Πρώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές	ΣΠ.5	i. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές ii. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και των παράκτιων περιοχών μέσω της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων
	Πρώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (health & wellness, citybreak, αγροτουρισμός, ορειβατικός τουρισμός κλπ.)		
	Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος		
	Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς		
	Μουσεία και Πολιτιστικά Κέντρα		
	Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού		
	Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες	ΣΠ.1	(iii) ενίσχυση της αειφόρου ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και της δημιουργίας θέσεων εργασίας σε ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων (iv) ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έξυπνη εξειδίκευση, τη βιομηχανική μετάβαση
Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές			

	Ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων με προστατευόμενη ονομασία προέλευσης (ΠΟΠ) και προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη (ΠΓΕ)		και την επιχειρηματικότητα
	Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό (συμμετοχή σε εκθέσεις, εμπορικές αποστολές κλπ.)		

5.3 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Το Πρόγραμμα Περιφερειακής Ανάπτυξης της Δυτικής Ελλάδας αποτελείται κατά κύριο λόγο από έργα ανάπτυξης υποδομών. Τα έργα υποδομών και ιδίως αυτά που χαρακτηρίζονται ως μεγάλα έργα, αποτελούν ουσιαστικά τομή για τη χωρική ενότητα που υλοποιούνται, επιφέροντας σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

Οικονομικές θεωρούνται οι επιπτώσεις εκείνες που έχουν άμεσο αντίκτυπο σε τομείς όπως η εργασία, το εμπόριο, το εισόδημα και άλλες εν γένει οικονομικές δραστηριότητες σε μία περιοχή.

Η ανάπτυξη λοιπόν μεγάλων έργων υποδομής προκαλεί άμεσες και έμμεσες οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις σε σχέση με το αντίστοιχο πεδίο εφαρμογής τους. Οι επιπτώσεις αυτές σχετίζονται με την παραγωγική διαδικασία, την χωρική κατανομή και εγκατάσταση των επιχειρήσεων, την βελτίωση της απασχόλησης, την προσέλκυση επενδύσεων, την ανάπτυξη του τουρισμού κ.α.

Η ενισχυμένη γεωγραφική θέση που κατέχει η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, όπως προαναφέρθηκε, την καθιστά σημαντικό κόμβο δικτύων μεταφορών, επικοινωνίας και ενέργειας, καθώς διασχίζεται από εθνικά δίκτυα μεταφορών (ΠΑΘΕ, Ιόνια Οδός, Λιμάνι Πάτρας κ.α.), διαθέτει σημαντικά αεροδρόμια και σύνδεση με το δίκτυο φυσικού αερίου.

Όπως και στις προηγούμενες περιόδους όπου κατασκευάστηκαν σημαντικά έργα υποδομών, έτσι και κατά τον τρέχοντα αναπτυξιακό σχεδιασμό περιλαμβάνεται μεγάλος αριθμός έργων και κυρίως μεγάλων, τα οποία αφορούν τη βελτίωση Εθνικών, Περιφερειακών και Τοπικών οδών, την ενεργειακή αναβάθμιση βασικών υποδομών, την επέκταση λιμανιών, τη βελτίωση των αεροδρομίων κ.α.

Ως προς την παραγωγική δραστηριότητα:

Ο βαθμός αλληλεπίδρασης των παραγωγικών δραστηριοτήτων τόσο στην περιοχή διέλευσής τους όσο και στο σύνολο των περιφερειών, ακόμα και σε εθνικό επίπεδο, καθορίζεται από τα μεγάλα έργα που αφορούν μεταφορικές υποδομές. Η πρόσβαση στις αγορές ενισχύεται από τη βελτίωση της προσβασιμότητας των τοπικών κοινοτήτων, πόλεων και περιφερειών. Η δυνατότητα αυτή υποβοηθά σημαντικά τη διάθεση των τοπικών προϊόντων και υλών σε περισσότερα σημεία, αυξάνοντας την παραγωγική διαδικασία. Ασφαλώς, οι αναπτυξιακές δυνατότητες που διαμορφώνονται από τη βελτίωση συγκεκριμένα των μεταφορικών υποδομών, εξαρτάται από την ύπαρξη ανάλογης περιφερειακής στρατηγικής αλλά και τη βούληση της επιχειρηματικής κοινότητας και των τοπικών κοινωνιών για να εξελιχθούν.

Επιπρόσθετα, ο πρωτογενής και ο δευτερογενής τομέας κυρίως μέσα από την παραγωγή και μεταποίηση προϊόντων αλλά και ο τριτογενής τομέας κυρίως μέσα από την ανάπτυξη του τουρισμού και των υπηρεσιών είναι οι παραγωγικοί τομείς που θα μπορούσαν να ευνοηθούν μακροπρόθεσμα από την υλοποίηση ανάλογων μεγάλων έργων υποδομών. Αυτή αποτελεί και μια επιπλέον αιτία για την οποία πολλοί τοπικοί παραγωγικοί φορείς πίεζαν διαχρονικά για την κατασκευή των μεγάλων αυτών έργων.

Ως προς την προσέλκυση επενδύσεων:

Αναμένονται να συμβάλουν στην προσέλκυση νέων επενδύσεων η ολοκλήρωση των παλαιών και η δημιουργία νέων έργων υποδομών. Μεγάλα έργα όπως η ολοκλήρωση των

οδικών αξόνων, η βελτίωση και επέκταση των λιμανιών κ.α. είναι δυνατό να αποτελέσουν κίνητρο για την εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων κυρίως στη Δυτική Ελλάδα τόσο στις περιοχές από τις οποίες διέρχεται ο Π.Α.Θ.Ε και η Ιονία Οδός όσο και από αυτές που μπορούν να εξυπηρετήσουν θαλάσσιες μεταφορές. Επιπλέον, η εφαρμογή νέων παραγωγικών μοντέλων και καινοτόμων μεθόδων επεξεργασίας, ανάπτυξης και προώθησης των προϊόντων μπορεί να ενισχυθεί από τη δυνατότητα της γρήγορης πρόσβασης των τοπικών επιχειρήσεων απευθείας στις ευρωπαϊκές αγορές.

Ως προς την προσέλκυση απασχόλησης:

Νέες αναπτυξιακές δυνατότητες στην Περιφέρεια με παράλληλη θετική επίπτωση και στην απασχόληση προσφέρονται με τη δημιουργία έργων υποδομών και άλλων μεγάλων έργων. Η κατασκευή αυτών των έργων απαιτεί σημαντικό αριθμό εργαζομένων με αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και νέων ευκαιριών απασχόλησης για τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής, όπου υλοποιείται κάθε έργο, συμβάλλοντας καθοριστικά στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας. Επιπλέον, αναμένεται η βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση για επιμέρους παραγωγικούς κλάδους από την πιθανή προσέλκυση επενδύσεων και εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων μετά την ολοκλήρωση των έργων.

Ως προς την τουριστική ανάπτυξη:

Η συμβολή των μεγάλων έργων υποδομών, αναφορικά με την ανάπτυξη του τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή της Περιφέρειας, ήταν και παραμένει πολύ μεγάλη. Σημειώθηκε σημαντική αύξηση της τουριστικής κίνησης στη Δυτική Ελλάδα, ήδη τα τελευταία χρόνια με την ανάπτυξη νέων αξόνων και δικτύων. Η ολοκλήρωση του Δυτικού Άξονα της Ιονίας Οδού, η ολοκλήρωση της Ολυμπίας Οδού καθώς και η αναβάθμιση των λιμένων της Περιφέρειας εκτιμάται ότι συντελούν ουσιαστικά στην προσέλευση επισκεπτών και τουριστών, κυρίως του εσωτερικού με συνέπεια την ενίσχυση του τουριστικού κλάδου και του περιφερειακού εισοδήματος.

6 ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΑΡΧΕΣ

6.1 ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Από το έτος 2019 η Ελλάδα, σταθερά προσηλωμένη στην επιτυχή εφαρμογή των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), έχει ήδη ενεργοποιήσει τη διαδικασία εκπόνησης ενός Εθνικού Σχεδίου Εφαρμογής για τους ΣΒΑ, το οποίο θα αποτυπώνει, μεταξύ άλλων, το σύνολο των κεντρικών και μακροπρόθεσμων μέτρων πολιτικής που έχουν ή πρόκειται να υιοθετηθούν από τη χώρα μας, προκειμένου να εφαρμοστεί, με ισόρροπο και ολοκληρωμένο τρόπο, το σύνολο των ΣΒΑ.

Η αξιόπιστη ποσοτική παρακολούθηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων που επιφέρουν οι πολιτικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη στο σύνολο της κοινωνίας, στο πλαίσιο αυτό, αποκτά ιδιαίτερη σημασία για τη χώρα μας. Κινούμενο προς την κατεύθυνση αυτή το Γραφείο Συντονισμού, Θεσμικών, Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων της τέως Γενικής Γραμματείας της Κυβέρνησης²¹, (νυν Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Προεδρίας της Κυβέρνησης) κατόπιν εκτεταμένης διαβούλευσης με τα αρμόδια Υπουργεία και την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) [συμπεριλαμβανομένης της 4^{ης} συνάντησης του διυπουργικού συντονιστικού δικτύου που διεξήχθη στις 13/3/2019], στην υιοθέτηση μιας δέσμης εθνικών δεικτών, με τους οποίους θα παρακολουθείται η πρόοδος εφαρμογής των ΣΒΑ κατά τα επόμενα έτη. Οι εν λόγω δείκτες έχουν επιλεγεί τόσο από το σύνολο των 232 υιοθετηθέντων από τον ΟΗΕ σχετικών δεικτών, όσο και από το αντίστοιχο πλαίσιο των 100 δεικτών της Eurostat και θα επικαιροποιούνται και θα προσαρμόζονται, κάθε φορά, ανάλογα με τις εξελίξεις σε επιμέρους πολιτικές προτεραιότητες και τα διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα.

Τα κριτήρια, σύμφωνα με τα οποία πραγματοποιήθηκε η επιλογή των δεικτών, αποτυπώνονται ως ακολούθως:

- Συμβατότητα με την ελληνική πραγματικότητα, υφιστάμενες συνθήκες και ανάγκες.
- Συνάφεια με τις 8 Εθνικές Προτεραιότητες για τους ΣΒΑ, τις οποίες υιοθέτησε η χώρα μας, σε υψηλό πολιτικό επίπεδο, το 2017, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις της κοινωνίας των πολιτών και των λοιπών ενδιαφερόμενων μερών, και οι οποίες καλύπτουν το σύνολο των 17 ΣΒΑ, και απηχούν, με ολοκληρωμένο τρόπο, και τις τρεις διαστάσεις της βιώσιμης ανάπτυξης (οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική), και
- Διαθεσιμότητα στατιστικών δεδομένων από την ΕΛΣΤΑΤ, τα Υπουργεία και το σύνολο των Φορέων του Ελληνικού Στατιστικού Συστήματος.

Οι εθνικές προτεραιότητες για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης

Η κυβέρνηση, κατόπιν της ολοκλήρωσης της χαρτογράφησης και προτεραιοποίησης των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) από τα υπουργεία, και με τη συνεισφορά προτάσεων από τους κοινωνικούς εταίρους και ενδιαφερόμενους φορείς, κατέληξε στην επιλογή του παρακάτω πλαισίου εθνικών προτεραιοτήτων, οι οποίες συνδέονται με αντίστοιχους ΣΒΑ, και

²¹https://gslegal.gov.gr/?page_id=5506

για τις οποίες έχουν αναπτυχθεί ή πρόκειται να αναπτυχθούν οι κατάλληλες δράσεις, πολιτικές και νομοθετικές ρυθμίσεις:

A. Εθνικές Προτεραιότητες προσανατολισμένες στα αποτελέσματα (outcome - oriented)

- Προώθηση μιας ανταγωνιστικής, καινοτόμου και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης (ΣΒΑ 8, 9).
- Προαγωγή της πλήρους απασχόλησης και της αξιοπρεπούς εργασίας για όλους (ΣΒΑ 8).
- Αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας (ΣΒΑ 1, 2, 3).
- Μείωση των κοινωνικών και περιφερειακών ανισοτήτων και εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους (ΣΒΑ 10, 5).
- Προώθηση μιας υψηλής ποιότητας και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης (ΣΒΑ 4).
- Ενίσχυση της προστασίας και ορθολογικής διαχείρισης του φυσικού κεφαλαίου ως βάση για κοινωνική ευημερία και μετάβαση σε μία οικονομία χαμηλού άνθρακα (ΣΒΑ 6, 7, 11, 12, 13, 14, 15).

B. Εθνικές Προτεραιότητες προσανατολισμένες στις διαδικασίες (process - oriented)

- Οικοδόμηση αποδοτικών, αξιόπιστων και διάφανων θεσμών (ΣΒΑ 16,17).
- Ενίσχυση και προώθηση ανοιχτών, συμμετοχικών και δημοκρατικών διαδικασιών (ΣΒΑ 16,17).

Συμπερασματικά, σε σχέση και με τους στόχους που εξυπηρετούν οι Άξονες Προτεραιότητας του ΠΠΑ, συνεπάγεται με σαφήνεια ο υψηλός βαθμός της συμβολής του Προγράμματος στους στόχους για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη.

6.2 ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

Η ισότητα των ευκαιριών αποτελεί γενική αρχή, οι δύο ουσιαστικές πτυχές της οποίας είναι η απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας και η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η εν λόγω αρχή εφαρμόζεται σε όλους τους τομείς, ιδίως, στον οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και οικογενειακό βίο.

Μια νέα διάταξη εισήχθη με τη συνθήκη του Άμστερνταμ²², προκειμένου να ενισχυθεί η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων που συνδέεται άμεσα με την ισότητα των ευκαιριών. Στο άρθρο αυτό προβλέπεται η δυνατότητα λήψης από το Συμβούλιο των αναγκαίων μέτρων για την καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων λόγω φύλου, φυλής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Εξάλλου, χάρη στο πρόγραμμα δράσης για την καταπολέμηση των διακρίσεων (2001-2006), η Ευρωπαϊκή Ένωση ενθαρρύνει και συμπληρώνει τις ενέργειες των κρατών μελών για την καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων.

²²https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/treaty_of_amsterdam_el.pdf

Το Δεκέμβριο του 2000 εγκρίθηκε ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης²³, ο οποίος εμπεριέχει κεφάλαιο με τίτλο «Ισότητα», στο οποίο προβλέπονται οι αρχές της απαγόρευσης των διακρίσεων, της ισότητας ανδρών και γυναικών και της πολιτιστικής, θρησκευτικής και γλωσσικής πολυμορφίας. Στο κεφάλαιο αυτό αναφέρονται επίσης τα δικαιώματα του παιδιού, των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρία.

► Η Αρχή της ίσης μεταχείρισης

Η αρχή της ίσης μεταχείρισης έχει ως στόχο τη διασφάλιση ισότητας στη μεταχείριση των ατόμων ανεξαρτήτως εθνικότητας, φύλου, φυλής, ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

Η απαγόρευση κάθε διακριτικής μεταχείρισης λόγω ιθαγένειας προβλέπεται στο άρθρο 12 (πρώην άρθρο 6) της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. η συνθήκη του Άμστερνταμ περιέλαβε στη συνθήκη ΕΚ ένα νέο άρθρο 13, για να συμπληρώσει την εγγύηση της απαγόρευσης των διακρίσεων που προβλέπεται στις συνθήκες και να την επεκτείνει στις άλλες περιπτώσεις που προαναφέρονται.

Με τον ν.4443/2016²⁴ ενσωματώθηκαν εκ νέου στο εθνικό δίκαιο οι Οδηγίες 2000/43/ΕΚ περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής και 2000/78/ΕΚ για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση.

► Η ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών

Η αρχή της ισότητας ανδρών και γυναικών καθιερώθηκε από το 1957 με τη συνθήκη της Ρώμης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας²⁵. Στο άρθρο 141 ορίζεται ότι παρέχεται ίση αμοιβή στους άνδρες και στις γυναίκες για ίσης αξίας παρεχόμενη εργασία. Από το 1975, έχει εκδοθεί σειρά οδηγιών που επεκτείνουν την αρχή της ίσης μεταχείρισης στην πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική κατάρτιση, στην επαγγελματική προώθηση με στόχο την εξάλειψη κάθε μορφής διάκρισης στον χώρο εργασίας και, εν συνεχεία, στους τομείς της κοινωνικής ασφάλισης, των νομικών καθώς και των επαγγελματικών καθεστώτων.

Η Επιτροπή προσέθεσε στα πολυετή προγράμματα προώθησης της ίσης μεταχείρισης, τα οποία εισήχθησαν τη δεκαετία του 1980, μια κοινοτική στρατηγική (2001-2005), με στόχο τη θέσπιση πλαισίου δράσης, στο οποίο όλες οι κοινοτικές δράσεις να μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου της εξάλειψης των ανισοτήτων και της προώθησης της ισότητας ανδρών και γυναικών.

Η συνθήκη του Άμστερνταμ έχει ως στόχο τη συμπλήρωση του περιορισμένου πεδίου εφαρμογής του άρθρου 141 (που αφορά μόνο την ισότητα της αμοιβής), ενσωματώνοντας

²³<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:I33501&from=EL>

²⁴<https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/nomos-4443-2016-fek-232a-9-12-2016.html>

²⁵<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-rome>

την προώθηση της ισότητας ανδρών και γυναικών στο άρθρο 2 της συνθήκης ΕΚ, στο οποίο απαριθμούνται τα καθήκοντα της Κοινότητας. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2000, ορίζει ότι: «Η ισότητα ανδρών και γυναικών πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλους τους τομείς, περιλαμβανομένων της απασχόλησης, της εργασίας και των αποδοχών».

► Ο Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων

Με την ευκαιρία της 50ής επετείου της οικουμενικής διακήρυξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τον Δεκέμβριο 1998, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας (3-4 Ιουνίου 1999) αποφάσισε να αναλάβει εργασίες με σκοπό την εκπόνηση ενός Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ως στόχος τέθηκε η συγκέντρωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων που ισχύουν σε επίπεδο Ένωσης σε ένα μόνο κείμενο ώστε να καταστούν αυτά περισσότερο σαφή.

Ο Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ προκηρύχθηκε επίσημα κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας, στις 7 Δεκεμβρίου 2000. Βασίζεται στις κοινοτικές Συνθήκες, στις διεθνείς συμβάσεις, μεταξύ των οποίων η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του 1950 και ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης του 1989, στις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών καθώς και στις διάφορες δηλώσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η εκπόνηση του σχεδίου του Χάρτη ανατέθηκε σε ειδικό όργανο -μια Συνέλευση- που απαρτίζεται από 62 μέλη, ιδίως αντιπροσώπους των ευρωπαϊκών οργάνων και των κυβερνήσεων των κρατών μελών.

Τα θεμελιώδη δικαιώματα όσον αφορά την αξιοπρέπεια, την ελευθερία, την ισότητα, την αλληλεγγύη, την ιδιότητα του πολίτη και τη δικαιοσύνη καθορίζονται από τον Χάρτη, μέσω των 54 άρθρων του που συγκεντρώνονται σε επτά κεφάλαια.

Εμπεριέχει δικαιώματα που δεν διασφαλίζονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) που περιορίζεται στην προστασία των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων. Αφορά κυρίως στα κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων, την προστασία των δεδομένων, τη βιοηθική ή το δικαίωμα ορθής διαχείρισης.

Στο πλαίσιο του ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας οι Άξονες πολιτικής και οι δράσεις που επιλέγονται, έχουν υψηλή συμβολή και δεσμεύονται για την τήρηση της αρχής της ισότητας των ευκαιριών και κατάργησης των διακρίσεων.

6.3 ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Αναπόσπαστο μέρος της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και αναγνωρίζεται ως κρίσιμος παράγοντας για την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Από την περίοδο ένταξης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η ισότητα των φύλων αποτελεί πολιτικό και αναπτυξιακό στόχο, τόσο σε επίπεδο χάραξης και εφαρμογής εθνικής πολιτικής, όσο και σε επίπεδο έργων που η υλοποίησή τους χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η αρχή των ίσων ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες εμπεριέχεται ως στόχος στις ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις ήδη από το 1988.

Η ένταξη της διάστασης του φύλου σημαίνει ότι λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις όλων των γενικών μέτρων και παρεμβάσεων στην αντίστοιχη θέση των γυναικών και των ανδρών κατά το σχεδιασμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγησή τους.

Η έννοια αυτή καλύπτει επίσης το σχεδιασμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση ειδικών συμπληρωματικών μέτρων και παρεμβάσεων με στόχο να προωθηθεί η ισότητα και να βρεθούν οι γυναίκες να συμμετέχουν και να ωφελούνται εξίσου με τους άνδρες. Στην Ελλάδα, μια σειρά από νομοθετικές ρυθμίσεις σε πολλά επίπεδα έχουν ήδη διαμορφώσει το θεσμικό πλαίσιο για την *de jure* τήρηση της αρχής της ισότητας των φύλων και της μη διάκρισης στη βάση του φύλου σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής των πολιτών.

Επιπλέον, μια σειρά από μελέτες και έργα έχουν εκπονηθεί μέχρι σήμερα για την καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης των ανισοτήτων ανάμεσα στα φύλα, σε όλους τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι επίσημες στατιστικές που τηρούνται από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία ενσωματώνουν τη μεταβλητή του φύλου προκειμένου να είναι εφικτή η συγκριτική τους μελέτη.

Οι Άξονες πολιτικής και οι δράσεις που επιλέγονται στο πλαίσιο του ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας έχουν υψηλή συμβολή και δεσμεύονται για την τήρηση της αρχής της ισότητας των φύλων.

6.4 ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Με την κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες από την Ελληνική Βουλή με τον ν.4074/2012 (Α' 88) και τη θέσπιση με το Μέρος Δ' του ν.4488/2017 (Α' 137) των κατευθυντήριων οργανωτικών διατάξεων υλοποίησης της Σύμβασης, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας οφείλει:

α) να διασφαλίζει την ισότιμη άσκηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία στο πεδίο των αρμοδιοτήτων ή δραστηριοτήτων της, λαμβάνοντας κάθε πρόσφορο μέτρο και απέχοντας από οποιαδήποτε ενέργεια ή πρακτική που ενδέχεται να θίγει την άσκηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία. Ιδίως υποχρεούται: i) να αφαιρεί υφιστάμενα εμπόδια κάθε είδους, ii) να τηρεί τις αρχές καθολικού σχεδιασμού σε κάθε τομέα της αρμοδιότητάς του ή της δραστηριοποίησής του, προκειμένου να διασφαλίζει για τα άτομα με αναπηρία την προσβασιμότητα των υποδομών, των υπηρεσιών ή των αγαθών που προσφέρει, iii) να παρέχει, όπου απαιτείται σε συγκεκριμένη περίπτωση, εύλογες προσαρμογές υπό τη μορφή εξατομικευμένων και κατάλληλων τροποποιήσεων, ρυθμίσεων και ενδεδειγμένων μέτρων, χωρίς την επιβολή δυσανάλογου ή αδικαιολόγητου βάρους, iv) να απέχει από πρακτικές, κριτήρια, συνήθειες και συμπεριφορές που συνεπάγονται διακρίσεις σε βάρος των ατόμων με αναπηρία, v) να προάγει με θετικά μέτρα την ισότιμη συμμετοχή και άσκηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία στον τομέα της αρμοδιότητάς ή δραστηριότητάς του» (άρθρο 61 παρ. 1 του ν.4488/2017)

β) ως επιμέρους σημείο αναφοράς, να παρακολουθεί την εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία σε περιφερειακό επίπεδο (άρθρου 71 παρ. 3 του ν.4488/2017)

γ) να εντάσσει τη διάσταση της αναπηρίας σε κάθε δημόσια πολιτική, διοικητική διαδικασία, δράση, μέτρο και πρόγραμμα της αρμοδιότητάς της με στόχο την εξάλειψη, αποκατάσταση

και αποτροπή ανισοτήτων μεταξύ ατόμων με και χωρίς αναπηρίες. Για τον σκοπό αυτό: i) υποβάλλει εκθέσεις στα οικεία επιμέρους σημεία αναφοράς του άρθρου 71 σχετικά με τις δράσεις, τα μέτρα και τα προγράμματα που υιοθετούν για την επίτευξη της ισότητας των ατόμων με αναπηρία, ii) υιοθετεί ποσοτικούς και ποιοτικούς δείκτες για τα θέματα αναπηρίας, όπως αυτοί καθορίζονται από αρμόδια διεθνή και ευρωπαϊκά όργανα, ώστε να καθίσταται δυνατή η μέτρηση και η αξιολόγηση της ένταξης της διάστασης της αναπηρίας, ii) συλλέγει και τηρεί επιμέρους στατιστικά στοιχεία για την αναπηρία ως προς τους τομείς ευθύνης τους» (άρθρο 62 παρ. 1 του ν.4488/2017).

Οι άξονες πολιτικής και οι δράσεις που επιλέγονται στο πλαίσιο του ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας έχουν υψηλή συμβολή και δεσμεύονται για την άρση της διάκρισης και την προώθηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία».

7 ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

7.1 ΔΟΜΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΠΑ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ Ν. 4635/2019

Στο άρθρο 132 του ν.4635/2019 προβλέπονται οι αρμοδιότητες της Υπηρεσίας Διαχείρισης του ΠΠΑ. Η προτεινόμενη Υπηρεσία που θα οριστεί ως Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΠΑ για να έχει την διοικητική ικανότητα οφείλει να μπορεί να φέρει σε πέρας τις ως άνω αρμοδιότητες που αφορούν στον κύκλο της προγραμματικής λειτουργίας που μεθοδολογικά αποτυπώνεται στην τυπολογία σύμφωνα με το άρθρο 6 της ΠΥΣ 38/2020:

- Προγραμματισμός και Αξιολόγηση
- Διαχείριση έργων
- Οργάνωση και Υποστήριξη

Η Υπηρεσία Διαχείρισης πρέπει να μπορεί να ανταπεξέλθει σε όλα τα επιμέρους αυτά στάδια του προγράμματος μέσω της δομής και της στελέχωσής της.

Πίνακας 32: Αντιστοίχιση τυπολογίας άρθρου 6 ΠΥΣ 38/2020 στις οργανικές μονάδες της Δι.Α.Π.

Αντιστοίχιση τυπολογίας άρθρου 6 ΠΥΣ 38/2020 στις οργανικές μονάδες της Δι.Α.Π.	
Τυπολογία	Οργανική Μονάδα
Προγραμματισμού & Αξιολόγησης	Τμήμα Σχεδιασμού Περιφερειακής Πολιτικής (ΤΜΗΜΑ Α')
Διαχείρισης έργων	Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων και Έργων (ΤΜΗΜΑ Β')
Οργάνωσης και Υποστήριξης	Τμήμα Τεκμηρίωσης (ΤΜΗΜΑ Δ')

7.2 Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΩΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΠΑ

Σε επικείμενη πρόταση τροποποίησης του οργανισμού της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας προβλέπεται τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στην παρ. 3 του άρθρου 132 του ν.4635/2019, να έχει η Διεύθυνση Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής που

ωστόσο δεν έχει συσταθεί έως την προθεσμία έγκρισης του παρόντος ΠΠΑ, ήτοι 31.12.2021, και για αυτούς τους λόγους μέχρι την ψήφιση της τροποποίησης του Οργανισμού και σύμφωνα με την υπό στοιχεία ΠΔΕ/ΔΑΠ 348123/4063/29.11.2021 (ΑΔΑ: 9ΟΧΗ7Λ6-ΡΕΙ) Απόφαση του Περιφερειάρχη Δυτικής Ελλάδας με θέμα: «Ορισμός Υπηρεσίας Διαχείρισης του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΠΠΑ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας» η Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού θα αναλάβει τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στην παρ. 3 του άρθρου 132 του ν. 4635/2019 και προτείνεται να αναλάβει το ρόλο της Υπηρεσίας Διαχείρισης.

Οι αρμοδιότητες της Δι.Α.Π. έως σήμερα άπτονται σε πεδία άμεσης συνάφειας με αυτά που προϋποτίθενται για τον σχεδιασμό και τη διαχείριση του ΠΠΑ ήτοι τον περιφερειακό αναπτυξιακό σχεδιασμό, την προώθηση των εθνικών στρατηγικών στόχων, τον επιχειρησιακό προγραμματισμό, την διαχείριση - παρακολούθηση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και την παρακολούθηση και αξιολόγηση των δράσεων της Περιφέρειας και την παρακολούθηση της αναπτυξιακής πορείας της Περιφέρειας.

Τη Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού σύμφωνα με τον ισχύοντα Οργανισμό της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας [π.δ. 132/2010 (Α' 225) και την σύμφωνα με την υπ' αρ. 248595/2016 απόφαση Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου «Τροποποίηση του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας» (Β' 4309)] απαρτίζουν οι εξής οργανικές μονάδες:

ΤΜΗΜΑ Α. Τμήμα Σχεδιασμού Περιφερειακής Πολιτικής

ΤΜΗΜΑ Β. Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων και Έργων

ΤΜΗΜΑ Γ. Τμήμα Κινήτρων Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΤΜΗΜΑ Δ. Τμήμα Τεκμηρίωσης

Η αντιστοίχιση της τυπολογίας του άρθρου 6 της ΠΥΣ 38/2020 όπως αναφέρθηκε στο κεφ.7.1 στις επιμέρους οργανικές μονάδες της Δι.Α.Π. ορίζεται ως εξής:

Περαιτέρω, η κατανομή των αρμοδιοτήτων που περιγράφονται στο τρίτο εδάφιο, του άρθρου 132 του ν.4635/2019 (Α' 167) στις επιμέρους οργανικές μονάδες της Δι.Α.Π. ορίζεται ως εξής:

Πίνακας 33: Αντιστοίχιση αρμοδιοτήτων υλοποίησης ΠΠΑ στις οργανικές μονάδες της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού

Αντιστοίχιση αρμοδιοτήτων υλοποίησης ΠΠΑ (τρίτο εδάφιο άρθρο 132 του ν.4635/2019) στις οργανικές μονάδες της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού	
Αρμοδιότητες	Οργανική μονάδα
α. Η ενεργοποίηση των προγραμμάτων σύμφωνα με την παράγραφο Α' του άρθρου 129 του ν.4635/2019, η σύνταξη των προσκλήσεων, καθώς και η μέριμνα για την έκδοση και δημοσιοποίησή τους.	Τμήμα Σχεδιασμού Περιφερειακής Πολιτικής (ΤΜΗΜΑ Α')

<p>β. Η συγκέντρωση των προτάσεων των δυνητικών δικαιούχων για την ένταξη έργων στο Πρόγραμμα.</p>	<p>Τμήμα Σχεδιασμού Περιφερειακής Πολιτικής (ΤΜΗΜΑ Α')</p>
<p>γ. Η παροχή πληροφόρησης και διευκρινίσεων επί του συστήματος διαχείρισης.</p>	<p>Τμήμα Σχεδιασμού Περιφερειακής Πολιτικής (ΤΜΗΜΑ Α') & Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων και Έργων (ΤΜΗΜΑ Β') & Τμήμα Τεκμηρίωσης (ΤΜΗΜΑ Δ')</p>
<p>δ. Ο έλεγχος της πληρότητας και αρτιότητας των προτάσεων για την ένταξη έργων στο Πρόγραμμα, που κατατίθενται από τους δυνητικούς δικαιούχους, η αξιολόγησή τους και η εισήγηση προς τον Περιφερειάρχη για την ένταξη των έργων στο Πρόγραμμα.</p>	<p>Τμήμα Σχεδιασμού Περιφερειακής Πολιτικής (ΤΜΗΜΑ Α')</p>
<p>ε. η μέριμνα για την ένταξη των έργων στο ΠΔΕ και τη χρηματοδότησή τους, με βάση την ισχύουσα διαδικασία.</p>	<p>Τμήμα Σχεδιασμού Περιφερειακής Πολιτικής (ΤΜΗΜΑ Α')</p>
<p>στ. η παρακολούθηση της υλοποίησης των έργων από τους δικαιούχους και η σύνταξη των προβλεπόμενων στο ν.4635/2019 (άρθρο 128) και στο ΣΔΕ εκθέσεων.</p>	<p>Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων και Έργων (ΤΜΗΜΑ Β')</p>
<p>ζ. η ενημέρωση και ο συντονισμός των ενεργειών των δικαιούχων και των εμπλεκόμενων αρχών στην υλοποίηση του Προγράμματος.</p>	<p>Τμήμα Σχεδιασμού Περιφερειακής Πολιτικής (ΤΜΗΜΑ Α') & Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων και Έργων (ΤΜΗΜΑ Β')</p>
<p>η. η μέριμνα για τη δημοσιοποίηση και προβολή των δράσεων και των στόχων του Προγράμματος με βάση το ΣΔΕ</p>	<p>Τμήμα Τεκμηρίωσης (ΤΜΗΜΑ Δ')</p>

<p>θ. η μέριμνα για την αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων εργαλείων, προκειμένου να παρακολουθείται η εξέλιξη του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου, καθώς και οι χρηματοροές των έργων και των μελετών</p>	<p>Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων και Έργων (ΤΜΗΜΑ Β΄)</p>
<p>ι. η διενέργεια διοικητικών επαληθεύσεων και επιτόπιων επιθεωρήσεων, σύμφωνα με την υποπαράγραφο 2 της παραγράφου Β΄ του άρθρου 129 του ν.4635/2019</p>	<p>Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων και Έργων (ΤΜΗΜΑ Β΄)</p>
<p>ια. η αξιολόγηση του ΠΠΑ, καθώς και της πρότασης αναθεώρησής τους, όταν διαπιστώνεται σχετική ανάγκη</p>	<p>Τμήμα Σχεδιασμού Περιφερειακής Πολιτικής (ΤΜΗΜΑ Α΄)</p>
<p>ιβ. η σύνταξη εκθέσεων ολοκλήρωσης του ΠΠΑ</p>	<p>Τμήμα Σχεδιασμού Περιφερειακής Πολιτικής (ΤΜΗΜΑ Α΄)</p>

7.3 ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Απαραίτητο θεωρείται, για την προετοιμασία αλλά κυρίως για την υλοποίηση και εξέλιξη του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την περίοδο 2021-2025, ένα σύνολο κανονισμών και οδηγιών.

Σκοπός των κανονισμών και των οδηγιών αυτών είναι η ορθολογική, χρηστή και σωστή υλοποίηση του ΠΠΑ - με κανόνες - για τη αύξηση των ωφελειών της Περιφέρειας. Το Κανονιστικό Πλαίσιο που πρέπει να ακολουθηθεί αποτελείται από τους κανονισμούς, τις πολιτικές και τις οδηγίες καθώς και κάθε τι που θεωρείται κανονιστικό έγγραφο.

Κανονισμοί, οδηγίες, νομοθεσία καθώς και ότι άλλο αποτελεί το θεσμικό πλαίσιο για το ΠΠΑ 2014-2020 αποτυπώνονται ως ακολούθως:

- Το άρθρο 90 του Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα π.δ. 63/2005, Α' 98), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν.4622/2019 (Α' 133).
- Ο ν.3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης» (Α' 87).

- Ο ν.4555/2018 «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Εμβάθυνση της Δημοκρατίας Ενίσχυση της Συμμετοχής Βελτίωση της οικονομικής και αναπτυξιακής λειτουργίας των Ο.Τ.Α. [Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ Ι» (Α'133)].
- Ο ν.4635/2019 «Επενδύω στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις» (Α'167).
- Η υπ' αρ. 38/10-09-2020 Π.Υ.Σ. «Έγκριση και προσδιορισμός των πόρων υλοποίησης του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.) για την προγραμματική περίοδο 2021- 2025» (Α' 174).
- Η υπ' αρ. 95189/14-9-2020 απόφαση Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Κατάρτιση και Υποβολή Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΤΠΑ/ΠΠΑ) του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης προγραμματικής περιόδου 2021 – 2025» (Β' 3961).
- Η υπ' αρ. 62564/04.06.2021 απόφαση Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου - Κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τα προγράμματα του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ) 2021-2025» (Β' 2442).
- Η υπ' αρ. 64957/10.06.2021 απόφαση Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Μεταφορά συνεχιζόμενων έργων εθνικού σκέλους ΠΔΕ 2021 στα Προγράμματα Ανάπτυξης του ΕΠΑ 2021-2025 και ρυθμίσεις χρονοδιαγράμματος έγκρισης των Προγραμμάτων» (Β' 2548).

8 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΕΡΓΩΝ

Στο πλαίσιο αξιολόγησης και έγκρισης των έργων και πράξεων στο ΠΠΑ, παρατίθενται ενδεικτικά οι παρακάτω παράμετροι αξιολόγησης που θα εξετάζονται:

A. ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ

- ✓ Πληρότητα και σαφήνεια του φυσικού αντικειμένου της προτεινόμενης πράξης
- ✓ Ρεαλιστικός Προϋπολογισμός
- ✓ Ρεαλιστικό Χρονοδιάγραμμα

B. ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

- ✓ Τήρηση εθνικών και κοινοτικών κανόνων ως προς τις δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών, προμηθειών και υπηρεσιών και εθνικών κανόνων για την απασχόληση προσωπικού
- ✓ Συμβατότητα της πράξης με τους κανόνες του ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων
- ✓ Αειφόρος ανάπτυξη
- ✓ Προαγωγή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης
- ✓ Εξασφάλιση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία

Σημειώνεται ότι η εκπλήρωση των κριτηρίων της παρούσας ενότητας Β κατέχουν χαρακτήρα αποδοχής/μη αποδοχής (ON/OFF) για την αξιολόγηση της πρότασης του έργου.

Γ. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ

- ✓ Αναγκαιότητα υλοποίησης της πράξης
- ✓ Αποτελεσματικότητα πράξης
- ✓ Αποδοτικότητα Πράξης
- ✓ Βιωσιμότητα, λειτουργικότητα, αξιοποίηση
- ✓ Καινοτομία
- ✓ Συνέργεια και συμπληρωματικότητα

Δ. ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ

- ✓ Στάδιο εξέλιξης των απαιτούμενων ενεργειών ωρίμανσης της πράξης
- ✓ Βαθμός προόδου διοικητικών ή άλλων ενεργειών

Ε. ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥ

- ✓ Διοικητική ικανότητα του φορέα της πρότασης (δυνητικός δικαιούχος)
- ✓ Επιχειρησιακή ικανότητα του δυνητικού δικαιούχου
- ✓ Χρηματοοικονομική ικανότητα του δυνητικού δικαιούχου

Ζ. ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

- ✓ Ο φορέας που υποβάλλει την πρόταση εμπίπτει στις κατηγορίες δυνητικών δικαιούχων που ορίζονται στην οικεία πρόσκληση.
- ✓ Ο φορέας που υποβάλλει την πρόταση έχει την αρμοδιότητα εκτέλεσης - υλοποίησης της πράξης για την οποία υποβάλλει την πρόταση.
- ✓ Τυπική Πληρότητα της υποβαλλόμενης πρότασης.
- ✓ Περίοδος υλοποίησης της προτεινόμενης πράξης εντός περιόδου επιλεξιμότητας και οικείας Πρόσκλησης.
- ✓ Μη περαίωση του φυσικού αντικείμενου μέχρι την ημερομηνία υποβολής της αίτησης χρηματοδότησης.
- ✓ Η Πράξη εμπίπτει στους Άξονες Προτεραιότητας και Ειδικούς Αναπτυξιακούς Στόχους του ΠΠΑ
- ✓ Μη επικάλυψη των χορηγουμένων χρηματοδοτήσεων με άλλα χρηματοδοτικά Προγράμματα
- ✓ Υποβολή αποφάσεων των αρμόδιων ή/και συλλογικών οργάνων του δικαιούχου ή άλλων αρμόδιων οργάνων, όπου αυτό προβλέπεται από την οικεία νομοθεσία.

Σχήμα 17: Κριτήρια για την αξιολόγηση - επιλογή έργων

9 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9.1 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ – ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, κατόπιν της σχετικής απόφασης για κατάρτιση ΠΠΑ (υπ' αρ. 95189/14.9.2020, Β' 3961), ακολούθησε τα παρακάτω βασικά στάδια σχεδιασμού:

- Εξέταση και διερεύνηση των αναπτυξιακών και θεσμικών πλαισίων που επηρεάζουν τις σχεδιαζόμενες πολιτικές της Περιφέρειας με γνώμονα την μεγαλύτερη δυνατή συμβολή στους Αναπτυξιακούς Στόχους της χώρας.
- Ολοκλήρωση εκτενούς και λεπτομερούς διάγνωσης των αναγκών και των προκλήσεων, όπως και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής, ώστε να προκύπτει μια συνεκτική επικαιροποιημένη ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη της οικονομικές, κοινωνικές και χωρικές ανισότητες, όπως και την κατάσταση που έχει διαμορφωθεί από τις αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19.
- Προσδιορισμός των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της Περιφέρειας για την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και την αντιμετώπιση των αναγκών, εξάγοντας τους βασικούς Άξονες παρέμβασης, βάσει και των αναπτυξιακών Πυλώνων του ΕΠΑ 2021-2025.
- Εξειδίκευση της Στρατηγικής σε Ειδικούς Αναπτυξιακούς Στόχους και στις επιμέρους προτεραιότητες, σε συνέχεια προσδιορισμού των Αξόνων Προτεραιότητας.
- Κατάρτιση ρεαλιστικού και βάσει των αναγκών σχεδίου Χρηματοδοτικού Πίνακα για τους επιμέρους Άξονες και Ειδικούς Στόχους.
- Σταχυολόγηση και επιλογή των κατάλληλων δεικτών παρακολούθησης των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων, για τη βέλτιστη παρακολούθηση και αξιολόγηση της υλοποίησης του ΠΠΑ.
- Επιλογή του κατάλληλου και βέλτιστου συστήματος διαχείρισης και προώθησης του προγράμματος, σταχυολογώντας τις υπηρεσίες της Περιφέρειας που θα φέρουν το πιο αποδοτικό αποτέλεσμα.
- Εκκίνηση αρχικά των διαδικασιών εσωτερικής διαβούλευσης κατά τη φάση του σχεδιασμού και στη συνέχεια των ενεργειών ενημέρωσης και συνεργασίας με αρμόδια Υπουργεία και με επαγγελματικούς, κοινωνικούς, περιβαλλοντικούς, πολιτιστικούς φορείς κτλ., για τη διαμόρφωση των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων.

Σημειώνεται, ότι καθ' όλη τη διάρκεια σχεδιασμού και κατάρτισης του Προγράμματος υπήρξε η κατάλληλη καθοδήγηση και συνεργασία με την αρμόδια Διεύθυνση Διαχείρισης του εθνικού ΠΔΕ του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 8 Δεκεμβρίου 2021

Ο Υφυπουργός

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΣΑΚΙΡΗΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Το Εθνικό Τυπογραφείο αποτελεί δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη στην Προεδρία της Κυβέρνησης και έχει την ευθύνη τόσο για τη σύνταξη, διαχείριση, εκτύπωση και κυκλοφορία των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), όσο και για την κάλυψη των εκτυπωτικών - εκδοτικών αναγκών του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ν. 3469/2006/Α' 131 και π.δ. 29/2018/Α' 58).

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

- Τα **ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή** διατίθενται δωρεάν στο **www.et.gr**, την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου. Όσα ΦΕΚ δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωριστεί στην ανωτέρω ιστοσελίδα, ψηφιοποιούνται και αποστέλλονται επίσης δωρεάν με την υποβολή αίτησης, για την οποία αρκεί η συμπλήρωση των αναγκαίων στοιχείων σε ειδική φόρμα στον ιστότοπο **www.et.gr**.

- Τα **ΦΕΚ σε έντυπη μορφή** διατίθενται σε μεμονωμένα φύλλα είτε απευθείας από το Τμήμα Πωλήσεων και Συνδρομητών, είτε ταχυδρομικά με την αποστολή αιτήματος παραγγελίας μέσω των ΚΕΠ, είτε με ετήσια συνδρομή μέσω του Τμήματος Πωλήσεων και Συνδρομητών. Το κόστος ενός ασπρόμαυρου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,00 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,20 €. Το κόστος ενός έγχρωμου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,50 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,30 €. Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. διατίθεται δωρεάν.

• Τρόποι αποστολής κειμένων προς δημοσίευση:

Α. Τα κείμενα προς δημοσίευση στο ΦΕΚ, από τις υπηρεσίες και τους φορείς του δημοσίου, αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη διεύθυνση **webmaster.et@et.gr** με χρήση προηγμένης ψηφιακής υπογραφής και χρονοσήμανσης.

Β. Κατ' εξαίρεση, όσοι πολίτες δεν διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή μπορούν είτε να αποστέλλουν ταχυδρομικά, είτε να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση εκτυπωμένα σε χαρτί στο Τμήμα Παραλαβής και Καταχώρισης Δημοσιευμάτων.

- Πληροφορίες, σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, την ημερήσια κυκλοφορία των Φ.Ε.Κ., με την πώληση των τευχών και με τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες μας, περιλαμβάνονται στον ιστότοπο (**www.et.gr**). Επίσης μέσω του ιστότοπου δίδονται πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, με βάση τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ). Πρόκειται για τον αριθμό που εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Εθνικό Τυπογραφείο ανταποκρινόμενο σε αιτήματα υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει έντυπα, φυλλάδια, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους για κάθε χρήση, κ.ά.

Επίσης σχεδιάζει ψηφιακές εκδόσεις, λογότυπα και παράγει οπτικοακουστικό υλικό.

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Καποδιστρίου 34, τ.κ. 10432, Αθήνα

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000 - fax: 210 5279054

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΚΟΙΝΟΥ

Πωλήσεις - Συνδρομές: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180)

Πληροφορίες: (Ισόγειο, Γρ. 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000)

Παραλαβή Δημ. Ύλης: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279167, 210 5279139)

Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα ως Παρασκευή: 8:00 - 13:30

Ιστότοπος: **www.et.gr**

Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία του ιστότοπου: **helpdesk.et@et.gr**

Αποστολή ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ: **webmaster.et@et.gr**

Πληροφορίες για γενικό πρωτόκολλο και αλληλογραφία: **grammateia@et.gr**

Πείτε μας τη γνώμη σας,

για να βελτιώσουμε τις υπηρεσίες μας, συμπληρώνοντας την ειδική φόρμα στον ιστότοπό μας.

